

**Vitosha
Research**

ИНДЕКС НА ЕТНИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ

**КОЛИЧЕСТВЕНО ИЗСЛЕДВАНЕ В ОБЩИННИТЕ РАЗГРАД,
ИСПЕРИХ, АЙТОС, ДЕВИН, КЪРДЖАЛИ, МОМЧИЛГРАД,
АСЕНОВГРАД, ТЪРГОВИЩЕ, ДУПНИЦА И САМОКОВ**

София
Март - април, 2007

СЪДЪРЖАНИЕ

I. МЕТОДОЛОГИЯ.....	3
1. ОСНОВНА ЦЕЛ.....	3
2. МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.....	3
3. МЕТОДИКА НА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ИНДЕКСА ЗА ЕТНИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ	5
II. ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И РЕЗУЛТАТИ.....	9
III. РЕЗУЛТАТИ ПО ОБЩИНИ	15
III. РЕЗУЛТАТИ ПО ОБЩИНИ	15
ОБЩИНА РАЗГРАД.....	15
ОБЩИНА ИСПЕРИХ.....	24
ОБЩИНА АЙТОС	32
ОБЩИНА ДЕВИН.....	40
ОБЩИНА КЪРДЖАЛИ.....	47
ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД.....	54
ОБЩИНА АСЕНОВГРАД	61
ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ.....	68
ОБЩИНА ДУПНИЦА	75
ОБЩИНА САМОКОВ.....	82

I. МЕТОДОЛОГИЯ

1. ОСНОВНА ЦЕЛ

През март 2005 година Витоша Рисърч проведе по поръчка на Фондация "Партньори България" изследване в 6 български общини с основна цел изготвянето на Индекс за етническа интеграция. Настоящият доклад представя резултатите от третото проучване и ги сравнява с първите две, проведени през март и септември 2005г.. Изследването през март 2007 г. беше проведено сред населението в десет общини като основната цел на проекта е да проследи състоянието на етно-религиозната интеграция в тези 10 общини, които се характеризират с мулти –етническа и мулти – религиозна структура на населението в тях.

Изследваните общини в настоящото проучване бяха: Разград, Исперих, Айтос, Девин, Кърджали, Момчилград, Асеновград, Търговище, Дупница и Самоков, а на базата на получените резултати от проведените досега изследвания беше изчислен Индекс на етническа интеграция за всяка една от общините, позволяващ както изготвянето на сравнителен анализ между отделните общини, така и проследяване на динамиката на стойностите на индекса във всяка от тях.

2. МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

И при трите проведени до този момент изследвания, при които беше изготвен Индекс на етническа интеграция, Витоша Рисърч се придържахме към методиката, която е използвана при първото изследване. Беше използван един и същ метод на регистрацията, на изготвяне на извадката и инструментариум.

За целите на настоящото изследване, както и в предшестващите го две, беше проведено количествено изследване по метода на персонално стандартизирано интервю в дома на респондента. Чрез този метод бяха интервюирани представители на основните етнически и религиозни групи в целевите общини.

Полевата работа по изследването беше осъществена в периода 5-28 март, 2007г. от полевите сътрудници на Витоша Рисърч. Във всяка от десетте общини беше интервюиран приблизително равен брой представители на целевите етнически и религиозни групи на възраст над 15 години.

Извадка

Беше използвана случайна двустепенна гнездова извадка с обход, при която започвайки от определена случайно избрана стартова точка, следвайки определени правила, се откриват домовете, които трябва да се посетят, до постигането на необходимия брой респонденти от всяка етно-религиозна група за всяко гнездо. От стартовата точка и в предварително определена посока се избира всяка трета входна врата на жилищна сграда от дясната страна на движението на интервюера. Във всяко домакинство се изследва лицето, което е на възраст най-малко 15 години и последно е имало рожден ден.

Тази процедура за подбор на респондентите беше приложена във всичките 10 общини, като освен населението, живеещо в общинския център, бяха включени и две села в съответната община. Обемът на предвидената извадка беше N=80 за всяка изследвана група. Така в зависимост от броя на изследваните групи (2 или 3), големината на извадката за различните общини беше N=160 или N=240.

Поради това, че в шест от общините основният критерий за подбор беше религиозната принадлежност на респондентите, в Таблица 1 е представен обема на изпълнената извадка в тези шест общини като цяло и отделно броя на интервюираните християни и мюсюлмани.

ТАБЛИЦА 1. БРОЙ ИЗСЛЕДВАНИ ЛИЦА ВЪВ ВСЯКА ЕДНА ОТ ШЕСТТЕ ОБЩИНИ ПО ПРИЗНАКА РЕЛИГИОЗНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

	Вероизповедание, март 2007		
	Християни	Мюсюлмани	Общо
Разград	80	80	160
Исперих	80	80	160
Айтос	78	76	154
Девин	83	77	160
Кърджали	80	81	161
Момчилград	80	80	160
Общо	481	474	955

Таблица 2 описва извадката в останалите четири изследвани общини, при които основен критерий за подбора на респондентите беше тяхната етническа принадлежност.

ТАБЛИЦА 2. БРОЙ ИЗСЛЕДВАНИ ЛИЦА ВЪВ ВСЯКА ЕДНА ОТ ЧЕТИРИТЕ ОБЩИНИ ПО ПРИЗНАКА ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

	Етническа принадлежност, март 2007			
	Българи	Турци	Роми	Общо
Асеновград	80	80	80	240
Търговище	80	80	81	241
Дупница	79		80	159
Самоков	80		80	160
Общо	319	160	321	800

Като допълнение към проучването в десетте общини, Витоша РИСЪРЧ включи част от въпросите в месечно омнибусно изследване. То беше осъществено в периода 28 януари – 14 февруари 2007г. и обхваща 1000 български граждани на възраст 15 и повече години от цялата страна. Моделът на извадката също е двустепенна гнездова извадка с обход, а подборът на респондентите в националното изследване се осъществява по описания по-горе метод. Резултатите от това изследване са преизчислени въз основа отговорите на тези от респондентите, които са посочили своята религиозна или етническа принадлежност, с цел да се направи сравнение на стойностите на индекса на етническа интеграция в страната с тези в отделните общини.

ТАБЛИЦА 3. БРОЙ И ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ЛИЦА В НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО, СПОРЕД ТЯХНАТА РЕЛИГИОЗНА И ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

	Брой респонденти	Относителен дял
Българи	829	87,3%
Турци	89	9,4%
Роми	32	3,4%
Общо	950	100%

	Брой респонденти	Относителен дял
Християни	822	86,3%
Мюсюлмани	130	13,7%
Общо	952	100%

3. МЕТОДИКА НА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ИНДЕКСА ЗА ЕТНИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ

Индексът на етническа интеграция измерва равнопоставеността на етническите групи в седем основни сфери на обществения живот:

- Местното самоуправление;
- Пазар на труда;
- Образование;
- Здравеопазване;
- Социални услуги;
- Жизнен стандарт
- Отношение с другите.

Тези седем сфери оформят субиндексите, на чиято база се изчислява “индекс на етническа интеграция” за всяка една от изследваните общини. Всеки от субиндексите от своя страна се изчислява въз основа стойностите на неговите индикатори (виж Схема на структурата на индекса на етническа интеграция, стр. 6)

Стойностите на индекса варират в границите 0 до 1, където:

- 0 - означава пълна липса на равнопоставеност между етно-религиозните групи, а
- 1 - пълна равнопоставеност на етно-религиозните групи.

С други думи, колкото по-близо до единица е стойността на даден субиндекс, толкова по-изразена е равнопоставеността и интегрираността между “християни” и “мюсюлмани” (или между българи, турци и роми) в съответната сфера от обществения живот в общината. Обратно, колкото по-близо до 0 са стойностите, толкова по-голяма е диференциацията между тези групи.

Стойностите на субиндексите и индексите представят обобщена оценка за интеграцията на етно-религиозните групи в отделните общини. Те обаче не разкриват характерните особености и специфични характеристики на живота в общината, които оказват влияние върху стойностите на индикаторите. Така в рамките на две общини с еднакви стойности за субиндекса “включеност в образованието” например, могат да стоят различни обяснителни модели в резултат от действието на различни фактори.

В този смисъл е важно да се подчертае, че “четенето” на индексите на изследваните общини, трябва да се прави в контекста на по-общата ситуация и отношения между групите в общината,

Изчисляване на индекс за етническа интеграция:

$$I_{ев} = \frac{\sum_{i=1}^n E_i}{n}$$

Където:

$$E_i = \frac{\sum_{i=1}^k p_{\min}^i}{k p_{\max}^i}$$

Където:

$p_{\min}^i$ - най-малкият относителен дял между отделните етнически групи за i -тия индикатор

$p_{\max}^i$ - най-големият относителен дял между отделните етнически групи за i -тия индикатор

k - броят на индикаторите

E_i - стойността на субиндекса

n - броят на субиндексите

$I_{ев}$ - индекс на етническа включеност (интеграция)

Някои бележки, свързани с изчислените индекси

Общинско ниво

При проведеното през март 2005г. изследване на общините Разград, Исперих, Айтос, Девин, Кърджали и Момчилград, беше използван подбор на респондентите според тяхната религиозна принадлежност - християни и мюсюлмани. Решението за избора именно на този признак беше направено с оглед получаването на съпоставимост и сравнимост на данните сред тези общини и най-вече поради различния облик на община Девин и невъзможността чрез разпределението по етническа принадлежност да се разграничат оценките на мащабната група от българомохамедани в общината. Подборът на респондентите в тези общини беше идентичен и в изследването проведено през март 2007г.

Трябва да се има предвид, че с изключение на Девин, където има значително българомохамеданско население, в останалите населени места има почти 100% припокриване между религиозна принадлежност и етническа група, т.е групата на християните включва респонденти от българския етнос, а тази на мюсюлманите - хора от турския етнос. Това позволява за някои от общините обобщенията на данните за християни и мюсюлмани да се интерпретират като данни за българи и турци. В Таблица4 е представено разпределението на изследваните религиозни групи във всяка от тези шест общини и етническата принадлежност на респондентите, според тяхната самоидентификация.

ТАБЛИЦА 4. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РЕСПОНДЕНТИТЕ В ИЗСЛЕДВАНИТЕ 6 ОБЩИНИ ПО ЕТНИЧЕСКИ ПРИЗНАК И РЕЛИГИОЗНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ (МАРТ 2007)

	Разград		Исперих		Айтос		Девин		Кърджали		Момчилград	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Българин/ българка	100		98,8	1,3	100		100	44,2	100	1,2	98,8	
Турчин/ туркиня		96,3		98,8		98,7		3,9		97,5		88,8
Българо- мохамеданин/ка		1,3				1,3		48,1				11,3
Ром/ромка		1,3						1,3				
Друга			1,3								1,3	
Не отговорил		1,3						2,6		1,2		

Изборът на основния критерий за подбор на лицата, които да бъдат изследвани в останалите четири общини, от своя страна се основава на следните специфични особености:

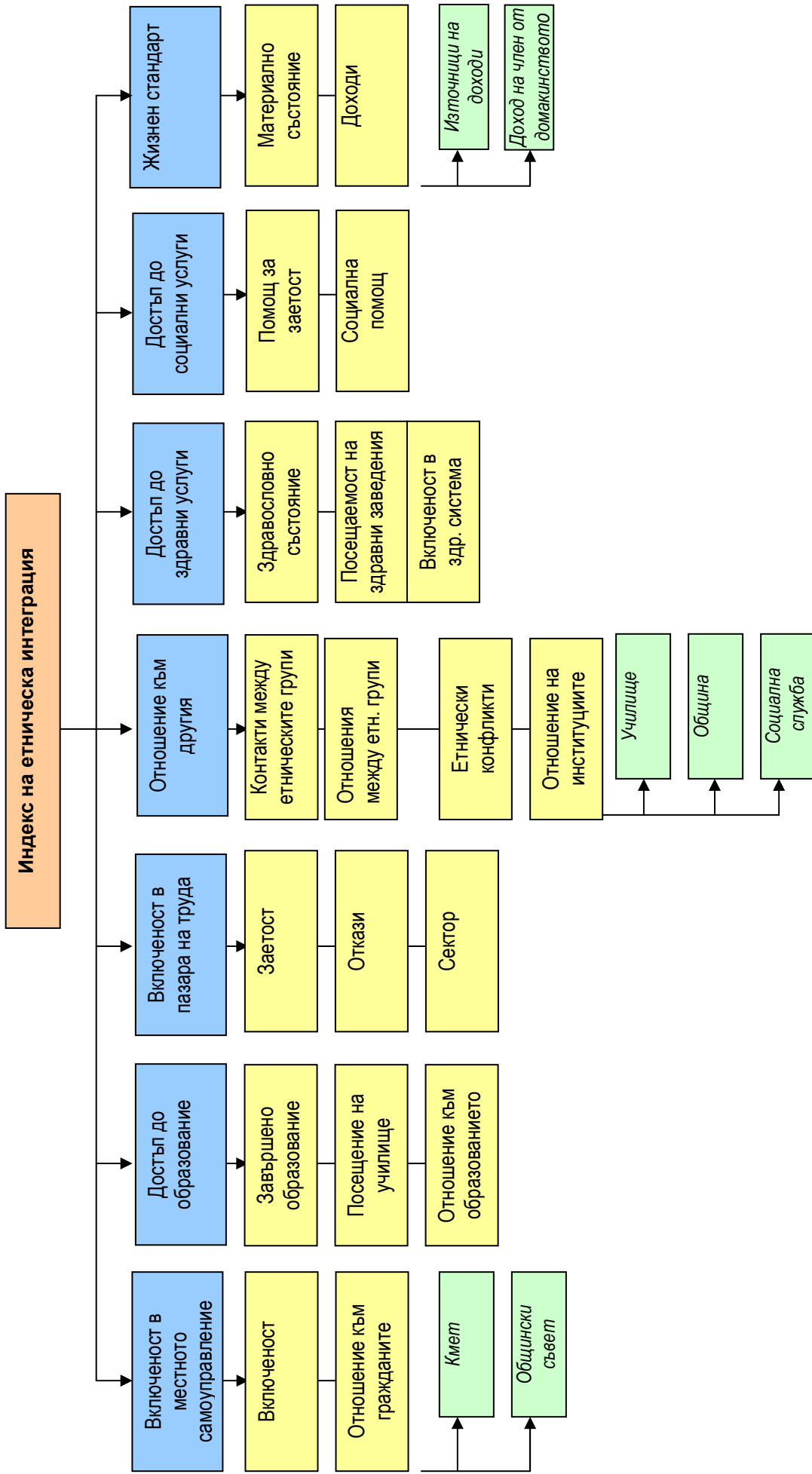
- ✓ Във всяка от тях има значителен дял роми, които по своята религиозна принадлежност се отнасят както към християните, така и към мюсюлманите. В този социален контекст религиозната принадлежност не е подходящ диференциращ критерий.
- ✓ Когато има значителна група етнически турци в общината, както е в случаите с Асеновград и Търговище, размиването на оценките, получени при разграничаването на групите на етническа и на религиозна основа, би било голямо.

Национално ниво

Включването на въпроси от основното изследване в омнибусно национално представително проучване беше продиктувано от възможността да се направи сравнение на ситуацията в изследваните общини с тази на национално ниво. Поради изчисляването на данните за 6 от общините на база религиозна принадлежност, а за останалите 4 общини – на база етническа принадлежност, последващото представяне на данните от омнибусното изследване в сравнителните таблици е направено (преизчислено) за християни и мюсюлмани от една страна, и българи, турци и роми от друга.

Така данните за страната като цяло могат да бъдат сравнени с шестте общини, за които индексите на интеграция са представени според вероизповеданието на населението, както и да бъдат сравнени с останалите общини, в които водещ признак беше етническата група.

В омнибусното изследване бяха включени само въпроси, свързани с етническата толерантност, необходими за съставянето на субиндекса „отношение към другите“.

II. ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И РЕЗУЛТАТИ

При интерпретирането на резултатите от това изследване трябва да се има предвид, че в периода между последните две изследвания, които е повече от година, са се случили различни събития на национално и на местно ниво, повлияли върху отношенията между хората и изразените от тях мнения и оценки. В някои от общините се забелязват значими разлики в изказаните преди година и половина мнения от респондентите и дадените от тях отговори в настоящото проучване. За някои от тези промени може да се намери обяснение или да се предположи такова, особено що се касае за влиянието на процеси и събития с национален характер. В други случаи обаче, анализът остава дескриптивен, поради специфични за самата община характеристики, които не винаги могат да бъдат идентифицирани чрез използвания изследователски метод. Освен това, в настоящото проучване поради редица ограничения бяха изследвани по-малък брой представители на всяка една от изследваните общности, при което възможната статистическа грешка е по-голяма.

Данните за четирите общини, в които интервюираните респонденти са подбрани по етническа принадлежност, са представени в сравнителен план само за последните две проучвания. Това се дължи на факта, че друга изследователска агенция, а не Витоша Ръсърч е извършила първото проучване по темата в началото на 2004 г. В настоящия доклад са представени данните само от изследванията на Витоша Ръсърч и правенето на сравнения с данни, изчислени по различна от тази методология, би било некоректно. Въз основа стойностите на агрегираните индекси на етническа интеграция могат да се формулират няколко по-обща изводи.

Обобщеният индекс за етническа интеграция бележи ръст в 4 от изследваните общини - Девин, Кърджали, Момчилград и Дупница. Обратно, намаление в общия индекс откриваме в останалите шест - Разград, Исперих, Айтос, Асеновград, Търговище и Самоков. Най-голям е спадът в Айтос и Асеновград. Трябва да се има предвид, че значителното изменение дори и на един от подиндексите, оказва влияние върху стойността на обобщения индекс на етническа интеграция, което пък може да доведе до прибързани и неправилни заключения. Именно поради тази причина е много важно да се анализират внимателно стойностите на неговите съставни субиндекси.

ТАБЛИЦА 5. ИНДЕКС НА ЕТНИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ ЗА ОБЩИНИТЕ И СТРАНАТА КАТО ЦЯЛО

Индекс на етническа интеграция	Разград			Исперих			Айтос			Девин			Кърджали			Момчилград			Средно за страната	
	03.05	09.05	03.07	03.05	09.05	03.07	03.05	09.05	03.07	03.05	09.05	03.07	03.05	09.05	03.07	03.05	09.05	03.07		
	0,77	0,83	0,81	0,75	0,74	0,69	0,75	0,76	0,65	0,71	0,65	0,82	0,71	0,71	0,65	0,71	0,69	0,76		0,73
Включеност в местното самоуправление	0,85	0,94	0,95	0,71	0,43	0,83	0,60	0,70	0,33	0,56	0,22	0,91	0,68	0,40	0,63	0,63	0,47	0,95		
Достъп до образование	0,69	0,70	0,77	0,69	0,79	0,55	0,68	0,76	0,60	0,67	0,67	0,63	0,59	0,70	0,63	0,63	0,73	0,69		
Включеност в пазара на труда	0,80	0,85	0,82	0,94	0,89	0,89	0,92	0,84	0,79	0,86	0,90	0,94	0,79	0,85	0,89	0,77	0,78	0,82		
Отношение към другия	0,89	0,88	0,83	0,80	0,72	0,80	0,77	0,73	0,72	0,78	0,80	0,79	0,89	0,80	0,75	0,88	0,86	0,86	0,65	0,65
Достъп до здравни услуги	0,82	0,81	0,82	0,76	0,81	0,82	0,76	0,70	0,83	0,85	0,80	0,92	0,88	0,86	0,89	0,78	0,79	0,87		
Достъп до социални услуги	0,75	0,82	0,71	0,65	0,78	0,29	0,80	0,75	0,51	0,66	0,47	0,67	0,55	0,52	0,65	0,65	0,52	0,55		
Жизнен стандарт	0,63	0,78	0,77	0,71	0,76	0,68	0,73	0,82	0,77	0,60	0,67	0,89	0,60	0,72	0,88	0,78	0,70	0,84		

ТАБЛИЦА 6. ИНДЕКС НА ЕТНИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ ЗА ОБЩИНИТЕ И СТРАНАТА КАТО ЦЯЛО

Индекс на етническа интеграция	Асеновград			Търговище			Дупница			Самоков			Средно за страната
	09.05	03.07	03.07	09.05	03.07	03.07	09.05	03.07	03.07	09.05	03.07	03.07	
	0,58	0,49	0,49	0,60	0,55	0,53	0,47	0,53	0,44	0,47	0,44	0,44	
Включеност в местното самоуправление	0,66	0,07	0,07	0,64	0,21	0,70	0,48	0,70	0,63	0,58	0,58	0,58	
Достъп до образование	0,52	0,59	0,59	0,54	0,73	0,51	0,55	0,51	0,54	0,46	0,46	0,46	
Включеност в пазара на труда	0,76	0,85	0,85	0,73	0,70	0,57	0,61	0,57	0,49	0,64	0,64	0,64	
Отношение към другия	0,77	0,71	0,71	0,74	0,77	0,56	0,48	0,56	0,28	0,38	0,38	0,74	
Достъп до здравни услуги	0,69	0,55	0,55	0,69	0,72	0,65	0,70	0,65	0,79	0,78	0,78	0,78	
Достъп до социални услуги	0,23	0,10	0,10	0,38	0,20	0,45	0,26	0,45	0,38	0,16	0,16	0,16	
Жизнен стандарт	0,43	0,55	0,55	0,50	0,49	0,28	0,24	0,28	0,23	0,10	0,10	0,10	

По-внимателният анализ на подиндексите, обяснява на какво се дължи покачването или понижението в данните за цялостния индекс. При част от първата група общини, в които стойността на съвкупния индекс нараства, се регистрира увеличение в стойностите на няколко подиндекса. Така например, в Девин и Момчилград данните за самоусещането на живеещите в тях етноси и зачитането им от местната власт е много високо и различията между групите в това отношение не са големи. Други положителни промени се наблюдават в жизнения стандарт на населението в Девин, Кърджали и Момчилград. Този индикатор свидетелства за процес на изравняване на финансовото и материално състояние на живеещите в тези общини групи и липсата на фрапиращи разлики в условията им на живот. До голяма степен този подиндекс е свързан с включеността на жителите на тези общини в пазара на труда. Той също бележи ръст и в момента приема най-високите си стойности от март 2005г. досега. Най-равнопоставени на пазара на труда, като цяло на фона на всички изследвани общини, са жителите на община Кърджали. С по-малки темпове в същите три общини се наблюдава покачване на субиндекса за достъп до здравните услуги.

В останалите общини, при които се наблюдава спад в стойността на индекса за етническа интеграция също се регистрират противоположни промени в посока нарастване и намаление в стойностите на съставните подиндекси. Трябва да се отбележи например, че индексът за община Разград, въпреки своето понижение с 0.02 пункта, което е в рамките на статистическата гришка, все още е с много висока стойност - 0.81 и нарежда общината на трето място по степен на етническа интеграция след Девин и Момчилград. Една от основните характеристики на тази община е високият дял и на християните, и на мюсюлманите, смятащи че местната власт защита и чува техния глас.

Другата положителна промяна за Разград се дължи на отношението на населението към образованието. Нарастване от 0.07 пункта в сравнение със септември 2005г. бележи подиндексът „достъп до образование“ и достига стойност 0.77, която е най-висока сред всички общини в настоящото изследване. Като цяло субиндексът за достъп до образование бележи ръст само в още 2 общини, в които бяха изследвани представители на трите етноса в страната - българи, турци и роми - Асеновград и Търговище.

Ситуацията в другите региони с намаляващи общи индекси е подобна - стойностите на част от подиндексите бележат покачване, а други намаление. В случая с Исперих особено влияние за понижението на индекса на етническа интеграция оказва достъпа до социални услуги и към момента неговата стойност е едва 0.29. Констатираните различия обаче, са в полза на мюсюлманите, които в по-голяма степен се възползват от социалните придобивки, вкл. от услугите на бюрата по труда в общината. Донякъде балансиращ ниската стойност на субиндекса „достъп до социални услуги“ е подиндексът, измерващ включеността на населението в местната власт. За разлика от предходното изследване, когато почти липсваха българи в общината, които смятат че местната власт се вслушва в мнението на хора като тях, то към момента този дял е значително по-голям и се доближава до този на турците.

Другата община, в която респондентите бяха подбрани според тяхното вероизповедание е Айтос. Това е общината с един от най-силните спадове в индекса на етническа интеграция - с 0.11 пункта. Това се дължи както на значителния спад с 0.37 в стойността на субиндекса за включеност в местното самоуправление, така на понижението на други индекси като «достъп до образование», «достъп до социални услуги», «включеност в пазара на труда», «жизнен стандарт». Неравнопоставеността сред двата етноса в общината е за сметка на мюсюлманите, сред които се регистрират по-малко хора с висше образование, по-малко работещи в момента и повече хора, получаващи социални помощи.

Интерес представляват четирите общини, в които основен критерий за подбор беше етническата принадлежност. Сред тях единствената община с нараснал индекс на етническа интеграция е

Дупница, където се регистрира положителна промяна в сравнение с предходното изследване по отношение на «включеност в местната власт», «отношение към другите» и «достъп до социални услуги». Трябва да се отбележи значителния дял на ромите, които вече имат самоусещането, че са участници или оказват влияние върху работата на местната власт. Делът на тези от тях, които смятат, че гласа им се чува и зачита от управляващите на ниво общински съвет и област е по-висок от този на българите в общината.

Сред останалите три общини – Асеновград, Търговище и Самоков, се наблюдават по-ниски стойности на субиндекса «включеност в местната власт». За Асеновград, той е изключително нисък поради факта, че нито един от изследваните роми не се чувства по някакъв начин зачитан от органите на местното самоуправление в общината. Турците в това отношение имат най-високо усещане за представеност в местната власт. По отношение на същия индекс ситуацията в община Търговище изглежда подобна – отново най-голям дял от турците посочват, че управляващите взимат предвид мнението на хора като тях. Делът на представителите на останалите две групи, които са на същото мнение, е значително по-нисък. Поради наличието на ромско население в тези общини, различията на етносите в тях по някои от параметрите остават много големи. Това се отнася за достъпа до социални услуги и жизнения стандарт. Високият дял на ромите, получаващи социални помощи и съответно – по-ниският им финансов и материален статус, водят до по-ниски стойности на тези субиндекси. От друга страна, по-високите стойности на субиндекса на жизнения стандарт в общините, където живеят българи, турци и роми, се дължи на близкия статус на българи и турци. Обратно, разликите между българи и роми е значително по-голяма и това се отразява върху ниските стойности на този подиндекс.

Един от най-интересните подиндекси е „отношение към другия“. В някои от общините той запазва стойности много близко до тези от предходното изследване (Момчилград, Девин, Айтос) и показва, че в отношенията между етно-религиозните групи в тези части на страната не са настъпили особени промени. Момчилград е общината, която се характеризира с най-голяма степен на приемане и спокоен живот на етническите групи, живеещи в нея и към момента показва най-висока стойност на този субиндекс – 0.86.

На фона на всички шест общини, изследвани по признака вероизповедание, най-малка степен на толерантност към другите, откриваме сред интервюираните, живеещи в община Айтос, където този индекс е 0.72. Сред другата група общини, стойностите на „отношение към другия“ също са ниски. Изключение прави само Търговище, където в сравнение с другите мултиетнически общности се наблюдава най-висока толерантност между етносите. Най-тревожно от тази гледна точка е положението в Самоков. Въпреки че в сравнение със септември 2005г. този индекс бележи ръст с 0.10 пункта, той все още остава много нисък. Негативното отношение на българите в общината към ромската общност, е основната причина за ниските стойности на този субиндекс.

Данните в Таблица 5 представят сравнителните оценки на населението живеещо в шест от общините, изчислени въз основа на критерия „религиозна принадлежност“, и стойностите на подиндекса „отношение към другите“ на национално ниво, преизчислен по същия критерий. Националните данни показват ниска степен на декларирана толерантност между християни и мюсюлмани в България. Стойността на този субиндекс за страната като цяло е 0.65. За всички шест общини, в които респондентите бяха подбирани по вероизповедание, този индекс е по-висок в сравнение с данните за страната. Това показва, че съвместният живот на двете религиозни групи и прекият контакт между тях в общините с компактно население е формирал дух на по-голямо приемане, разбирателство и готовност за съжителство между християни и мюсюлмани.

В същото време, националните данни, преизчислени за българи, турци и роми показват че индексът за етническа толерантност като цяло за страната е 0.74. Тази стойност е сравнително висока. Единствено стойността по същия показател за община Търговище е по-голяма от тази, изчислена за страната. Трябва да се има предвид обаче, че мненията от националното изследване

са по-скоро принципни, защото част от респондентите, интервюирани в омнибусното изследване, не живеят в населени места с компактно етническо население, поради което може да се предположи, че декларираната от тях толерантност е надценена.

В основата на различията на национално и местно ниво за изследваните общини по принцип стоят следните специфични фактори:

- ✓ Степента на еднородност на населението в една община като правило е по-високо от степента на еднородност в рамките на цялата страна;
- ✓ Дългогодишното съжителство на населението от различни етно-религиозни групи, традициите и опитатът на съвместното им съществуване в изследваните общини, обяснява и по-високите стойности на субиндекса „отношение към другия“ в тях.

Въпреки спецификите на всяка една от изследваните общините, данните позволяват да се направят следните по-общии изводи:

- ✓ В общините, в които живеят българи и турци, представителите на двете групи изразяват сравнително висока толерантност едни към други. Ромската етническа група обаче, е по-скоро отхвърляна и стигматизирана и от българите, и от турците.
- ✓ Интересни изглеждат данните за двете общини, в които съжителстват предимно българи и роми. Отношенията между общностите в тях са напълно противоположни. Докато в Дупница се наблюдава неприемане на турския етнос и висока толерантност между българи и роми, то в Самоков ситуацията е противоположна, поне що се отнася до мненията на българите – те изразяват категорично негативно отношение към ромите и нагласи за тяхната изолация.
- ✓ Дискриминация на пазара на труда отново се наблюдава най-вече по отношение на ромите в общините, където живеят такива. Съответно, безработицата между тях е най-висока, а финансовият и материален статус най-нисък. Ромите са и основните потребители на социалните услуги, предоставяни в общините.
- ✓ В някои от общините все още се изказват мнения в подкрепа на сегрегираното обучение на децата от малцинствата. Най-голям дял привърженици на сегрегацията откриваме в Кърджали, където 16% от българите изказват мнение, че децата от малцинствата трябва да учат в отделни училища. Значително повече привърженици на това становище са регистрирани в Дупница и Самоков. В първата община това са 32% от българите, а във втората 38% от българите и 15% от ромите.
- ✓ Общините с компактно ромско население, се характеризират с най-голям дял отпаднали от системата на образованието деца в училищна възраст. Въпреки че в някои от тях, като Самоков например, над 80% от ромите подкрепят твърдението, образованието да остане задължително за децата до 16 годишна възраст, това право и задължение на ромските деца в много случаи не се реализира. Като община с най-голям дял деца в училищна възраст, които не посещават училище, се очертава Търговище – в близо една пета (19%) от ромските семейства има такива деца. Данните от изследването за дела на отпадналите в останалите три от района на страната са както следва: в Дупница – 16%, Самоков – 10% и в Асеновград – 11%.

III. РЕЗУЛТАТИ ПО ОБЩИНИ

ОБЩИНА РАЗГРАД

1. Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

В общината се забелязва тенденция по-включени в пазара на труда да бъдат християните – работещите от тази изследвана група от населението през целия изследван период са над 40%.

Въпреки, че са по-слабо участващи в трудовия живот на общината, делът на работещите мюсюлмани остава стабилен и през последните две изследвания възлиза на 36% от всички интервюирани от тази група лица.

Наблюдава се нарастване както сред християните, така и сред мюсюлманите, на хората които заявяват, че не им се е случвало да им бъде отказана работа. Тези, които поради някаква причина не са получили възможност да работят, също намаляват в сравнение с предходните изследвания.

Въпреки това обаче, най-често срещаните аргументи за отказ от страна на работодателите да наемат представители на турския етнос са: липсата на образование - 14% не са получили работа поради тази причина, непритежаване на необходимите качества за изпълнение на дадена работа - 10% и невписване във възрастовите изисквания на работодателя - 9% от всички изследвани в общината мюсюлмани.

Като цяло изследването отчита около 46% дял на работещите българи и с 10% по нисък дял на упражняващите трудова дейност турци. Работещите българи са разпределение по равно в частния и държавния сектор. По-различна е ситуацията обаче сред турците - две трети от тях работят в частни стопански субекти, а останалата една трета - в държавни.

Въпреки, че предходните две изследвания регистрираха по-голяма склонност за участие в курсове за квалификация и преквалификация сред българите в общината, настоящото проучване отчита промяна в полза на турците. Делът на тези от тях, които са посещавали такива курсове е почти два пъти по-висок (6%) от дела на българите. Сред тях се наблюдава и по-голяма удовлетвореност от ефективността на тези курсове. Те са помогнали за намирането на работа на 40% от участвалите в тях турци и на една трета от посещавалите ги българи.

ГРАФИКА 1. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА

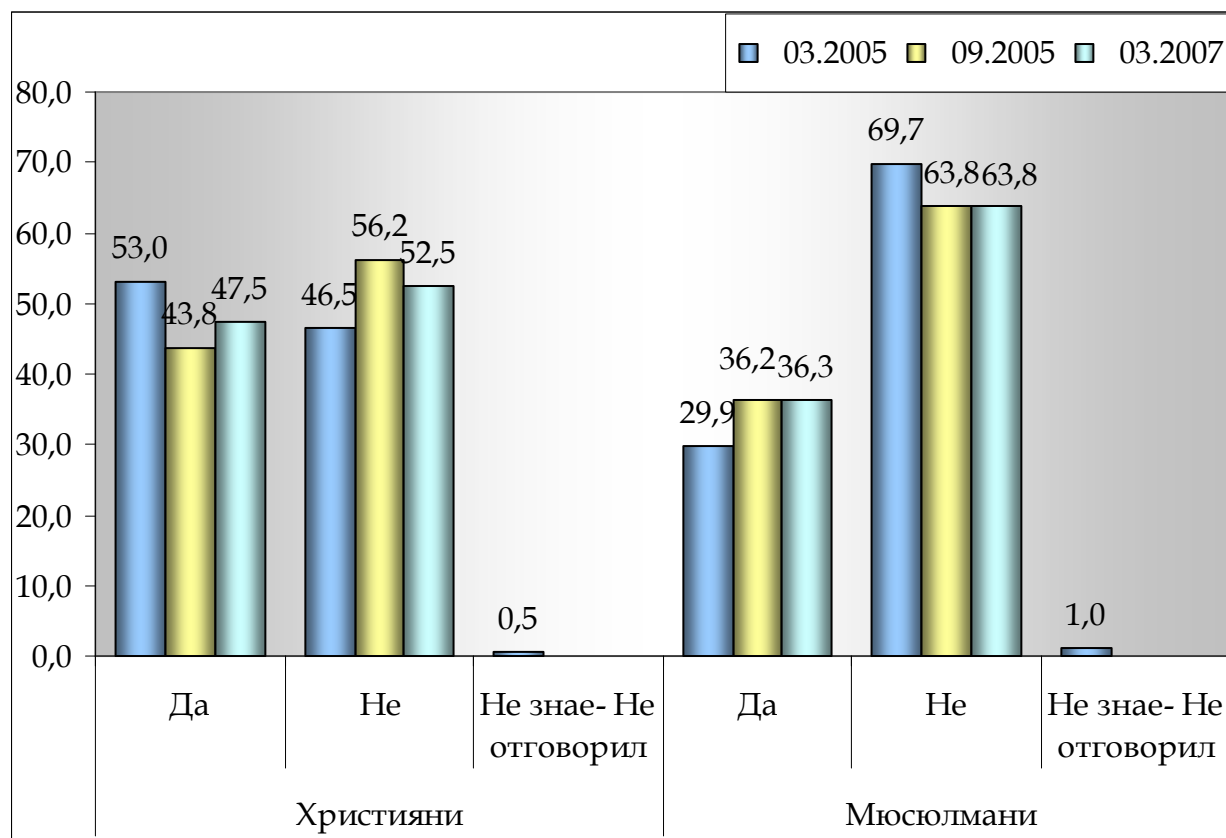

ТАБЛИЦА 7. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	7.9	18.2	7,0	10,1	5	5
Липса на опит	7.4	10.1	6,0	7,0	3,8	3,8
Липса на образование	6.4	13.1	2,5	6,0	2,5	13,8
Заради етническия ми произход	2.0	3.0	1,5	2,0		2,5
Заради пола ми	1.0	0.0	1,0	0,0	1,3	1,3
Заради възрастта ми	16.8	8.6	11,9	6,0	6,3	8,8
Нямах необходимите качества	1.5	12.6	4,5	14,1	7,5	10
Друго	4.0	3.0	0,5	1,5		
Не ми се е случвало да ми откажат	36.1	23.2	37,3	30,2	41,3	41,3
Не съм търсил работа досега	24.8	34.8	31,8	29,1	37,5	30
Не знае- Не отговорил	7.4	7.1	8,5	14,1	1,3	1,3

Жизнен стандарт.

Различията в дела на работещите българи и турци сред двата изследвана етноса оказва влияние и върху финансовия статус на домакинствата. Като цяло представителите на групата на мюсюлманите декларират по-сериозни парични затруднения. Близко 10% от тях посочват, че нямат доходи, докато дела сред българите е едва 1%. Освен това сред турците се наблюдава по-голямо натрупване в ниските доходни групи. С до 300 лева на месец живеят почти половината от изследваните мюсюлмански домакинства. Същото се отнася за малко над една трета (35%) от християните.

Данните за средномесечния размер на доходите на човек от домакинство показват, че една голяма част от домакинствата живеят с месечен доход на човек под средния за страната (по данни на НСИ към м. януари той е 237 лв.). Това е валидно за 88% от изследваните християни и 97% от мюсюлманите.

Основните източници на доходи и за двата етноса са сходни. Това са на първо място средствата от постоянна трудова заетост; на второ място, пенсиите за възрастни хора и на трето, месечните добавки за деца. Освен тях обаче, сред една макар и по-ограничена част от турците се наблюдава по-голямо разнообразие от източници на доходи, което е индикация за търсенето на алтернативи за справяне с финансовите проблеми.

Според проучването, няма особени различия между материалното състояние на българи и турци в общината. Повече от половината луксозни стоки като сателитна антена, цветен телевизор, хладилник и пр. притежават 55% от българите и 50% от турците.

ТАБЛИЦА 8. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	85.1	65.2	74,6	54,8	86,3	57,5
Радио	41.6	25.8	41,8	30,2	60,0	52,5
Касетофон	51.5	38.4	38,3	34,7	43,8	40,0
Видео	31.7	16.7	25,9	22,1	43,8	28,8
Сателитна антена	2.5	19.7	4,0	22,1	1,3	21,3
Мобилен телефон	49.0	42.4	50,2	48,7	52,5	41,3
Електрическа готварска печка	86.6	57.1	73,6	66,8	82,5	82,5
Печка на дърва и въглища	61.4	72.2	37,8	47,2	47,5	63,8
Електрически котлон	36.6	33.3	37,8	33,2	38,8	48,8
Хладилник	91.6	71.2	88,6	84,4	92,5	91,3
Цветен телевизор	89.1	81.3	92,5	87,4	97,5	97,5
Чернобял телевизор	7.4	10.6	7,5	5,5	10,0	18,8
Кабелна телевизия	76.7	67.7	65,7	54,8	73,8	71,3
Автоматична пералня	62.4	41.4	47,3	38,7	76,3	67,5
Легло за всеки член от домакинството	96.5	95.5	97,5	91,0	100,0	98,8
Холова гарнитура	70.3	37.4	62,7	57,8	92,5	80,0
Килим-мокет	85.1	68.2	82,6	74,4	92,5	88,8
Лек автомобил в движение	40.6	28.8	27,4	25,1	37,5	21,3
Течаща вода-чешми	94.1	79.8	94,0	97,0	96,3	96,3
Отходна канализация	80.2	54.5	84,6	81,4	81,3	77,5
Вътрешна тоалетна	95.5	76.8	81,1	65,3	97,5	88,8
Външна тоалетна	19.8	48.0	22,9	37,7	7,5	16,3
Електрически ток	95.0	88.4	98,0	92,0	98,8	98,8
Електромер	98.0	95.5	98,0	97,0	100,0	98,8
Водомер	98.5	96.0	98,5	97,0	100,0	98,8
Баня в жилището	93.6	73.7	81,1	65,8	97,5	88,8
Работещо улично осветление на Вашата улица	83.2	76.3	57,7	56,8	81,3	90,0
Не знае-Не отговорил	0.5	0.5	0,0	1,0		

2. Достъп до образование

Ако през март 2005 г. бяха регистрирани най-високи стойности в подкрепа на интегрираното обучение на децата от малцинствата в една паралелка, заедно с останалите деца, а през септември 2005 г. – най-ниските стойности, то към момента нагласите за такъв тип обучение са по-скоро умурено позитивни. Делът на хората и от двата етноса, изказващи се за съвместното обучение на всички деца в един клас, е над 80%. По-голяма подкрепа за това декларират мюсюлманите.

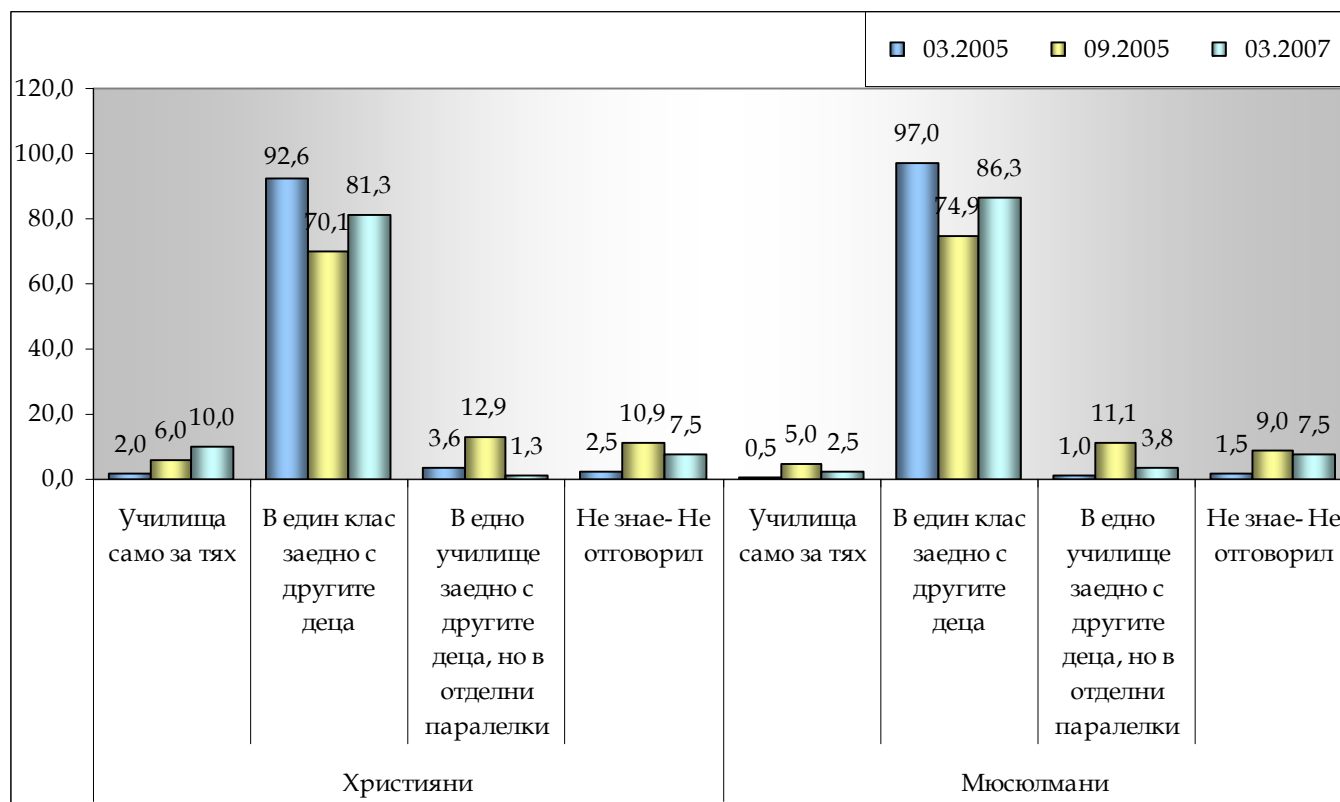
Християни и мюсюлмани изразяват сходни мнения когато за някои аспекти на образованието. Според тях, наличието на образование помага за намиране на по-добра работа. Една голяма част и от двете групи се изказват в подкрепа на това образованието да остане задължително за всички деца до 16 годишна възраст, а всеки втори представител на българския или турския етнос е на мнение, че успехът в живота не зависи само от образованието.

Освен приликите в отговорите на християни и мюсюлмани обаче, се наблюдават и различия по други въпроси, които до голяма степен са обусловени от етническия произход и натрупаните през годините опит и впечатления в това отношение. Така например, близо 40% от мюсюлманите се съгласяват с твърдението, че дори и да учат техните деца имат по-малки шансове, в сравнение с техните връстници. Делът на българите дали този отговор е с 10% по-нисък. Мюсюлманите изказват категорична подкрепа и за задължителното посещение на подготвителен клас за децата, чиито майчин език е различен от българския. На това мнение са 80% от интервюираните мюсюлмани, в сравнение с една втора от българите.

Мюсюлманите са и по-убедени привърженици на по-широкото изучаване в училище на културата на различните етноси и групи, съжителстващи в страната (69%). Сред българите това е важно за малко над една втора от респондентите (54%).

Въпреки, че и настоящото изследване регистрира наличието на деца в училищна възраст в мюсюлманските семейства, които не посещават училище, този дял към настоящия момент е два пъти по-нисък от този, измерен през септември 2005 г. В момента децата, които не ходят на училище, възлизат на 2.5%.

ГРАФИКА 2. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВОТА?

3. Достъп до здравни и социални услуги

Здравни услуги

Изследванията, проведени през последните две години в община Разград, отчитат стабилно покачване на дела представители на турския етнос, които плащат своите здравни осигуровки. Нарастването в процентно изражение е с 10 пункта и към март 2007 година близо 80% от изследваните турци имат здравни осигуровки. Делът на българите също е нараснал с 2-3 пункта и достига до 93%. Независимо от високия дял на населението, което е здравно осигурено, както българите, така и турците в по-голямата си част отлагат посещението при лекар и се обръщат към него само в случай на много сериозни проблеми и тежко здравословно състояние.

Намалял е делът на хората, които освен че ходят редовно на лекар си правят и профилактични прегледи. Християните, които се прегледват профилактично са станали два пъти по малко, а мюсюлманите от 15% през септември 2005г. към момента са 4%. Все пак трябва да се отбележи, че повече хора, макар и да не ходят на профилактични прегледи, посещават лекар при леко неразположение. По този начин действат 30% от християните и една трета от изследваните мюсюлмани.

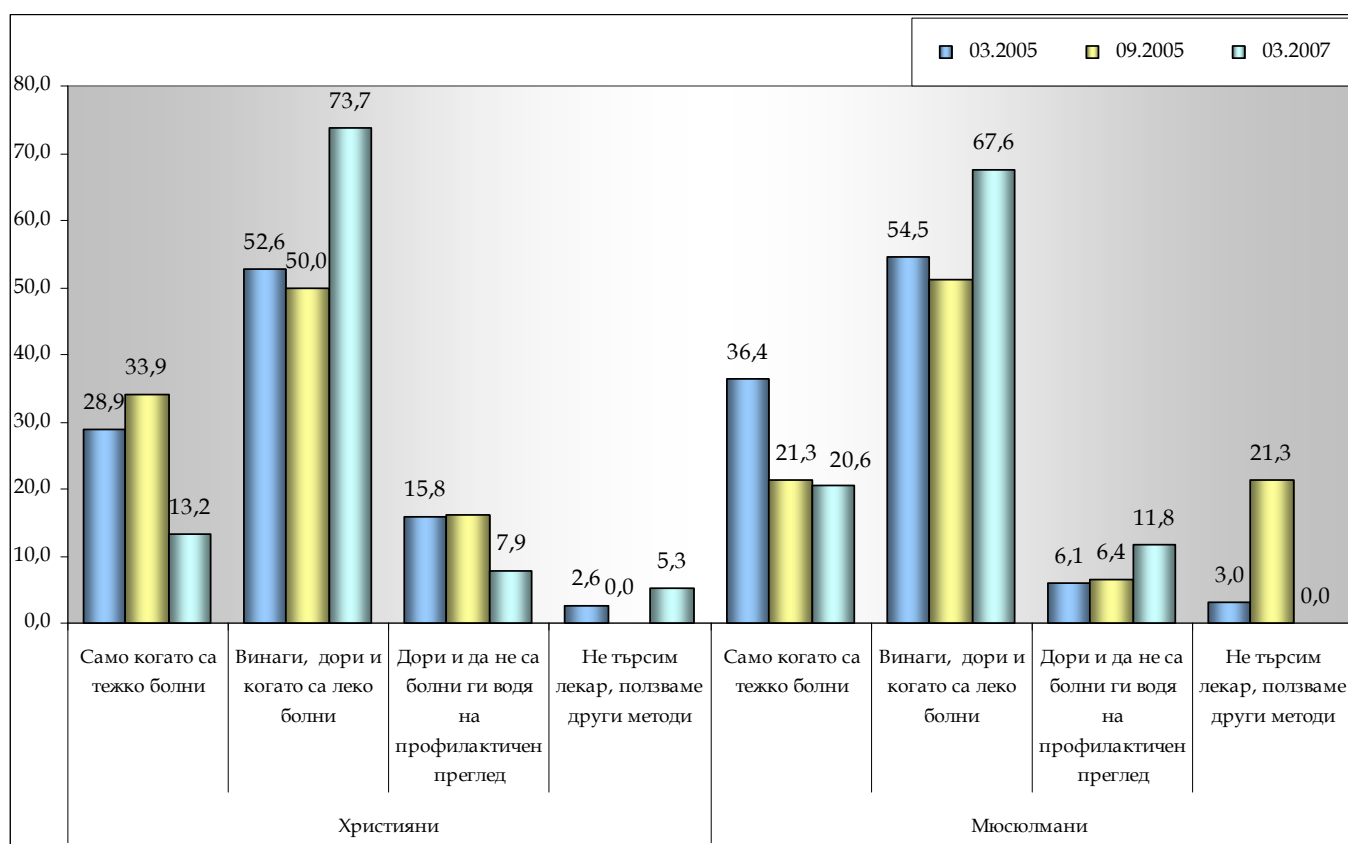
Една малка част от населението в случай на болест прибегва до алтернативни методи на лечение. Делът на тези хора се колебае в рамките на 3-6% от всички лица.

В сравнение с 2005г. се отчита и по-голямо внимание към здравето на децата от страна на изследваните групи респонденти. Над две трети от домакинствата, в които има деца, посещават лекар дори и при леко заболяване на детето. Намалял е обаче делът на християните в общината, които водят децата си на редовни профилактични прегледи. Обратна пък е тенденцията сред мюсюлманите, при които близо 12% от домакинствата с деца, посещават такива прегледи.

За разлика от предходните изследвания, когато християните по-стриктно осигуряваха предписаните за децата им лекарства, настоящото проучване показва противоположно ситуация. Три четвърти от мюсюлманите спазват точно назначеното от лекаря лечение за техните деца, докато при християните това правят две от всеки три домакинства. В останалата част от случаите семействата купуват по-евтиния еквивалент на предписаните медикаменти.

Когато става въпрос за възрастните членове на домакинството обаче, ситуацията е по-различна. В 55% от случаите, християните спазват стриктно това, което е предписано за тяхното собствено лечение и в близо 38% си позволяват по-евтини лекарства. При мюсюлманите лекарската рецепта се изпълнява от 51%, а по-евтини лекарства купуват 41% от тях. Възрастните са по-склонни да се отнасят несериозно или с пренебрежение когато става въпрос за тяхното собствено здраве и те по-често не си купуват назначените им лекарства или дори изобщо не ходят на лекар.

ГРАФИКА 3. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

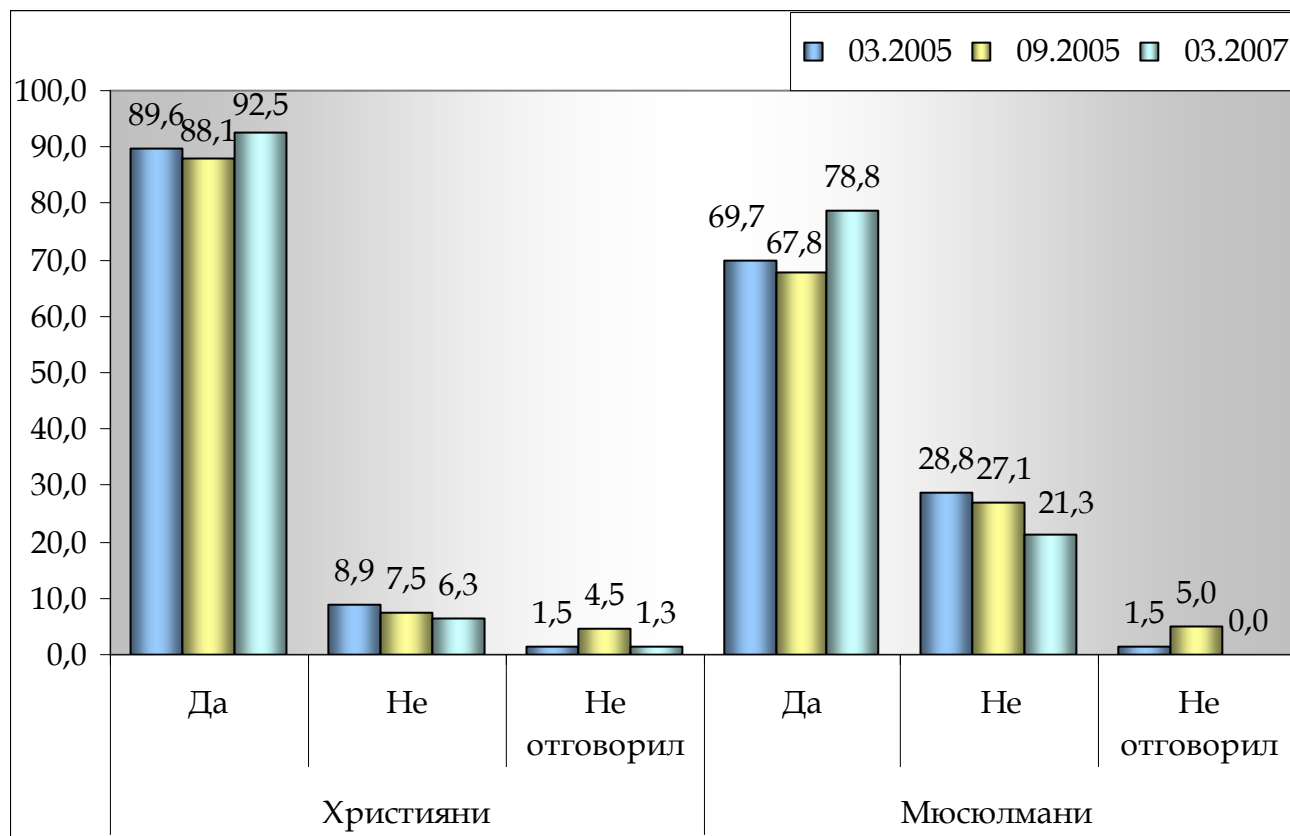

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 9. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар, когато съм тежко болен	58,4	50,5	50,7	47,2	53,8	60,0
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	13,9	17,2	21,9	17,6	30,0	33,8
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	17,8	13,6	15,4	14,6	8,8	3,8
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	9,4	18,2	10,9	18,1	6,3	2,5
9 Не знае-Не отговорил	0,5	0,5	1,0	2,5	1,3	

ГРАФИКА 4. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

Социални услуги

Делът на домакинствата, в чийто бюджет присъстват под някаква форма социални помощи е почти равен и при християни, и при мюсюлмани – 4-5%, като тези стойности остават сравними с данните от септември 2005 г..

4. Включеност в местната власт

Подобно на резултатите от предходните изследвания, и към настоящия момент над 50% от християните и мюсюлманите се затрудняват да преценят какво е отношението на различните

институции към тях. Това с особена сила се отнася за правителството или неправителствените организации в региона. При тях дела на затрудняващите се да отговорят се движат в рамките на 70-85%. Оценката все пак е по-лесна когато става дума за институции на местно ниво - кмет на населеното място, общински съвет и донякъде областната управа, които хората чувстват сравнително по-близки и достъпни. Мненията за тях са преобладаващо положителни и сред християни, и сред мюсюлмани, според които тяхното мнение се зачита от тези институции.

Таблица 10. Доколко всяка от следните институции зачита мнението на хора като Вас?

		Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
		Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	33.7	44.9	22,9	21,1	42,5	42,5
	2 Не го зачитат	22.3	11.1	17,9	11,1	11,3	1,3
	9 Не мога да преценя	44.1	43.9	59,2	67,8	46,3	56,3
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	26.2	28.8	12,9	12,6	41,3	40,0
	2 Не го зачитат	26.7	13.6	21,4	12,6	11,3	2,5
	9 Не мога да преценя	47.0	57.6	65,7	74,9	47,5	57,5
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	21.3	24.7	12,4	11,6	36,3	40,0
	2 Не го зачитат	27.2	13.1	20,9	12,6	11,3	2,5
	9 Не мога да преценя	51.5	62.1	66,7	75,9	52,5	57,5
Правителството	1 Като цяло го зачитат	10.4	14.6	8,5	8,0	8,8	2,5
	2 Не го зачитат	32.2	17.7	23,4	13,6	21,3	13,8
	9 Не мога да преценя	57.4	67.7	68,2	78,4	70,0	83,8
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	9.9	15.2	10,4	7,0	8,8	2,5
	2 Не го зачитат	25.2	12.6	19,9	11,1	11,3	12,5
	9 Не мога да преценя	64.9	72.2	69,7	81,9	80,0	85,0

5. Отношения между етно-религиозните групи

Относно толерантността между етническите групи могат да се направят следните изводи, които са валидни и наблюдавани през всичките три изследвания в община Разград:

- ✓ Сред турците се наблюдава по-висока толерантност към ромите, като близо 13% от тях са готови дори да позволят на детето си да се сключи брак с ром. Значително по-ниска степен на приемане на ромите се декларира от българите. Те са склонни да живеят с тях в един град и в един квартал, както и децата им да учат в едно училище с ромски деца, но по-трудно в сравнение с турците биха приели ром за колега. Вариант дете на българин да се омъжи/ожени за ром е почти недопустим - само 5% от всички българи биха приели нещо подобно;
- ✓ Значително по-толерантно се отнасят помежду си двете изследвани групи. По-високата степен на търпимост - готовност да се приеме като член на семейство представител на другия етнос, се наблюдава при мюсюлманите. Близо 30% от тях са склонни детето им да сключи брак с българин, докато обратното - женитба с човек от турския етнос биха приели само 10% от християните.
- ✓ В своите оценки за добрите черти на трите основни етноса в страната, особено положителни са мненията за добродетелите на българите и турците. В значително по-ниска степен черти като трудолюбие, дисциплинираност, бъдещи доверие и пр. се определят като подходящи характеристики за представителите на ромския етнос.

За разлика от предходните изследвания, които макар и в редки случаи индикираха проблеми между етническите групи, то настоящото проучване отчита една ситуация на спокойствие и

мирно съжителство между различните етноси в общината. Мнозинството от представителите на двете изследвани групи заявяват, че отделните етически групи в тяхното населено място съжителстват добре.

ТАБЛИЦА 11. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	88,6	87,4	71,1	70,4	92,5	87,5
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	7,9	8,6	17,9	13,6		1,3
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	0,0	0,5	1,0	1,0		
Не знае - Не отговорил	3,5	3,5	10,0	15,1	7,5	11,3

ОБЩИНА ИСПЕРИХ

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Подобно на изследванията през 2005 г., заетостта на турския етнос в община Исперих е по-висока в сравнение с българите, живеещи в общинския център. Разликата между работещите българи и турци обаче намалява и ако през 2005г. тя варира между 10-15% в полза на турците, то в момента разликата е само 3% в полза на етническите турци. Въпреки по-високия дял работещи мюсюлмани, делът на безработни сред тях също е висок - 18% от всички интервюирани, докато българите без работа са едва 4%.

На участвалите в изследването респонденти, най-вече християни, почти не им е отказвана работа поради някоя от изброените от нас причини. И докато през 2005г. беше констатирано усещане за известна дискриминация сред християните, най-вече свързана с възрастта на търсеция работа, то към момента такива случаи почти липсват. От друга страна, ситуацията при мюсюлманите не се е променила съществено за последните две години. Според тях, работодателите им отказват работа най-вече заради липсата на опит, квалификация и образование, както и поради възрастта и липсата на необходимите качества. Близко 4% от тях посочват и етническия произход като пречка за достъп до пазара на труда.

Наблюдава се малка разлика между сектора на заетост на мюсюлмани и християни. Основно представителите и на двете групи намират своето препитание в частния сектор. Служителите в държавни предприятия и институции варират между 34% за християните и 38% за мюсюлманите.

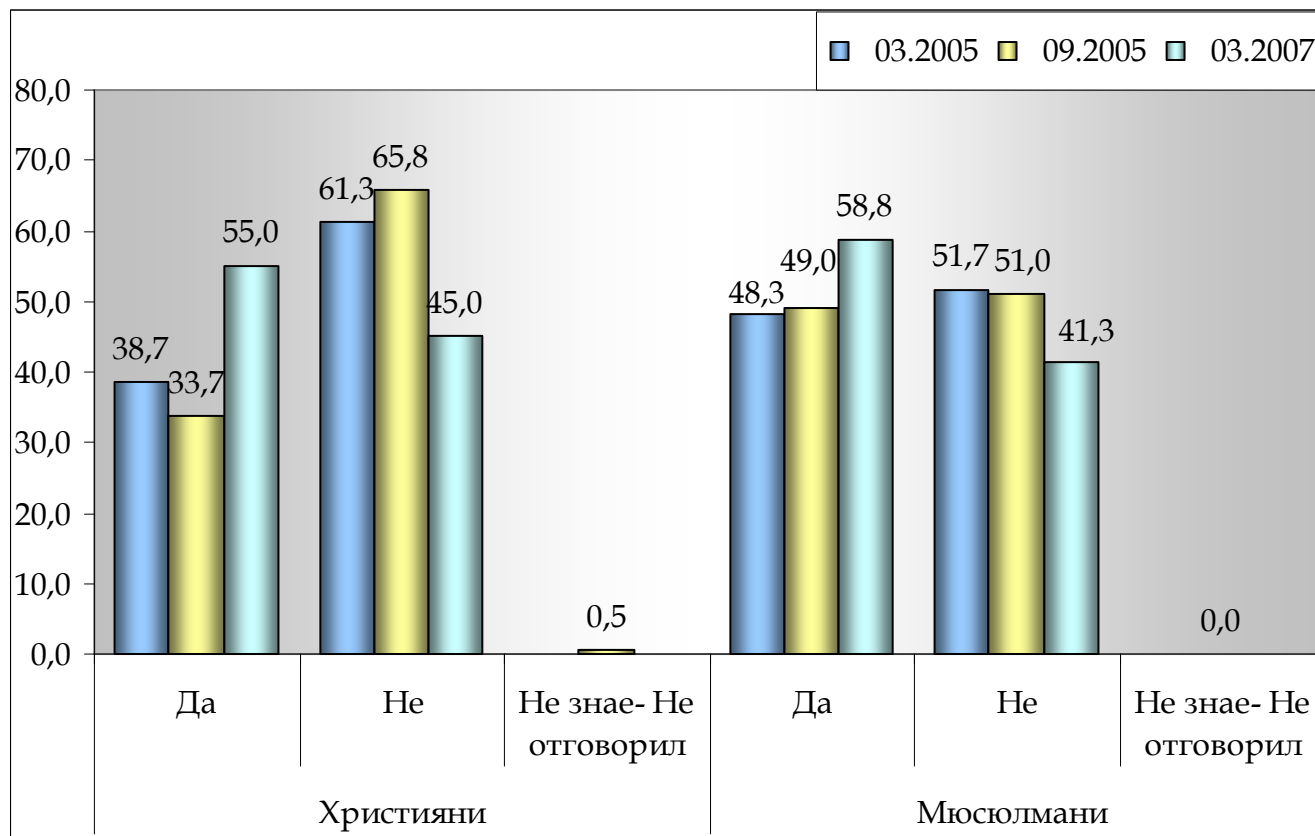
Оказва се, че курсовете за квалификация и преквалификация са по-известни сред българите и тези, които са ги посещавали са 18% от всички (за сравнение делът на турците е 11%), като съответно за тях тези курсове са били полезни в по-голяма степен. Впоследствие близо две трети от българите и 57% от турците са успели да си намерят работа след приключване на курса.

ТАБЛИЦА 12. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	7,0	7,5	5,0	7,6		5,0
Липса на опит	4,0	3,0	3,0	3,5	2,5	6,3
Липса на образование	1,0	8,0	2,5	7,6		6,3
Заради етническия ми произход	2,5	1,0	1,5	1,0		3,8
Заради пола ми	-	-				2,5
Заради възрастта ми	13,6	10,0	10,4	8,6	2,5	5,0
Нямах необходимите качества	1,5	1,5	1,0	1,5	1,3	5,0
Друго	5,0	4,5	3,0	2,0	3,8	1,3
Не ми се е случвало да ми откажат	43,7	41,8	35,6	33,3	77,5	73,8
Не съм търсил работа досега	30,2	32,3	40,1	34,3	12,5	7,5
Не знае- Не отговорил	1,0	3,5	4,5	8,6	1,3	

ГРАФИКА 5. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Данните от настоящото проучване показват еднакъв дял на домакинствата от двете етнически групи, живеещи с доход до 200 лева. Една четвърт от мюсюлманските домакинства живеят с месечен доход от 200 до 300 лева, докато със същите средства разполагат с 10% по-малко християни. Въпреки, че болшинството от българите (82%) и турците (95%) в общината живеят с доход по-нисък от средния за страната, българите са с по-високи доходи - 18% от християнските домакинства в община Исперих получават финансови средства над средните, докато мюсюлманите, за които това е валидно, са три пъти по-малко

Основните източници на доходи на населението в Исперих според вероизповеданието им са както следва:

- ✓ За християните, доходите се формират най-вече от постоянна заетост и пенсии за възрастни.
- ✓ За мюсюлманите финансовите средства постъпват както от постоянната им работа, така и от пенсиите за възрастни хора и месечните добавки за деца. В същото време, за 16% от мюсюлманските домакинства средства се получават и от временна заетост.

Въпреки разликите в доходите на двата основни етноса в общината, материалното състояние на мюсюлманите е малко по-добро. Близко 63% от тях притежават пет и повече от луксозните стоки в списъка, представен в следващата таблица, докато съответният дял при българите е с 10% по-малък.

ТАБЛИЦА 13. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	82,9	62,2	79,2	57,1	67,5	42,5
Радио	51,8	35,8	40,6	31,8	46,3	26,3
Касетофон	46,2	40,8	36,1	33,3	38,8	31,3
Видео	23,6	13,9	16,3	10,1	22,5	17,5
Сателитна антена	6,0	56,7	4,0	42,4	10,0	38,8
Мобилен телефон	37,2	42,8	28,2	33,8	56,3	65,0
Електрическа готварска печка	79,4	62,7	65,8	55,6	82,5	65,0
Печка на дърва и въглища	84,4	91,5	90,6	89,4	82,5	85,0
Електрически котлон	48,7	42,8	47,0	40,9	42,5	28,8
Хладилник	88,9	80,1	89,1	76,8	92,5	88,8
Цветен телевизор	89,9	91,0	91,6	89,9	98,8	95,0
Чернобял телевизор	10,1	7,0	6,9	4,0	2,5	5,0
Кабелна телевизия	55,8	40,3	57,9	39,4	67,5	52,5
Автоматична пералня	50,8	46,8	43,6	44,4	71,3	80,0
Легло за всеки член от домакинството	96,5	94,0	95,5	93,4	95,0	95,0
Холова гарнитура	52,8	42,3	40,6	34,3	75,0	71,3
Килим-мокет	72,9	65,2	63,9	63,6	78,8	71,3
Лек автомобил в движение	35,2	23,4	33,7	24,7	46,3	35,0
Течаща вода-чешми	96,5	89,6	96,5	93,4	95,0	98,8
Отходна канализация	27,1	13,4	12,4	6,1	41,3	23,8
Вътрешна тоалетна	87,4	74,1	35,6	13,1	62,5	43,8
Външна тоалетна	77,4	89,6	83,2	92,9	67,5	80,0
Електрически ток	98,5	97,0	99,5	98,0	98,8	100,0
Електромер	99,0	97,5	100,0	98,5	100,0	98,8
Водомер	98,5	97,0	100,0	98,0	98,8	97,5
Баня в жилището	85,4	73,6	84,7	67,7	93,8	75,0
Работещо улично осветление на Вашата улица	97,0	95,5	84,7	81,8	87,5	72,5
Не знае-Не отговорил	-	-	-	-		

2. Достъп до образование

Високата степен на подкрепа по отношение интегрираното обучение на децата от малцинствата, наблюдавана през септември 2005 г., се запазва и при настоящото проучване. Над 80% от интервюираните българи и турци застават на това мнение. Около 10% от християните намират друга форма на интеграция за по-удачна, а именно - децата от малцинствата да посещават едно и също училище с другите деца, но да се обучават в различни паралелки.

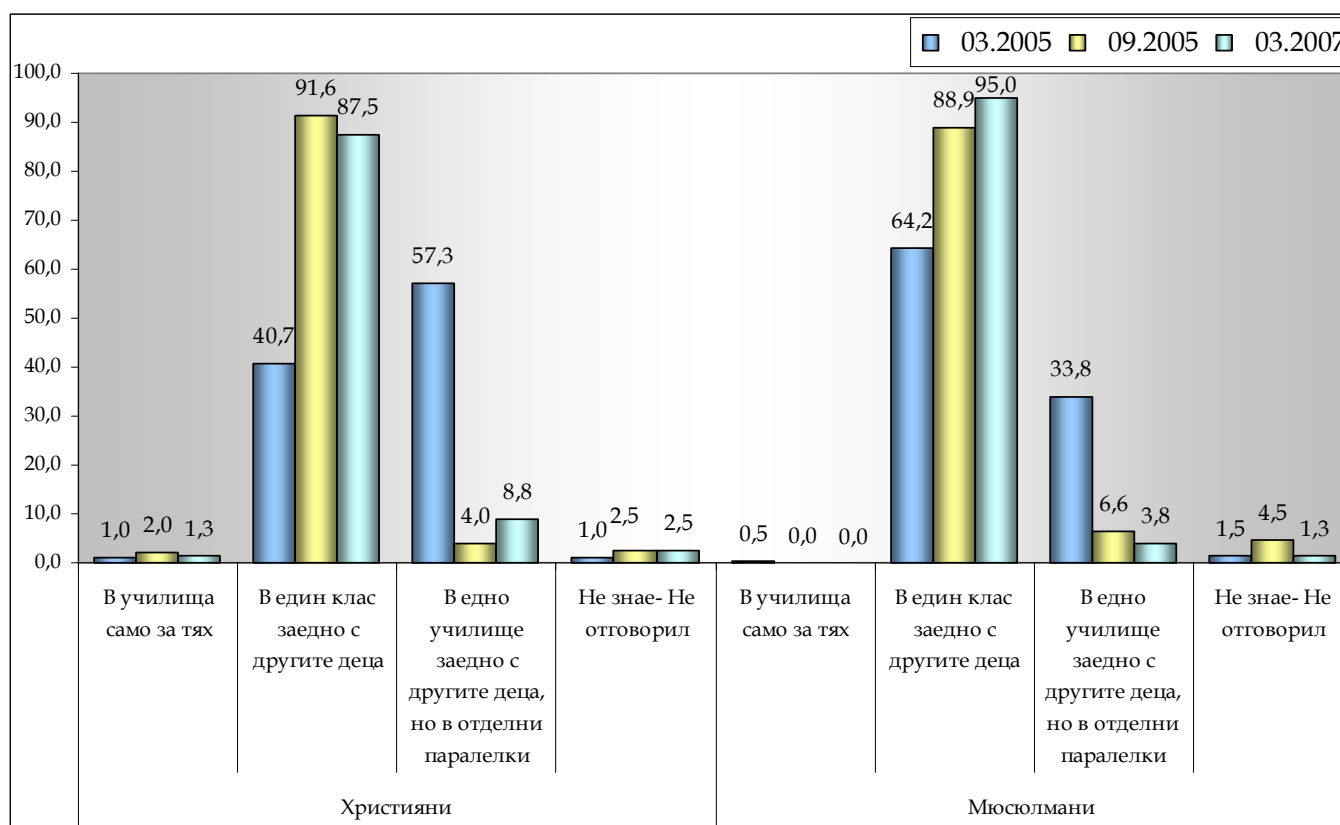
Повечето от респондентите, независимо от вероизповеданието и етническата им принадлежност, са съгласни образованието да остане задължително за децата на възраст до 16 години. Една голяма част от двете изследвани общности са на мнение, че образованието е необходимо за да си намери човек по-добра работа. Интересното в случая е, че мюсюлманите са по-сигурни в това, отколкото християните.

Когато става въпрос за задължителна подготовка за децата с майчин език, различен от българския, то християните в по-голяма степен се съгласяват да има такива подготвителни класове (89%) в сравнение с мюсюлманите (79%).

Малко над една втора от мюсюлманите подкрепят идеята да се намери място в учебния план в училище за изучаване и запознаване на децата с културата на различните етноси, съжителстващи в страната (54%). Това ще възпитава дух на толерантност и приемане на различните още в ранна детска възраст. Българите обаче, които изразяват това мнение, са само 38% от всички интервюирани.

Данните от изследването отчитат равен дял на децата в християнските и мюсюлманските домакинства, които не посещават училище - 5%. Този дял като цяло е по-висок от отчетения през септември 2005г., когато неходящи на училище деца се откриват само в турските семейства и те възлизаха на 3.8% от всички интервюирани домакинства, но разликите са в рамките на статистическата грешка.

ГРАФИКА 6. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВОТА?

3. Достъп до здравни и социални услуги

Здравни услуги

И християни, и мюсюлмани съобщават за сходни действия, когато става въпрос за личното здраве на интервюираните лица. Данните и за двете общности са много близки и очертават следната картина:

- ✓ Малко над половината от респондентите (55%) търсят лекарска помощ само в случай на тежко заболяване;

- ✓ Една трета от българите и приблизително същия дял (30%) от турците ходят на лекар при леко заболяване или дори правят профилактични прегледи без да са болни.
- ✓ Всеки десети представител на двата етноса по една или друга причина се лишава от лекарска помощ и прилага алтернативни методи за лечение.

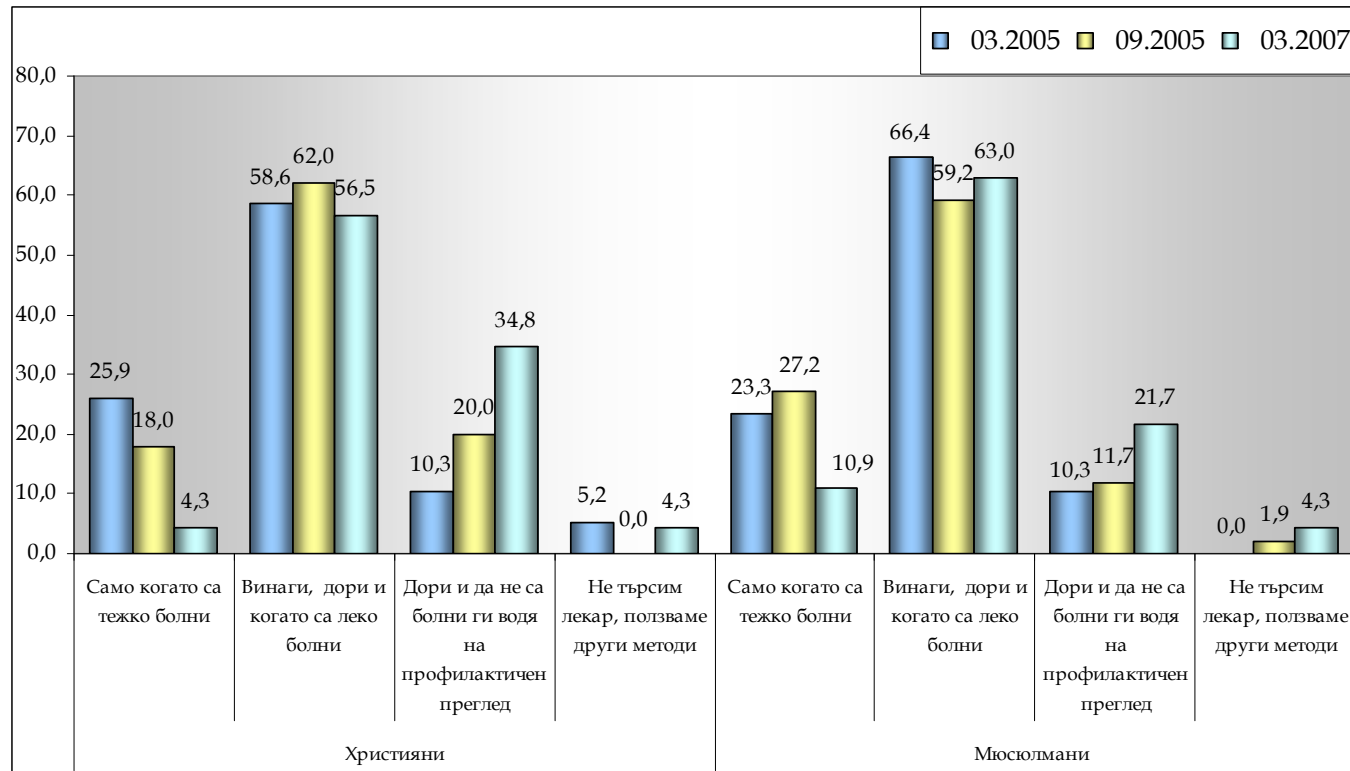
По-различна е картината, когато става въпрос за децата в домакинството. И българите, и турци полагат по-голяма грижа за своите деца, отколкото за самите себе си. Една значителна част от тях (между 57 и 63%) водят децата си на лекар, дори и при леко заболяване, а една трета от християните и една пета от мюсюлманите посещават профилактични прегледи за своите деца. Случаите, в които не се прилага традиционната медицина към децата са сравнително малко – под 5% и при двете групи.

Настоящото изследване отчита и по-висока степен на включеност в здравната система както сред българите, така и сред турците. В сравнение с проучването от септември 2005г. се наблюдава растеж в рамките на 7-9% и при двете групи, като 99% от християните заявяват, че имат здравна осигуровка. Делът на мюсюлманите е с 10% по-нисък.

Социални услуги

Запитани конкретно за социалните помощи, които получават, само 2.6% от християните посочват, че взимат еднократни или месечни помощи. Нито един представител на другата изследвана група не заявява, че получава такива. Те не присъстват и като източник на доход в турските семейства.

ГРАФИКА 7. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

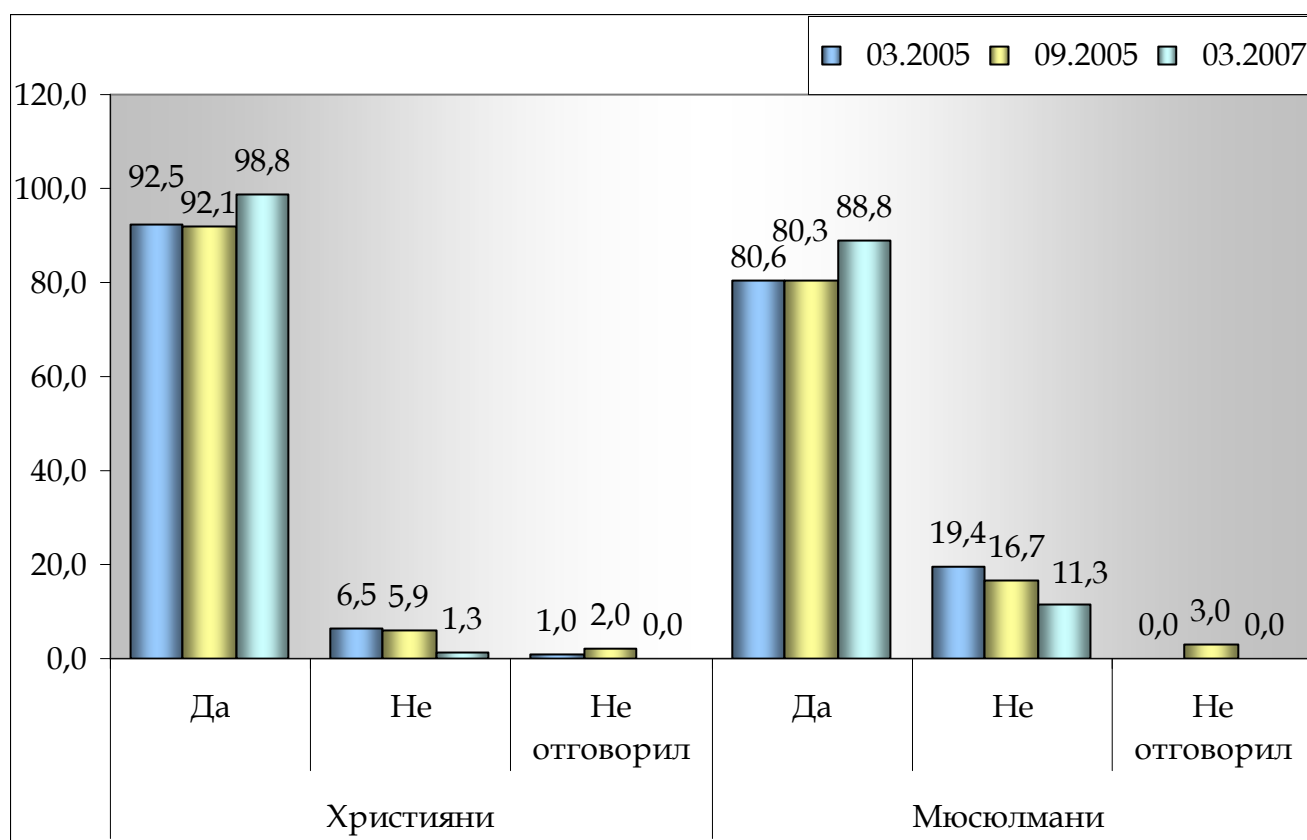

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 14. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар, когато съм тежко болен	59,8	63,2	51,0	63,1	55,0	55,0
2 Ходя на лекар дори и когато съм леко болен	20,6	19,4	27,7	18,7	17,5	18,8
3 Дори и да не съм болен ходя на профилактичен преглед	13,6	9,0	13,9	10,1	15,0	11,3
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	5,5	8,5	7,4	8,1	12,5	15,0
9 Не знае-Не отговорил	0,5	0,0	-	-	-	-

ГРАФИКА 8. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

И в община Исперих населението в голямата си част се затруднява да даде категорична оценка за това дали различните институции зачитат мнението им. Общата тенденция е хората да отговорят предимно на въпросите, засягащи институциите на местно ниво като кмет, общински съвет и по-рядко - областната управа. Това са институциите, върху които населението има пряко наблюдение предвид близостта и директното влияние на работата и решенията, взимани на тези нива, върху живота в населеното място. Следвайки тази обща логика, жителите на община Исперих също са най-склонни да дадат своите оценки за кмета и общинския съвет.

В периода от последните 2 години се наблюдава промяна в мнението на българите най-вече по отношение кмета на гр. Исперих. През 2005г. те в по-малка степен от турците смятаха, че кметът

зачита тяхното мнение. Към момента тези от тях, според които мнението им се зачита от кмета са с 10% повече от изказалите същите становища турци.

По отношение на общинския съвет и областната управа, оценките на християни и мюсюлмани са твърде близки. Говорейки за общинския съвет, мненията на двете групи се раздвояват, заставайки на двата полюса. Мненията за областната управа изглеждат по-категорични. Там преобладаващите оценки и на българи, и на турци са, че тя не се вслушва в мнението на жителите на община Исперих.

ТАБЛИЦА 15. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
		Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяла го зачитат	40,2	48,3	30,2	39,4	35,0	25,0
	2 Не го зачитат	35,7	19,9	36,1	18,2	18,8	22,5
	9 Не мога да преценя	24,1	31,8	33,7	42,4	46,3	52,5
Общинския съвет	1 Като цяла го зачитат	15,6	18,4	9,9	23,2	21,3	17,5
	2 Не го зачитат	37,2	22,4	34,2	21,2	22,5	17,5
	9 Не мога да преценя	47,2	59,2	55,9	55,6	56,3	65,0
Областната управа	1 Като цяла го зачитат	3,5	6,0	3,5	13,1	10,0	11,3
	2 Не го зачитат	33,2	23,9	32,2	22,7	21,3	20,0
	9 Не мога да преценя	63,3	70,1	64,4	64,1	68,8	68,8
Правителството	1 Като цяла го зачитат	14,6	14,9	4,0	14,1	6,3	11,3
	2 Не го зачитат	33,2	29,9	34,2	28,8	35,0	32,5
	9 Не мога да преценя	52,3	55,2	61,9	57,1	58,8	56,3
НПО в региона	1 Като цяла го зачитат	1,5	3,0	3,0	5,6	10,0	2,5
	2 Не го зачитат	19,1	15,9	21,8	25,3	15,0	20,0
	9 Не мога да преценя	79,4	81,1	75,2	69,2	75,0	77,5

5. Отношения между етно-религиозните групи

Двете основни етнически групи, съжителстващи в общината – българи и турци, до голяма степен приемат другостта и живота с представители на другия етнос. Една голяма част от тях са съгласни да бъдат помежду си колеги, съседи и приятели. В семейството си обаче, като съпруг/а на своето дете биха приели представител на другия етнос едва 8% от българите и 4 пъти повече турци.

Християните поставят граница на близост, до която биха допуснали съгражданите си роми. Около 40-45% биха съжителствали като съседи или работили с ром. Единични са случаите, в които българин би приел детето му да сключи брак с ром. По-толерантни към ромите са представителите на турския етнос. Показателен за това е и фактът, че 15% от тях нямат нищо против детето им да се ожени/омъжи за ром.

Данните от изследването показват, че сред българи и турци в община Исперих битова схващането за липса на особени добродетели и положителни черти у ромския етнос. Въпреки това, една пета от интервюираните лица и от двете изследвани групи са на мнение, че ромите могат да се определят като трудолюбиви. Но като цяло за тях не се отнасят нито едно от качествата като дисциплинираност, поддържане на добра хигиена, бъдещи доверие, ученолюбиви или отговорни.

Положителни мнения за наличието на добродетели в другия етнос изказват и българи, и турци. Единствено ниска степен на подкрепа сред българите намират твърденията, „бих се доверил на

турците” и „отговорни са” - съгласни с тях са около 40%, докато другите положителни черти у турците откриват над 60% и повече от българите.

Съжителството на хората от турския и българския етнос в община Исперих не може да се нарече напълно безпроблемно. Макар че проблеми между етническите групи не възникват много често, те все пак се случват. За такива редки конфликти съобщават 18% от българите и три пъти по-малко турци. Въпреки това, като цяло данните от настоящото изследване по отношение наличието на конфликти в общината са по-благоприятни в сравнение със септември 2005г.

ТАБЛИЦА 16. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	84,9	91,0	76,2	88,9	80,0	92,5
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	14,6	7,5	19,8	8,6	17,5	6,3
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	0,0	0,5	3,0	1,5	2,5	1,3
Не знае - Не отговорил	0,5	1,0	1,0	1,0		

ОБЩИНА АЙТОС

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Към настоящия момент работещите християни са с близо 10% повече от работещите мюсюлмани. Докато християните се реализират както в частния, така и в държавния сектор, то основната част от мюсюлманите (88%) упражняват трудова дейност в частния сектор на икономиката.

В процеса на търсене на работа, българите в изследването са се сблъскали основно със следните причини за отказ: неподходяща възраст, както и липса на квалификация и опит. Като основни причини за отказ мюсюлманите изтъкват липсата на квалификация, опит и образование. Според една четвърт от тях, етно-религиозната им принадлежност също се възприема като пречка за намирането на работа.

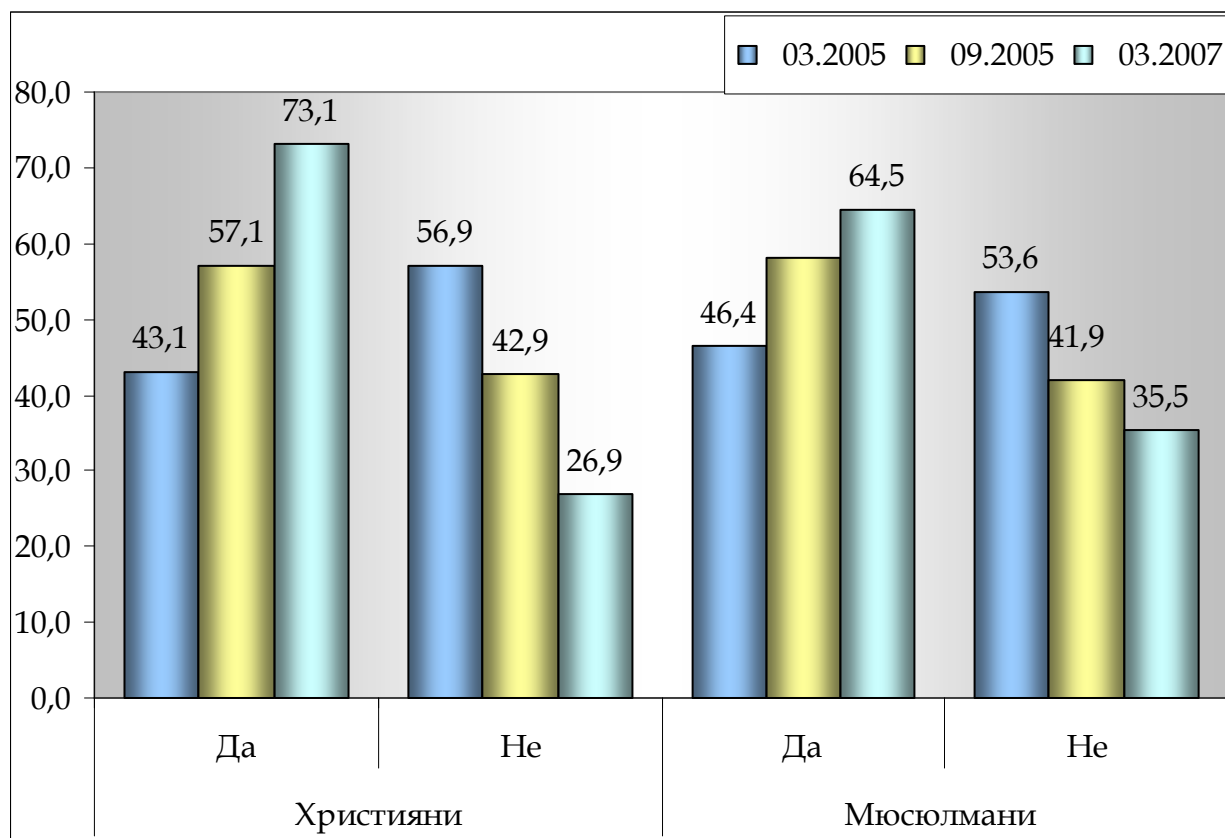
Вариант за справяне с безработицата чрез квалификация и преквалификация са потърсили 30% от християните и 45% от мюсюлманите. За последните посетените курсове са се оказали и полезни – над 67% от тях са успели впоследствие да си намерят работа. По подобен начин са се развили нещата за 10% по-малко от християните.

ТАБЛИЦА 17. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	4,7	19,8	14,3	10,3	17,9	28,9
Липса на опит	6,2	17,2	10,7	10,8	11,5	21,1
Липса на образование	4,7	12,0	17,3	28,1	5,1	19,7
Заради етническия ми произход	1,4	2,6	4,1	2,0	5,1	25,0
Заради пола ми	0,5	1,0	1,0	0,5	2,6	11,8
Заради възрастта ми	6,6	3,1	10,7	4,4	20,5	21,1
Не притежавах необходимите качества	1,4	6,8	3,1	11,8	2,6	18,4
Друго	2,8	1,0	2,6	0,0	2,6	1,3
Не ми се е случвало да ми откажат	44,1	42,7	24,5	24,1	44,9	25,0
Не съм търсил работа досега	23,2	14,6	25,5	25,1	5,1	
Не знае- Не отговорил	13,3	10,9	7,1	4,4		1,3

ГРАФИКА 9. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Основните източници на доходи за християните в общината се ограничават главно до средствата, получавани от постоянна трудова заетост, участващи във формирането на домакинските бюджети на 80% от българите в общината. Следващи по важност са пенсии на възрастните хора, получавани в една четвърт от християнските домакинства.

Турските семейства, които разчитат на редовната месечна заплата от постоянната работа на някой от членовете на домакинството са също толкова, колкото и българските. Сред тях обаче по-често се срещат доходи от временна заетост (12%) и доходи от търговия (9%).

Финансовото състояние на българи и турци е почти еднакво – делът на домакинствата, живеещи с месечни сраства за техните членове над средните за страната, възлиза на 8% от българските и 9% от турските.

Повече са българите (68%), които притежават над 5 от стоките, характеризиращи домакинствата с добър материален статус. За турските домакинства в община Айтос този дял е 40%.

ТАБЛИЦА 18. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	84,8	68,8	62,2	44,3	79,5	34,2
Радио	41,2	29,2	45,9	37,4	50,0	67,1
Касетофон	50,2	42,7	51,5	54,7	50,0	35,5
Видео	33,6	21,9	36,7	34,0	35,9	26,3
Сателитна антена	4,7	62,5	10,2	50,2	14,1	14,5
Мобилен телефон	43,6	55,2	55,1	60,1	75,6	46,1
Електрическа готварска печка	82,9	63,5	76,5	74,4	89,7	76,3
Печка на дърва и въглища	81,5	82,8	79,1	89,2	80,8	63,2
Електрически котлон	63,5	42,2	60,2	56,2	62,8	51,3
Хладилник	94,3	94,3	96,9	94,1	96,2	94,7
Цветен телевизор	93,4	94,3	95,9	97,0	94,9	86,8
Чернобял телевизор	13,3	4,7	5,6	4,9	14,1	15,8
Кабелна телевизия	34,6	11,5	34,7	20,7	67,9	56,6
Автоматична пералня	66,4	67,7	67,9	75,9	66,7	32,9
Легло за всеки член от домакинството	95,3	95,3	95,4	99,5	100,0	89,5
Холова гарнитура	69,7	59,4	65,3	69,5	97,4	53,9
Килим-мокет	94,3	94,8	94,9	95,1	98,7	92,1
Лек автомобил в движение	46,0	44,3	42,3	52,2	65,4	31,6
Течаща вода-чешми	98,6	94,3	97,4	98,5	97,4	100,0
Отходна канализация	74,9	66,1	78,6	71,4	97,4	97,4
Вътрешна тоалетна	84,8	88,5	81,6	70,4	92,3	82,9
Външна тоалетна	42,2	67,2	33,7	52,2	21,8	34,2
Електрически ток	98,1	97,4	97,4	99,0	100,0	100,0
Електромер	98,6	99,0	98,0	99,0	100,0	100,0
Водомер	98,6	98,4	97,4	98,5	100,0	100,0
Баня в жилището	83,4	87,0	93,4	93,6	97,4	92,1
Работещо улично осветление на Вашата улица	62,1	62,5	86,2	87,7	74,4	61,8
Не знае-Не отговорил	0,5	0,0	2,0	0,5		

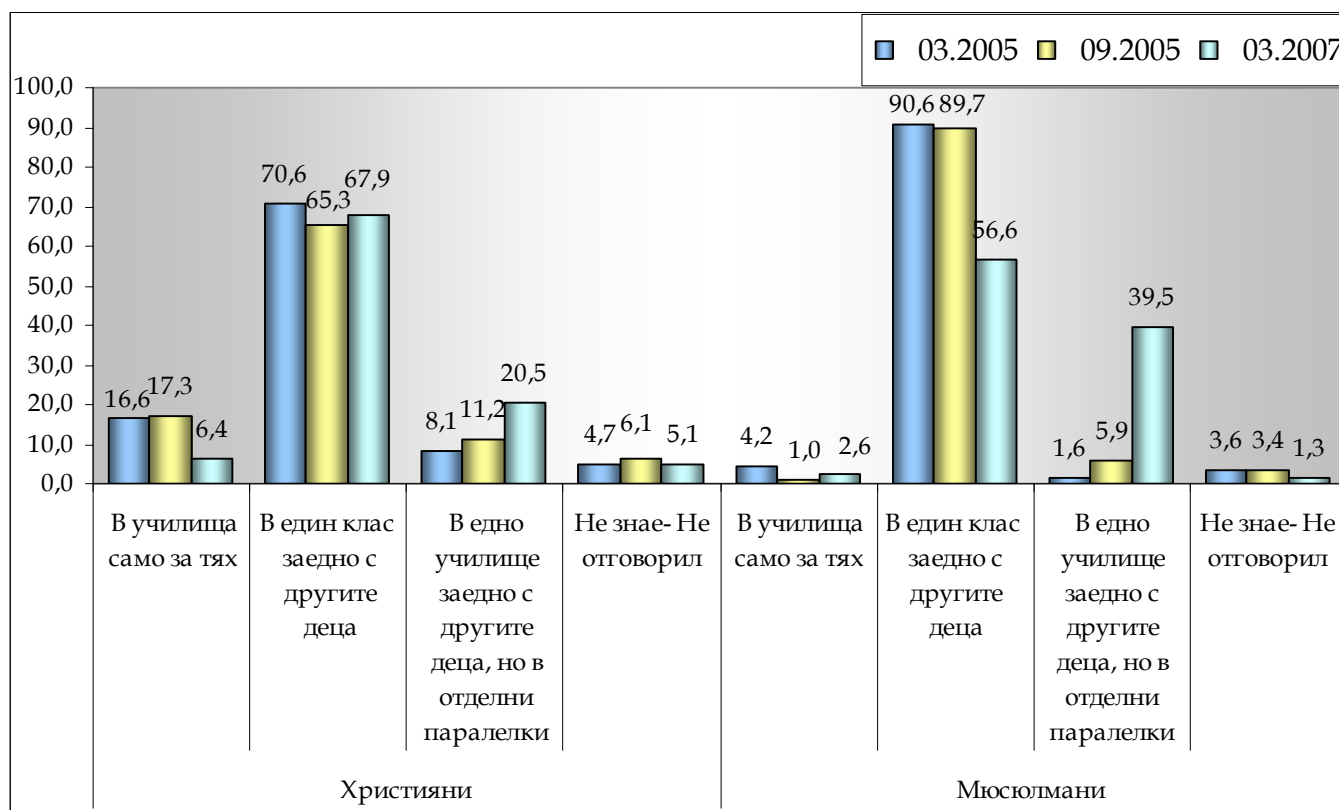
2. Достъп до образование

Мнозинството от изследваните в община Айтос лица, независимо от тяхната етническа или религиозна принадлежност, признават значението, което има образованието за успешна реализация на пазара на труда и считат, че то трябва да бъде задължително за децата на възраст до 16 години. Значителна подкрепа за това твърдение дават както християните (87%), така и мюсюлманите в изследването (68%). Прави впечатление сравнително по-големият скептицизъм на мюсюлманите спрямо ползата от образованието - повече мюсюлмани смятат, че успехът в живота не зависи от образованието и по-малко - че образованието е начин човек да си намери по-добра работа.

Обучението на децата от малцинствата трябва да става интегрирано - в една паралелка заедно с другите деца, според 68% от мюсюлманите и 56% от християните. Значителен е и делът на привържениците децата от малцинствените групи да се обучават в едно училище с останалите деца, но в различни паралелки. Два пъти повече привърженици на този начин на обучение откриваме сред мюсюлманите (40%). 65% от етническите турци (спад от 10% в сравнение с изследването от септември 2005г.) изказват своето съгласие децата, за които българският език не е майчин, да преминават подготвителен клас.

В нито едно от домакинствата, попаднали в извадката на изследването, няма деца в училищна възраст, които не учат.

ГРАФИКА 10. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВОТА?

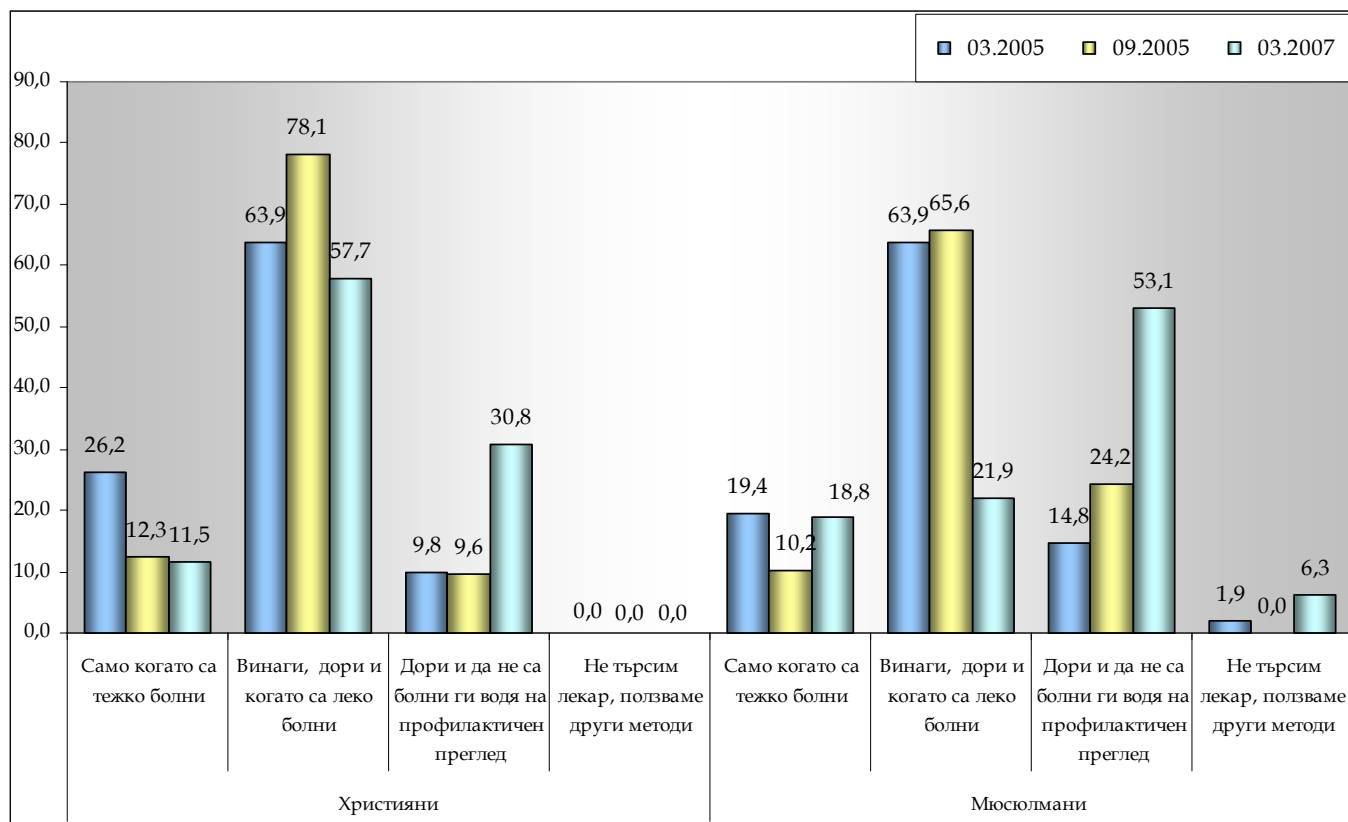
3. Достъп до здравни и социални услуги

Поради финансови или други причини, по-голямата част от населението в общината прибегва до ползването на лекарски услуги само в случаите на тежко здравословно състояние - 56% от българите и 75% от турците споделят тази практика. Прави впечатление спадът на този процент за българите и увеличението му за турците в периода от последното изследване през 2005-а година. Останалите посещават своя лекар и при по-леки заболявания. Трябва да се отбележи сравнително високата степен на придържане към лекарските предписания. Трима от всеки петима интервюирани купуват медикаментите, които са им предписани за лечение. Наблюдава се обаче известно повишение в дела на респондентите, които прибегват до по-евтини лекарства - за българите той е нараснал до 27%, а при мюсюлманите - до 30%. При последните почти всяко второ домакинство води детето си на профилактични прегледи, докато само 30% от християните споделят, че правят това.

Със здравето на децата в общината не се правят никакви компромиси и в над 80% от случаите медикаментите, които лекарите предписват за тяхното лечение, се купуват от родителите независимо от цената.

Забелязва се леко повишаване на дела на осигурените християни в сравнение с месец септември 2005-а година - към момента той е 95%. При мюсюлманите повишението е по-чувствително и делът на здравно-осигурените мюсюлмани достига 84%.

ГРАФИКА 11. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

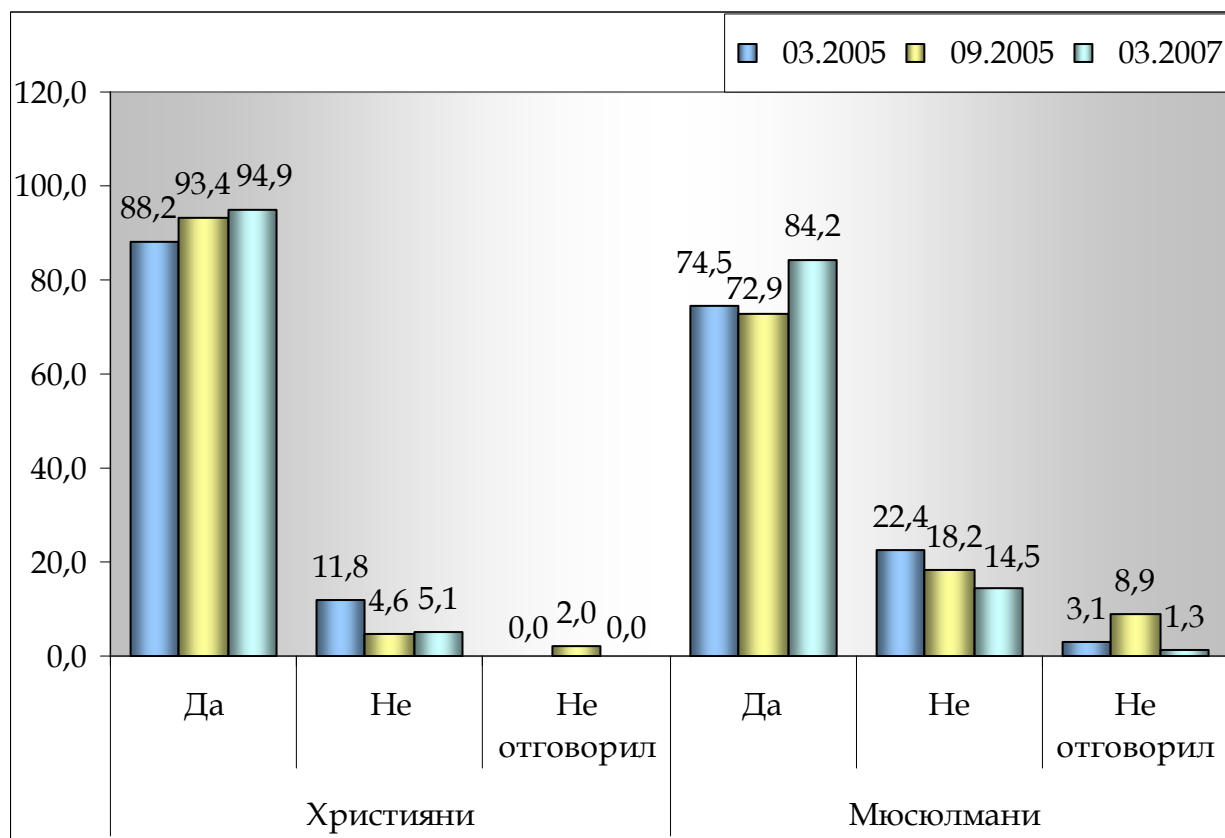

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 19. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	59,7	65,1	64,8	62,6	56,4	75,0
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	21,8	24,0	26,0	28,6	5,1	5,3
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	9,5	6,8	6,6	4,4	16,7	11,8
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	8,5	3,6	1,5	3,4	21,8	7,9
9 Не знае-Не отговорил	0,5	0,5	1,0	1,0	-	-

ГРАФИКА 12. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

На фона на останалите структури на държавната власт, усещането за зачитане на мнението на християните е най-силно изразено на ниво кметство. Мюсюлманите считат, че мнението им се чува и в най-висока степен от правителството.

От своя страна, християните са по-категорични в своите негативни мнения: между 20 и 30% от тях заявяват, че всички институции от местната, общинската и областната управа, та дори и на национално ниво, не се интересуват от мнението на хора като тях. Делът на мюсюлманите с подобна позиция е по-нисък. Те като цяло сякаш предпочитат да останат неутрални, отколкото да изразят негативни оценки.

ТАБЛИЦА 20. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
		Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	35,5	38,5	27,0	25,6	11,5	3,9
	2 Не го зачитат	26,5	13,0	20,9	10,8	21,8	25,0
	9 Не мога да преценя	37,9	48,4	52,0	63,5	66,7	71,1
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	17,1	29,7	7,1	5,4	6,4	21,1
	2 Не го зачитат	26,5	14,1	21,9	15,8	21,8	10,5
	9 Не мога да преценя	56,4	56,3	70,9	78,8	71,8	68,4
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	3,8	8,3	4,6	2,5	3,8	1,3
	2 Не го зачитат	25,1	13,5	25,0	15,8	21,8	18,4
	9 Не мога да преценя	71,1	78,1	70,4	81,8	74,4	80,3
Правителството	1 Като цяло го зачитат	0,9	2,6	3,6	2,0	1,3	15,8
	2 Не го зачитат	30,8	13,5	27,6	16,3	20,5	13,2
	9 Не мога да преценя	68,2	83,9	68,9	81,8	78,2	71,1
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	3,3	1,0	6,1	2,0	2,6	1,3
	2 Не го зачитат	19,9	13,0	21,9	14,3	15,4	10,5
	9 Не мога да преценя	76,8	85,9	71,9	83,7	82,1	88,2

5. Отношения между етно-религиозните групи

Настоящото изследване потвърждава картината, наблюдавана през 2005-а година, по отношение междуетническата толерантност в общината. Може би именно поради наличието на значителна ромска общност в Айтос, оценките на християните и мюсюлманите към ромите са предимно негативни. Близостта, която християните биха допуснали с представители на ромския етнос се ограничава до три основни неща: да живеят в един град с роми, децата им да учат в едно училище с роми и биха допуснали като свой приятел, човек от ромския етнос.

Малко по-толерантни и отворени към ромите са мюсюлманите. Те изразяват по-висока степен на съгласие да допуснат в живота си представители на този етнос, като по висок дял – 25% от турците са съгласни да живеят в един град с ром. Останалите форми на близост с роми се възприемат от по-малко от 10% от българите и турците.

По-голяма толерантност се наблюдава между българи и турци. Мюсюлманите се изказват и по-ласкаво за българите, когато трябва да посочат положителните им качества. Повече от 50% от тях посочват, че биха се доверили на българин, докато обратното е валидно само за 19% от българите. И мюсюлмани, и християни намират другата етно-религиозна общност за трудолюбива – по около 86%

Трудна за интервюираните лица се оказва задачата да посочат добри характеристики, описващи ромите. И християни, и мюсюлмани са единодушни в негативните си оценки за представителите на ромския етнос.

Мненията на християни и мюсюлмани в община Айтос относно наличието на проблеми в тяхното населено място се връщат към стойностите от преди две години, когато според повечето представители и на двете изследвани групи съжителство на етническите групи е мирно и добро. Изказващите мнения за случващи се от време на време проблеми са в рамките на 8-9% от представителите и на двете групи.

ТАБЛИЦА 21. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	84,4	85,4	67,3	83,7	82,1	86,8
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	8,5	8,9	13,3	3,4	9	7,9
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	1,9	0,5	2,0	0,0	1,3	
Не знае - Не отговорил	5,2	5,2	17,3	12,8	7,7	5,3

ОБЩИНА ДЕВИН

Преди да бъдат представени данните за община Девин, трябва да се направи уточнението, че тук религиозната самоидентификация на населението не се припокрива с неговата етническа принадлежност. Това се дължи на значителния брой българомохамедани в общината. Поради тази причина, резултатите в община Девин се анализират в разрез по религиозна принадлежност.

1.3. Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Настоящото изследване регистрира малко по-висок дял на работещите в община Девин мюсюлмани. Като цяло данните и за двете религиозни групи бележат ръст от предходните две изследвания. Малко по-голяма част от християните (40%), в сравнение с мюсюлманите (36%) работят в държавни институции и фирми, докато превес в частния бизнес имат мюсюлманите.

За разлика от предходните две изследвания, в които значителен дял от респондентите и от двете изследвани групи отказваха да дадат отговор на въпроса „Случвало ли ви се е досега да ви откажат работа поради някоя от следните причини?“, към момента всички интервюирани са споделили своя опит в търсенето на работа. Данните показват, че с отказ за наемане под една или друга форма са се сблъскали 13% от християните и 16% от мюсюлманите в общината. При последните като основна причина за това се откроява липсата на образование, докато при християните не се очертава никакъв водещ мотив изтъкван от работодателите.

Делът на безработните в изследването християни и мюсюлмани е еднакъв – 9,6% при първите и 9,1% при вторите.

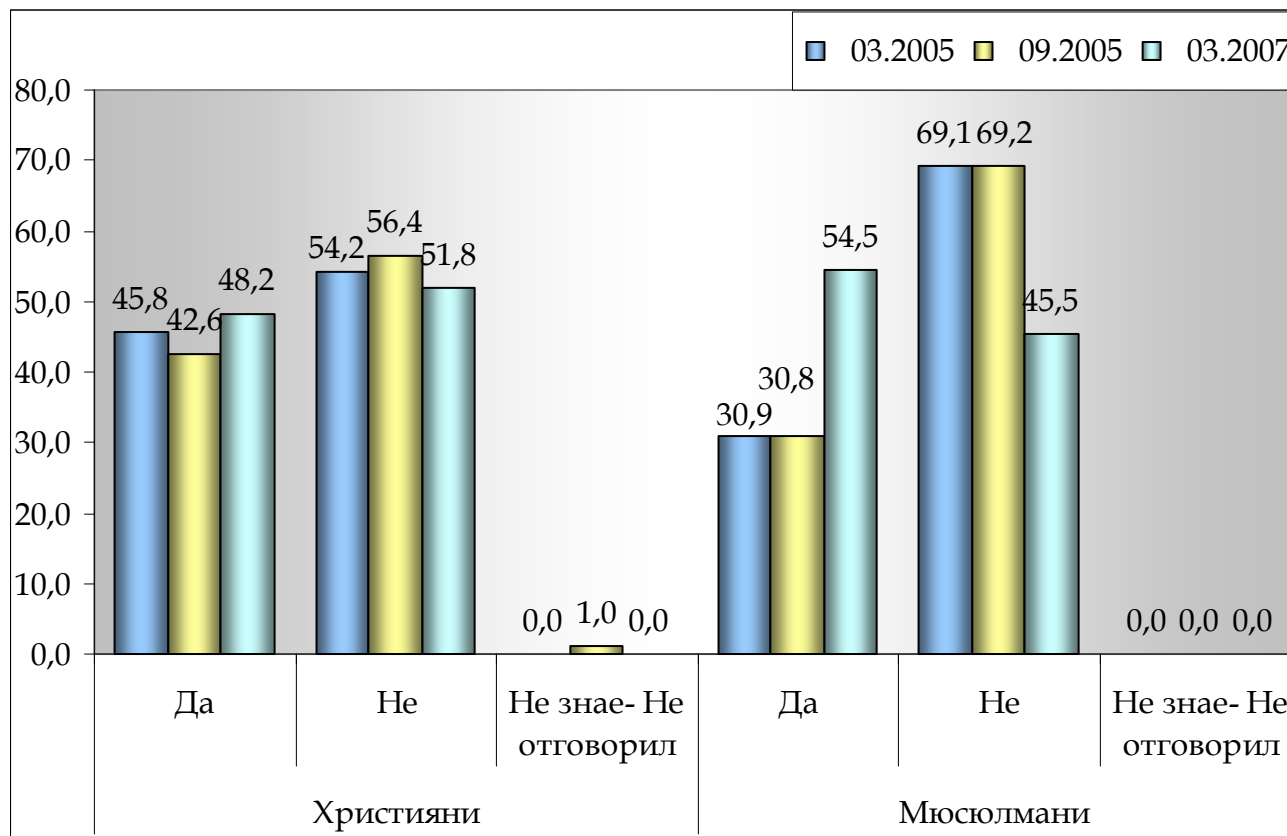
Една от стъпките към намирането на заетост е посещението на курсове за квалификация и преквалификация. Това са направили малко над 30% от християни и два пъти по-малко мюсюлмани. Като резултат от тях се регистрира висока степен на ефикасност – между 60 и 70% от хората, които са участвали в такива курсове впоследствие са успели да си намерят работа.

ТАБЛИЦА 22. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	5.9	5.7	4,0	5,1	3,6	2,6
Липса на опит	1.5	1.0	1,0	1,5	1,2	1,3
Липса на образование	1.5	2.1	3,0	3,0	2,4	7,8
Заради етническия ми произход	0.5	3.1	1,0	1,0	1,2	1,3
Заради пола ми	0.5	0.0	0,5	0,5	3,6	
Заради възрастта ми	5.4	6.2	2,5	6,1	2,4	1,3
Не притежавах необходимите качества	1.0	0.5	1,0	1,5		
Друго	3.9	2.6	8,4	3,5	3,6	3,9
Не ми се е случвало да ми откажат	25.6	14.4	31,2	16,2	63,9	67,5
Не съм търсил работа досега	23.2	28.9	44,1	44,9	22,9	16,9
Не знае- Не отговорил	35.0	38.7	9,4	22,7		

ГРАФИКА 13. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Настоящото проучване отчита близък финансов статус на двете религиозни общности в Девин. В малко по-неравностойно положение са част от мюсюлманите, сред които 27% живеят с месечен доход на домакинството под 200 лева. Християните, които са посочили такива суми, са с 5% по-малко.

Няма различия в данните на двете групи и когато става въпрос за средните месечни доходи на човек от домакинството - по 15% от представителите и на двете религиозни групи живеят с доходи на човек от домакинството над средните за страната.

Основните източници на доходи – от постоянна заетост, пенсии за възрастни хора и месечни добавки за деца, са еднакви и за мюсюлмани, и за християни. Други средства част от хората, живеещи в община Девин получават от временна заетост (10% от мюсюлманите), както и от свои близки и роднини от други краища на страната (6% от християните и 5% от мюсюлманите).

Материалното състояние на двете групи също е много сходно. Повече от половината от 8-те луксозни стоки присъстват в 53% от християнските и в 59% от мюсюлманските домакинства в общината.

ТАБЛИЦА 23. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	85.2	68.6	84,2	78,3	78,3	76,6
Радио	38.4	24.7	39,1	24,7	51,8	42,9
Касетофон	25.1	12.4	24,8	13,1	43,4	36,4
Видео	10.8	7.7	14,4	7,6	31,3	27,3
Сателитна антена	2.5	4.6	4,5	2,0	10,8	13,0
Мобилен телефон	33.5	25.3	41,6	32,3	72,3	68,8
Електрическа готварска печка	64.0	43.3	71,8	48,5	80,7	72,7
Печка на дърва и въглища	81.3	89.2	86,6	90,9	78,3	87,0
Електрически котлон	36.5	29.4	36,6	32,8	50,6	44,2
Хладилник	88.7	70.1	90,1	82,8	89,2	90,9
Цветен телевизор	86.7	73.2	89,6	76,3	98,8	96,1
Чернобял телевизор	10.3	13.9	6,9	12,6	1,2	1,3
Кабелна телевизия	46.8	36.6	47,5	40,9	55,4	61,0
Автоматична пералня	55.2	38.1	59,9	44,9	74,7	75,3
Легло за всеки член от домакинството	97.5	96.4	99,5	99,5	98,8	100,0
Холова гарнитура	62.1	38.7	56,9	40,4	74,7	75,3
Килим-мокет	80.3	78.4	92,6	89,9	96,4	100,0
Лек автомобил в движение	29.6	18.6	38,6	20,7	48,2	35,1
Течаща вода-чешми	97.0	97.9	98,0	98,5	100,0	100,0
Отходна канализация	87.2	81.4	89,1	91,9	98,8	100,0
Вътрешна тоалетна	90.6	77.8	90,6	68,2	94,0	85,7
Външна тоалетна	20.2	43.8	16,3	35,9	10,8	20,8
Електрически ток	96.1	99.0	99,0	99,5	100,0	100,0
Електромер	97.0	98.5	99,5	99,5	100,0	100,0
Водомер	98.0	93.3	99,0	99,5	100,0	100,0
Баня в жилището	88.2	71.1	92,6	74,2	96,4	89,6
Работещо улично осветление на Вашата улица	52.7	47.4	62,4	54,5	81,9	81,8
Не знае-Не отговорил	1.5	0.0	0,5	0,0	-	-

2. Достъп до образование

Въпреки високия дял християни, които са на мнение, че децата от малцинствата трябва да учат в един клас с останалите деца, не липсват и по-крайни оценки на представители на тази общност. Около 11% от тях смятат, че интеграцията на малцинствените групи трябва да се ограничи до обучение на децата в отделни паралелки в едно и също училище, докато други 8% са категорично против тяхната интеграция и заявяват, че за тези деца трябва да има отделни училища. Повечето мюсюлмани защитават съвместното обучение на деца от различни групи, но все пак и тук не липсват поддръжници на идеята за сегрегация в училище.

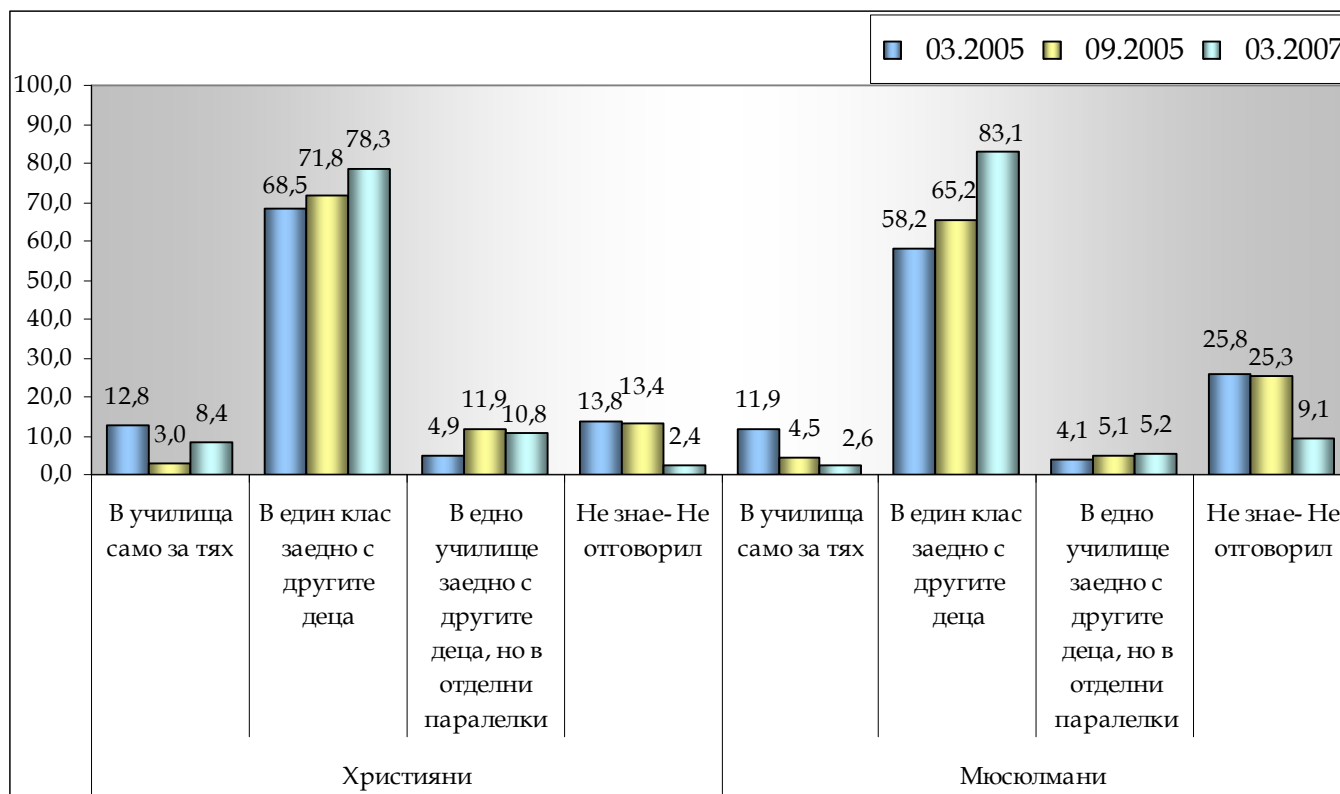
Забележително мнозинство подкрепя някои от твърденията, свързани с образованието, както сред християните, така и сред мюсюлманите. Общото мнение е, че образованието е от голяма важност за намирането на добра работа. Освен това, то трябва да продължи да бъде задължително за децата до 16 годишна възраст, като тези от тях, чиито основен език не е български, трябва да посещават подготвителен клас с цел по-добро усвояване на езика. В по-голяма степен с тези твърдения се съгласяват християните. Около 22% от мюсюлманите например, не преценяват като

проблемни интеграцията и усвояването на учебния материал в училище за децата, говорещи друг майчин език.

Както и в другите общини, и в Девин мюсюлманите застават на позицията, че опознаването на културата на различните етнически и религиозни групи, живеещи в страната, би трябвало да намери по-широко място в учебния процес.

Деца извън системата на образованието има, но те са по-скоро единични случаи – между 1.2% в християнските домакинства и 2.6%, в мюсюлманските.

Графика 14. В какви училища трябва да учат децата от малцинствата?

3. Достъп до здравни и социални услуги

Регистрира се нарастване на дела на включените в здравната система хора от общината в сравнение с предходните две изследвания. В момента здравно осигурени са 95% от мюсюлманите и 96% от християните.

Все още значителна част - около 60% от християните и 57% от мюсюлманите, се обръщат към помощта на лекар само при тежки заболявания или дори изобщо не търсят такъв.

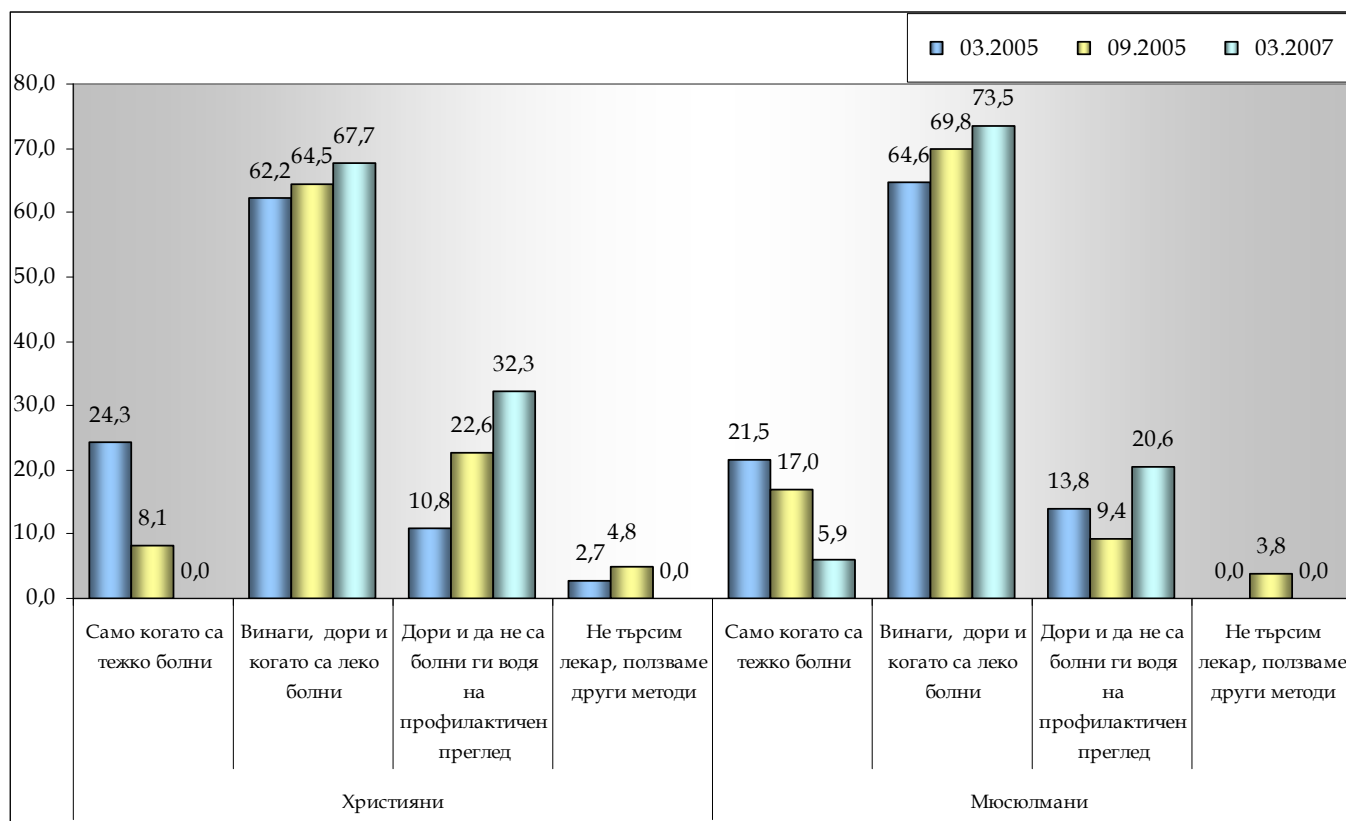
И тук се наблюдава по-голяма загриженост към здравето на децата, отколкото към това на възрастните членове на домакинството. Децата редовно се водят на лекар при леко заболяване, за тях стриктно се спазват и предписанията на лекарите. Една трета от християните водят децата си на профилактични прегледи, докато това правят с 10% по-малко мюсюлмани.

Социални услуги

В сравнение със септември 2005 г., когато делът на ползващите социални помощи в общината беше 22% сред мюсюлманите и 10% при християните. Към момента данните са доста по-

различни- помощи (най-вече за за безработни и за отопление) получават едва 3.6% от християните и 2.6% от мюсюлманите.

ГРАФИКА 15. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

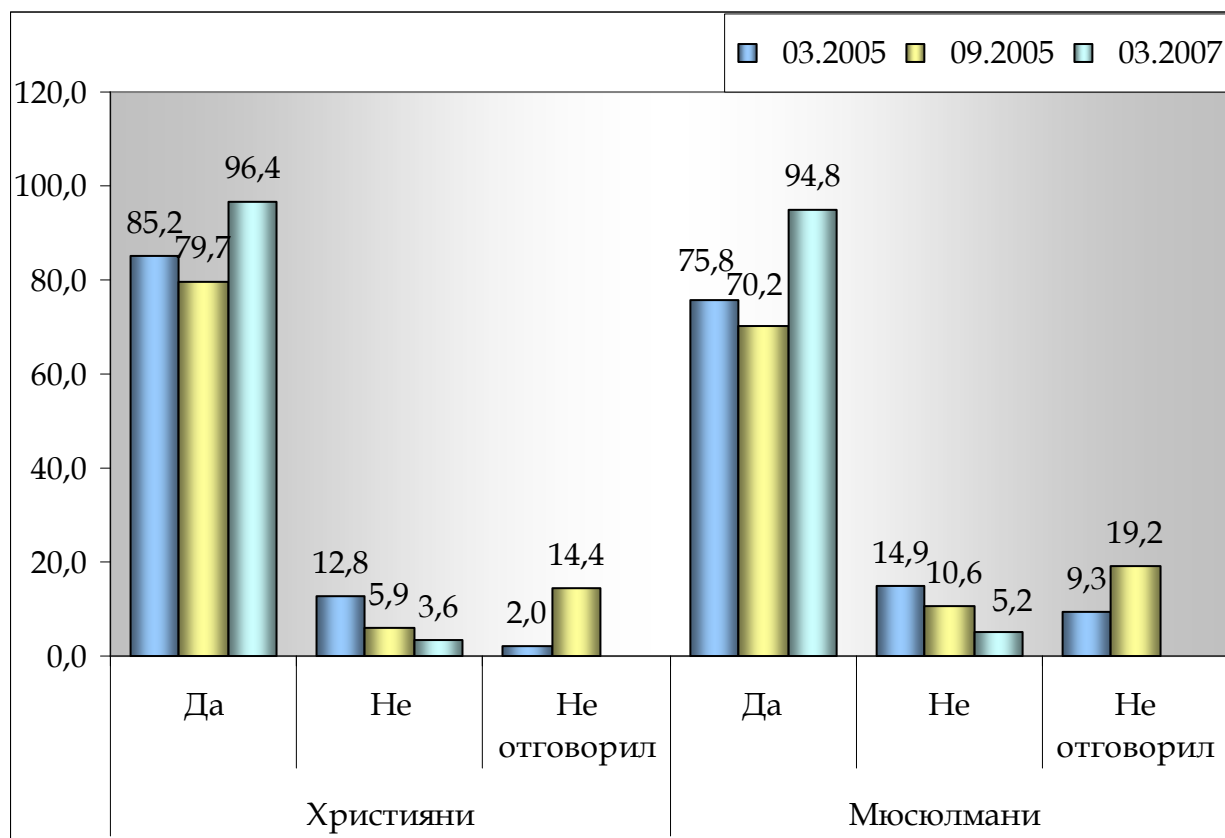

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 24. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	56,7	61,9	54,0	53,5	54,2	53,2
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	13,8	10,3	13,9	13,1	18,1	18,2
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	17,7	16,5	23,3	21,2	21,7	24,7
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	10,8	10,3	7,9	11,6	6,0	3,9
9 Не знае-Не отговорил	1,0	1,0	1,0	0,5	-	-

ГРАФИКА 16. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

Предимно отрицателните оценки, дадени от населението през 2005 г. по отношение на различни институции работещи в общината, областта и страната, към момента са значително благоприятни. Като цяло преобладават хората, които смятат, че кметът на Девин, общинският съвет и дори областната управа зачитат мнението на хора като тях. Дори мненията за работата на правителството са по-скоро положителни.

ТАБЛИЦА 25. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
		Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	24.1	23.2	16,8	7,1	44,6	51,9
	2 Не го зачитат	42.9	36.6	28,7	34,8	32,5	24,7
	9 Не мога да преценя	33.0	40.2	54,5	58,1	22,9	23,4
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	5.4	5.2	7,9	2,5	39,8	48,1
	2 Не го зачитат	66.0	49.5	44,1	41,4	32,5	24,7
	9 Не мога да преценя	28.6	45.4	48,0	56,1	27,7	27,3
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	3.0	0.5	6,4	0,5	34,9	33,8
	2 Не го зачитат	40.4	31.4	41,6	39,4	24,1	14,3
	9 Не мога да преценя	56.7	68.0	52,0	60,1	41,0	51,9
Правителството	1 Като цяло го зачитат	0.5	0.5	5,9	1,0	34,9	36,4
	2 Не го зачитат	45.8	31.4	41,1	39,4	32,5	32,5
	9 Не мога да преценя	53.7	68.0	53,0	59,6	32,5	31,2
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	1.5	0.5	6,9	3,0	19,3	27,3
	2 Не го зачитат	40.9	29.9	24,3	25,8	20,5	13,0
	9 Не мога да преценя	57.6	69.6	68,8	71,2	60,2	59,7

5. Отношения между етно-религиозните групи

Респондентите и от двете групи показват еднакво висока степен на готовност да приемат българите в живота си под една или друга форма. 28% от християните дори нямат нищо против брачния партньор на детето им да бъде мюсюлманин. Разбира се, най-малкото поради еднаквата религиозна принадлежност, 65% от мюсюлманите в Девин са склонни като нов член в семейството им да влезе човек от турски произход.

Сравнително по-малко толерантни са християните и мюсюлманите към ромите. Повече от половината респонденти са съгласни да живеят с тях в един град, в един квартал, децата им да посещават едно и също училище с роми. Малко над една втора от мюсюлманите дори биха приели ром за свой колега. Подкрепата за по-голяма близост в отношенията обаче намалява и около 15% от християните и 22% от мюсюлманите биха ги допуснали да станат част от собственото им семейство.

До една четвърт от изследваните от две групи интервюирани лица в Девин откриват и положителни черти в ромския етнос. Неговите представители най-вече се възприемат като трудолюбиви, а донякъде и дисциплинирани и отговорни.

Доказателство за етническия мир в общината е категоричната оценка на интервюираните лица, че в Девин етническите и религиозни групи съжителстват спокойно и без конфликти помежду си. Дори и да е имало такива в миналото, към настоящия момент те вече са загърбени.

ТАБЛИЦА 26. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	93.1	92.8	87,6	90,9	100	98,7
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	2.5	3.1	8,4	3,5		1,3
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	-	-	0,5	0,0	-	-
Не знае - Не отговорил	4.4	4.1	3,5	5,6	-	-

ОБЩИНА КЪРДЖАЛИ

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Включени в пазара на труда са 66 % от християните и почти 60% от мюсюлманите в община Кърджали, като и при двете групи разпределението по заетост в държавния и частния сектор е почти еднакво. Все пак, по-висок процент от работещите християни са заети в държавния сектор (50,9%), докато заетите в него мюсюлмани са 45,3 %

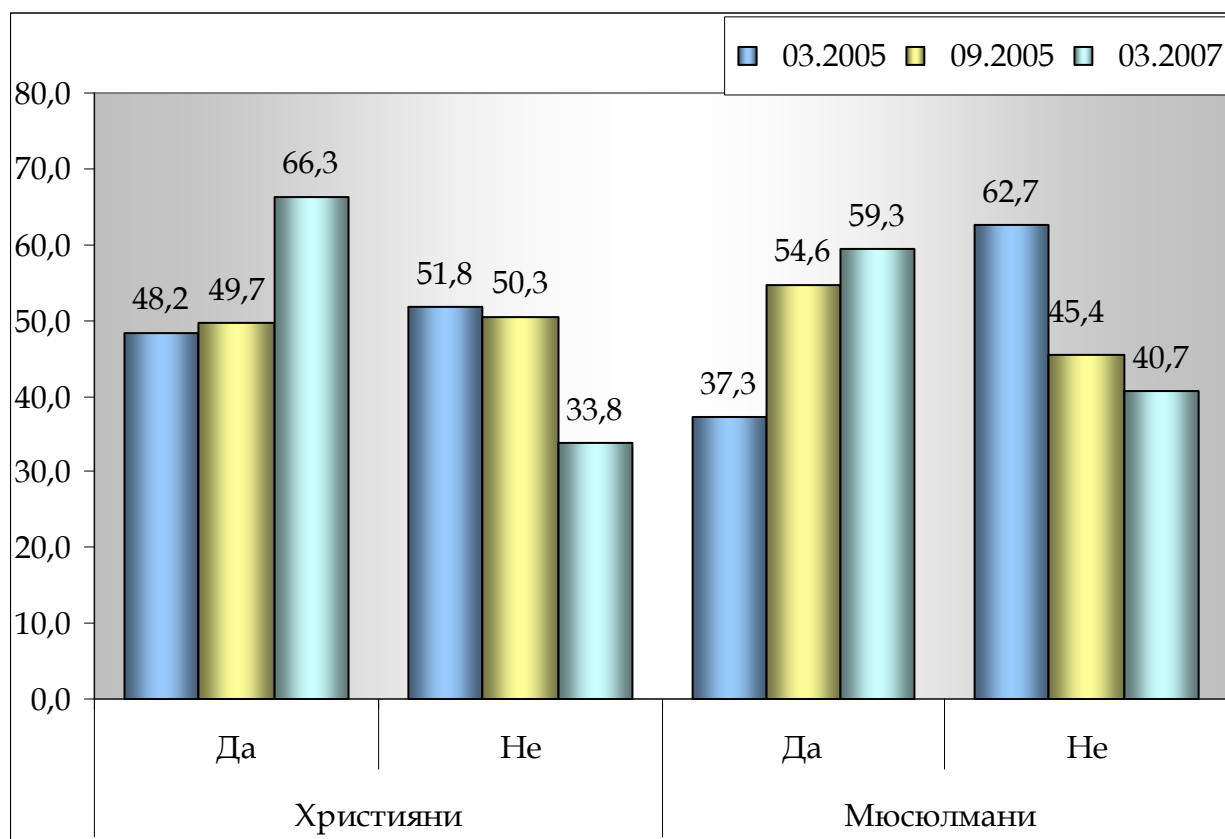
В случаите на отказ от страна на работодатели да наемат българин на работа като причина се изтъква основно възрастта на търсеция заетост. На второ място, сред причините се поставя етническата принадлежност, т.е. не турците, а българите в община Кърджали смятат, че са етнически дискриминирани при търсене на работа.

При турците най-често срещаната причина за ненаемане се оказва липсата на необходимите за изпълнението на работата качества - 11,1 от тях са я споменали, докато етническият произход е на последно място от изброените причини.

ТАБЛИЦА 27. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %		
Липса на квалификация	2,0	7,0	4,1	7,7	6,3	4,9
Липса на опит	3,5	3,0	3,6	5,3	3,8	4,9
Липса на образование	2,5	6,5	3,0	3,9	2,5	4,9
Заради етническия ми произход	2,5	3,5	4,6	1,0	7,5	1,2
Заради пола ми	0,0	1,0	0,0	0,5	-	-
Заради възрастта ми	6,0	6,5	5,6	2,9	12,5	7,4
Не притежавах необходимите качества	2,0	1,5	0,0	7,2	1,3	11,1
Друго	9,5	8,0	3,6	3,9	2,5	4,9
Не ми се е случвало да ми откажат	52,3	42,8	44,7	43,0	45,0	42,0
Не съм търсил работа досега	23,1	26,4	31,0	22,2	30,0	23,5
Не знае- Не отговорил	4,0	8,5	6,1	10,6	2,5	6,2

ГРАФИКА 17. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

За по-коректно представяне на данните за доходите на изследваните етнически групи в общината, беше изчислен среден доход на член от домакинство за българи и турци, който показва почти еднакъв дял на хората от двата етноса, живеещи с финансови средства над средните за страната – 25% от християните и 26% от мюсюлманите.

Основните източници на доход и за двата етноса са едни и същи – доходите от постоянна заетост и получаваните пенсии от възрастните членове на домакинствата. За 14% от мюсюлманите финансови средства постъпват по линията на временната заетост.

В сравнителен план материалното състояние на живеещите в община Кърджали българи и турци изглежда доста близко. Все пак, повече са християните (80%), които притежават над 4 луксозни стоки, показващи сравнително висок материален статус. Делът на тези хора сред мюсюлманите е с 10% по-нисък.

ТАБЛИЦА 28. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	89,9	71,1	87,3	58,5	88,8	63,0
Радио	65,3	38,8	47,2	25,1	52,5	21,0
Касетофон	56,8	41,3	58,4	30,4	48,8	40,7
Видео	34,7	14,9	28,4	15,5	37,5	27,2
Сателитна антена	1,5	53,7	4,1	69,1		74,1
Мобилен телефон	57,8	50,7	59,9	44,9	72,5	60,5
Електрическа готварска печка	94,5	68,7	91,4	75,4	93,8	84,0
Печка на дърва и въглища	36,7	74,6	46,7	73,4	35,0	65,4
Електрически котлон	56,3	29,4	59,9	31,4	50,0	39,5
Хладилник	93,5	85,1	94,9	91,3	100,0	93,8
Цветен телевизор	96,0	90,5	95,9	93,2	100,0	95,1
Чернобял телевизор	7,0	2,5	4,1	3,4	8,8	8,6
Кабелна телевизия	75,4	26,9	68,0	20,8	88,8	43,2
Автоматична пералня	72,4	49,8	75,1	65,7	95,0	77,8
Легло за всеки член от домакинството	99,5	97,5	98,5	98,6	98,8	93,8
Холова гарнитура	85,9	49,3	82,2	67,6	91,3	77,8
Килим-мокет	95,0	74,6	90,9	90,8	96,3	82,7
Лек автомобил в движение	49,7	36,3	37,6	34,8	58,8	53,1
Течаща вода-чешми	98,5	98,0	99,0	98,6	98,8	100,0
Отходна канализация	97,0	62,7	87,3	63,3	87,5	84,0
Вътрешна тоалетна	98,0	79,1	87,8	60,9	100,0	95,1
Външна тоалетна	3,5	39,8	13,7	40,6	2,5	18,5
Електрически ток	99,0	98,5	97,5	99,5	100,0	100,0
Електромер	99,0	99,0	98,5	100,0	100,0	100,0
Водомер	98,5	89,1	98,5	100,0	100,0	100,0
Баня в жилището	98,0	78,1	94,9	89,9	100,0	97,5
Работещо улично осветление на Вашата улица	86,4	66,2	89,8	89,4	95,0	95,1
Не знае - Не отговорил	-	-	0,5	0,0	-	-

2. Достъп до образование

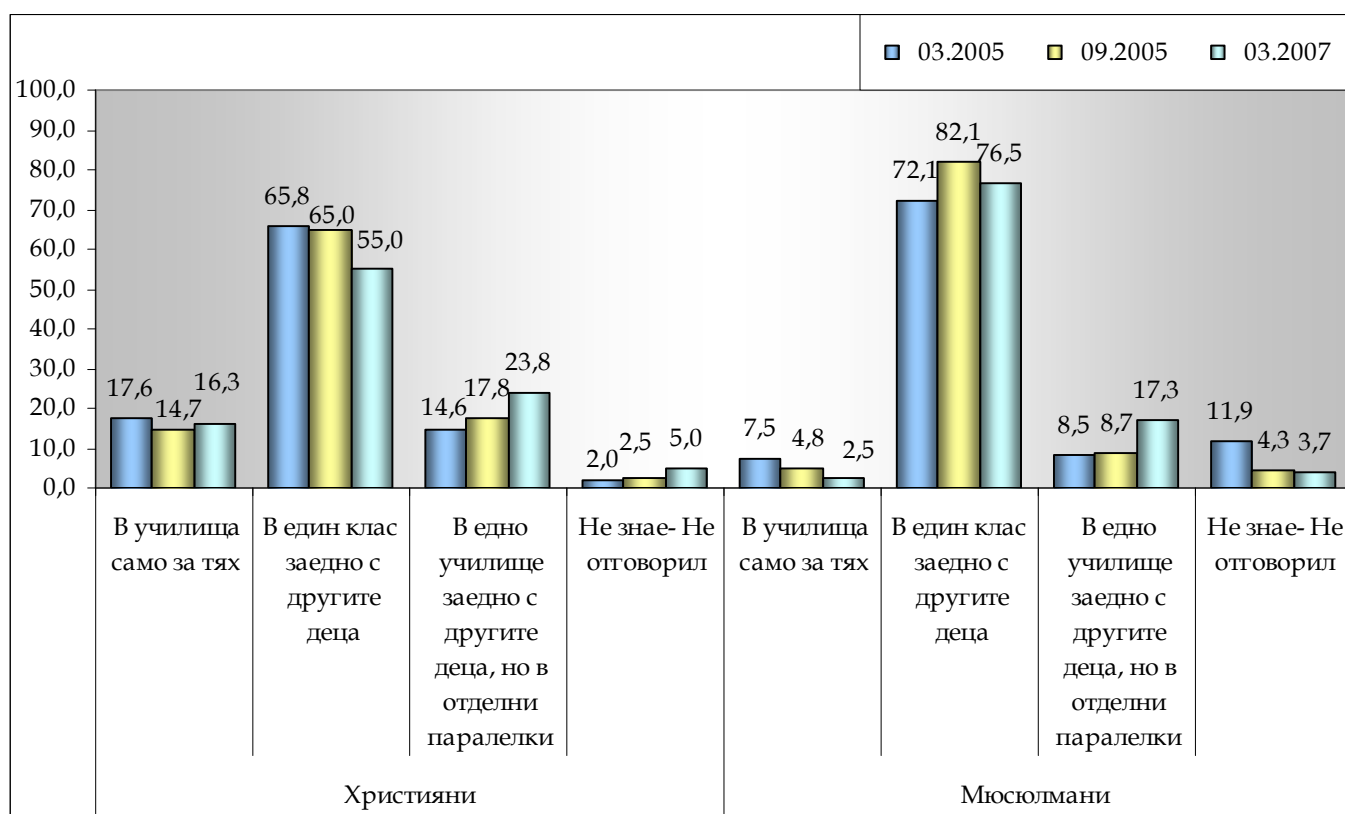
В своето принципно отношение към образованието, мненията на двете изследвани религиозни общности не се различават особено. В действителност данните от изследването говорят за това, че както мюсюлманите, така и християните възприемат образованието като голяма ценност. То се посочва като важно не само за професионалната реализация на човека, но и като цяло за успехите в живота му. Със значително мнозинство представителите и на двете религиозни групи подкрепят задължителното образование да децата до 16 години, както и обучението на децата от малцинствата в подготвителни класове.

В община Кърджали се наблюдава една сравнително разпространена сред християнското население подкрепа на сегрегацията в образованието на малцинствените групи. Основание за това дават отговорите на въпроса в какви училища и паралелки да се осъществява обучението на децата от малцинствата. През последните две години има тенденция към увеличаване на подкрепата от страна на християните за по-меката форма на сегрегацията в образованието. Делът на отговорилите българи, че децата от малцинствата трябва да учат в отделни училища остава стабилен. От друга страна обаче, се забелязва нарастване на дела на тези, които смятат, че тези

деца трябва да учат в отделни паралелки (през март 2005 те са 14,6 %, а две години по-късно - 23,8%). Това става едновременно с намаляващия процент българи, които смятат, че както училищата, така и класовете трябва да са общи за всички деца. Сред мюсюлманите мнението за необходимостта обучението на децата от малцинствата да става наравно и заедно с българските, остава сравнително стабилно и широко подкрепяно, въпреки лекия спад в сравнение със септември 2005. Чувствителна разлика в данните се забелязва по отношение на тезата, че децата от малцинствата трябва да учат в отделни класове – процентът на подкрепящите тази позиция се увеличава двойно в сравнение с март 2005. От казаното дотук проличава общата тенденция както при мюсюлманите, така и при християните, за намаляване на подкрепата за интегрирано обучение на децата от малцинствените групи, която при християните остава значително по-слаба.

Само едно християнско домакинство споменава, че имат дете, което е в училищна възраст, но не посещава училище.

ГРАФИКА 18. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВАТА?

3. Достъп до здравни и социални услуги

Здравни осигуровки имат 96% от християните, като делът им е приблизително равен на осигурените мюсюлмани - 95%. През последните 2 години се наблюдава тенденция към увеличаване дела на осигурените мюсюлмани, като той достига процента на осигурените християни. Повече от половината българи (63%) и турци (55%) отлагат ползването на лекарска помощ само за тежки здравословни проблеми. Това показва слабата връзка между възможността за евтина здравна помощ, осигурена от здравните осигуровки и реалното ползване на такава, което може да се приеме донякъде и като индикатор за проблеми в здравната ни система.

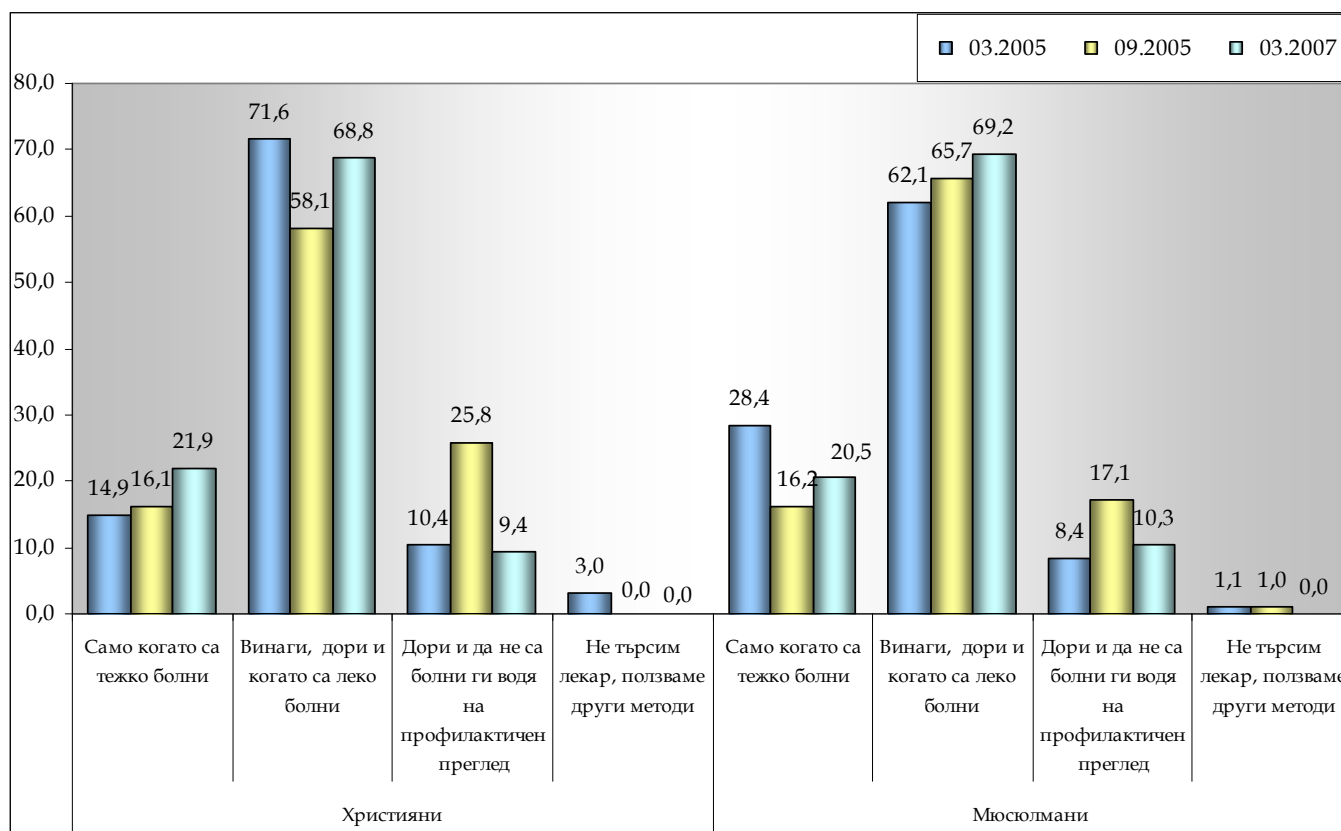
Всеки четвърти българин се обръща към лекар и в леки случаи, а 8% си прави и профилактични прегледи. Данните за мюсюлманите в общината са: 27% ходят на лекар при леко заболяване, а 11% се прегледват профилактично. Малкият дял на хората, които се прегледват профилактично показва, че нивото на здравна култура остава ниско. Настоящото изследване отчита дял на

домакинствата с деца, водещи ги на профилактичен преглед, близък до данните от март 2005г. - около 9-10%.

Социални услуги

През март 2007 е отчетен по-висок дял на получаващите социални помощи сред турския етнос . Около 7% от мюсюлманите са посочили, че получават някаква социална помощ. В същото време процентът на българите, които разчитат на помощи в пари или натура е незначителен, като и при тях, и при мюсюлманите това са основно помощи за отопление.

ГРАФИКА 19. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

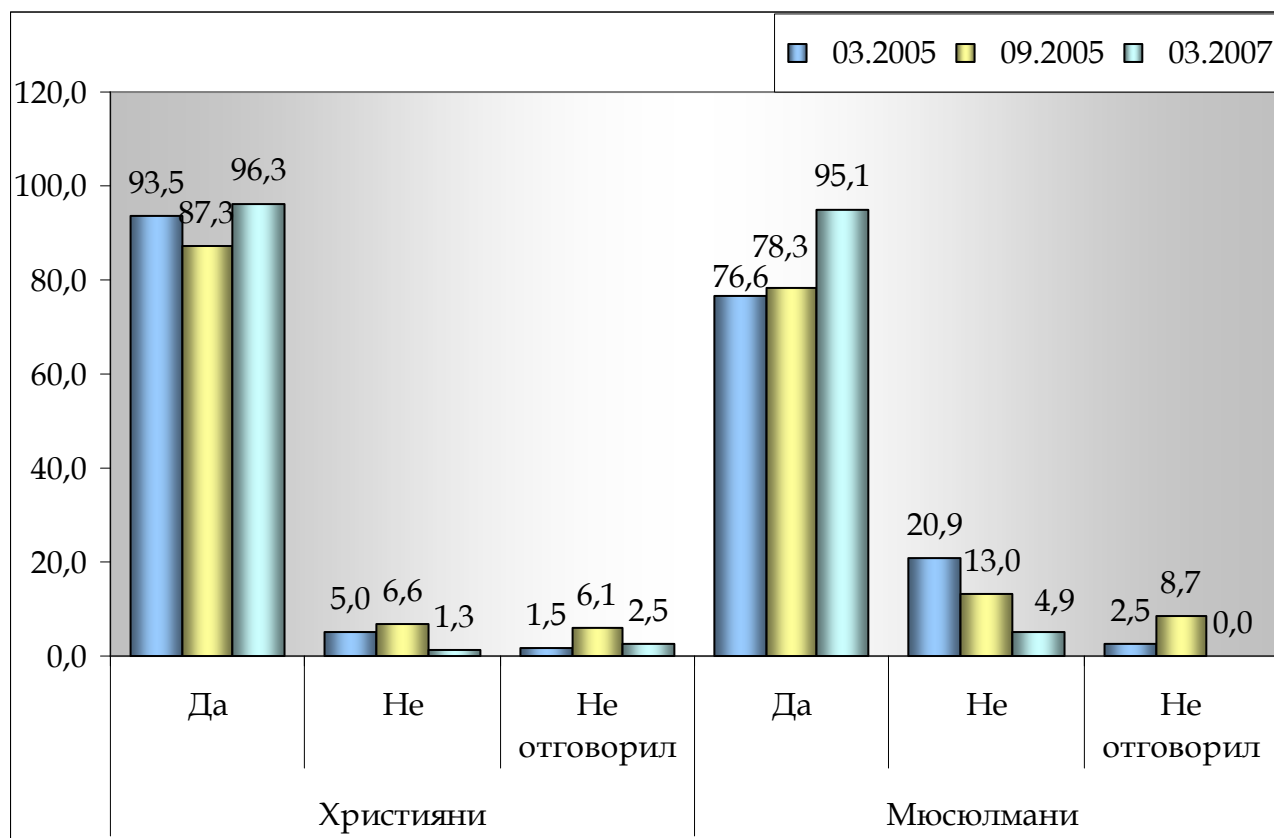

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 29. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	56,3	48,3	61,4	69,6	62,5	54,3
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	20,6	22,9	21,8	17,9	25	27,2
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	14,1	13,4	10,7	5,8	7,5	11,1
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	7,5	13,4	5,1	3,9	3,8	4,9
9 Не знае-Не отговорил	1,5	2,0	1,0	2,9	1,3	2,5

ГРАФИКА 20. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

Интересен контраст се наблюдава в мненията по този въпрос на двете религиозни групи в община Кърджали. Мюсюлманското население споделя своето виждане за това, че мнението му се зачита на всички нива на управление. Делът на мюсюлманите, които смятат, че политиците се вслушват в тях, се увеличава прогресивно през годините. Те имат усещането и увереността за участие във властта както на местно, така и на областно и национално равнище. Единствено по отношение на правителството се констатира колебания, но въпреки това усещането за участие в управлението остава сравнително силно.

Сред българското население се засилва чувството за безгласност в управлението. В най-голяма степен тяхното мнение се зачита от неправителствените организации. При всички останали органи на управление се регистрира леко повишаване на дела от българите, които смятат, че мнението им се зачита, но това е съпроводено с много по-силно увеличаване на дела на тези от тях, които са на мнение, че това не се прави.

ТАБЛИЦА 30. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
		Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	18,1	41,8	16,2	42,5	23,8	48,1
	2 Не го зачитат	28,6	17,4	30,5	12,6	41,3	8,6
	9 Не мога да преценя	53,3	40,8	53,3	44,9	35,0	43,2
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	10,6	25,9	11,7	33,8	13,8	33,3
	2 Не го зачитат	29,1	16,9	31,5	15,5	41,3	14,8
	9 Не мога да преценя	60,3	57,2	56,9	50,7	45,0	51,9
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	12,6	11,9	10,2	23,7	23,8	29,6
	2 Не го зачитат	19,6	14,9	27,4	12,6	31,3	17,3
	9 Не мога да преценя	67,8	73,1	62,4	63,8	45,0	53,1
Правителството	1 Като цяло го зачитат	12,1	19,9	10,2	27,1	13,8	24,7
	2 Не го зачитат	44,7	24,9	48,7	19,8	58,8	30,9
	9 Не мога да преценя	43,2	55,2	41,1	53,1	27,5	44,4
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	9,0	11,4	8,6	23,2	26,3	19,8
	2 Не го зачитат	16,6	9,5	16,8	7,2	11,3	11,1
	9 Не мога да преценя	74,4	79,1	74,6	69,6	62,5	69,1

5. Отношения между етно-религиозните групи

Въпреки усещането на християните за изолираност от местната власт, помежду си представителите на различните религиозни групи в общината демонстрират висока толерантност към другостта. Мюсюлманите са по-толерантни и приемащи с по-голяма охота отношенията с българи – показателни са данните за едно от най-близките, чувствителни и консервативни отношения, които показват, че само 15 % от християните биха приели детето им да се ожени/омъжи за турчин, в сравнение с 55-те процента мюсюлмани, които биха се съгласили детето им да сключи брак с българин.

За конфликти, случващи се макар и рядко в общината, споменава почти всеки пети от християните и 7% от мюсюлманите. През последните две години се наблюдава един стабилен и висок процент българи, които смятат, че различните етнически групи съжителстват добре. Делът на мюсюлманите, мислещи по същия начин, е дори по-висок.

ТАБЛИЦА 31. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	88,4	87,1	83,8	95,2	73,8	88,9
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	9,5	2,0	13,2	1,4	21,3	7,4
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	0,5	0,0	1,5	0,5	1,3	
Не знае - Не отговорил	1,5	10,9	1,5	2,9	3,8	3,7

ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Работещите християни в община Момчилград намират своята трудова реализация най-вече в държавния сектор на икономиката – 62% от заявяват, че работят в държавни компании и ведомства. За разлика от тях, мюсюлманите, които в настоящото изследване са повече от християните, най-често работят в частни фирми и предприятия в общината.

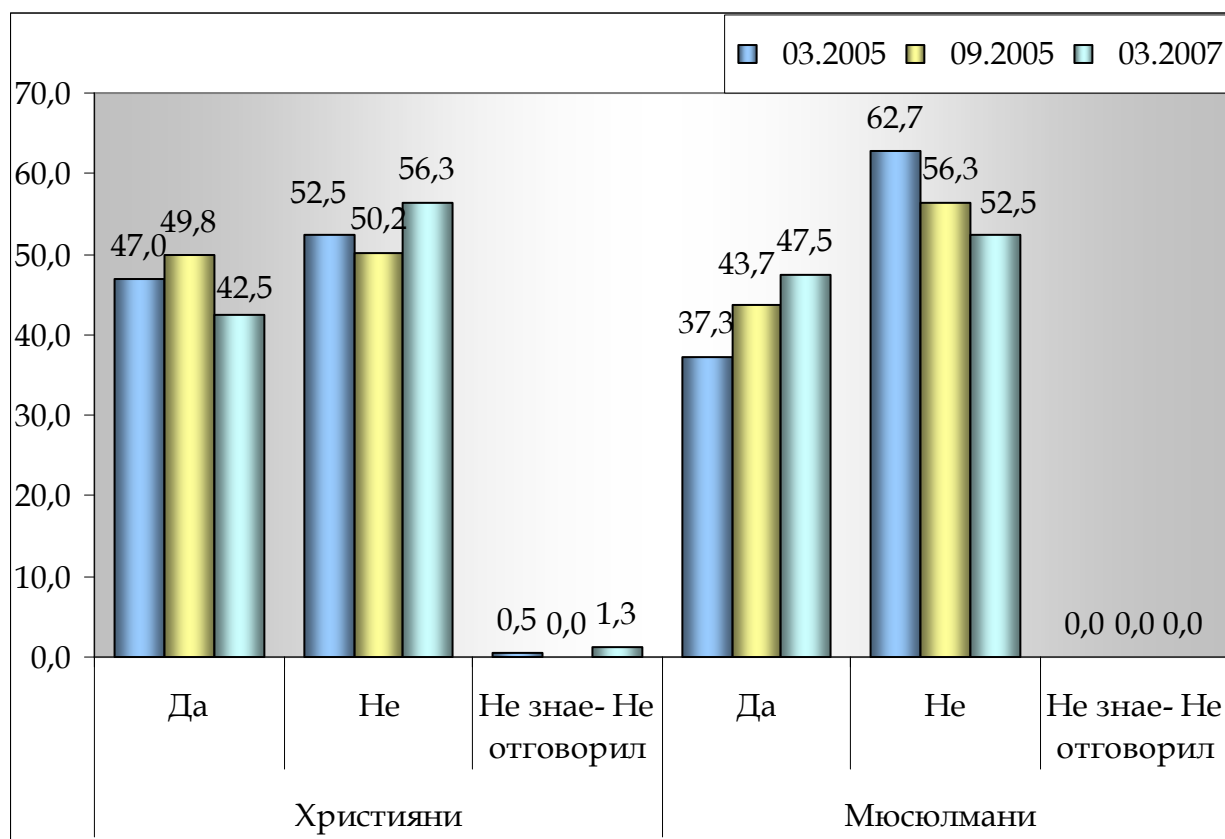
Търсилите работа в Момчилград почти не са се сблъскали пряко с дискриминация на етническа основа, като това се отнася както за християните, така и за мюсюлманите. Последните обаче, не са получавали работа поради други причини, сред които основно се открояват липсата на подходяща квалификация и неподходяща според работодателите възраст.

Делът на безработните от двете религиозни групи е сравнително близък – 11% християни и 15% мюсюлмани. Курсовете за безработни не са особено популярни сред населението – 15% от всички изследвани християни и 13% от мюсюлманите са посещавали такива. Тази стъпка се е оказала по-удачна при мюсюлманите, половината от които са успели впоследствие да си намерят работа. Успеваемостта при християните се равнява на една трета от преквалифициралите се хора.

ТАБЛИЦА 32. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	1,6	6,0	0,5	3,6	2,5	8,8
Липса на опит	1,1	3,7	1,0	1,0	2,5	3,8
Липса на образование	0,5	7,4	0,0	5,1	1,3	5,0
Заради етническия ми произход	12,0	0,5	2,5	0,0	1,3	1,3
Заради пола ми	0,0	0,5				1,3
Заради възрастта ми	1,1	5,5	1,0	3,0		6,3
Не притежавах необходимите качества	0,5	3,2	1,5	4,1	1,3	3,8
Друго	2,2	12,4	1,5	3,6	5,0	2,5
Не ми се е случвало да ми откажат	49,7	29,0	38,4	56,9	53,8	47,5
Не съм търсил работа досега	26,8	33,6	51,2	24,9	26,3	26,3
Не знае- Не отговорил	8,2	9,2	2,5	3,6	6,3	5,0

ГРАФИКА 21. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Приблизително еднакво изглежда финансовото положение на живеещите в Момчилград българи и турци. Около 20% от домакинствата в общината живеят с доходи до 300 лева на месец. По-подробният анализ на данните за дохода и броя членове в домакинствата на двете общности показват, че във 23% от семействата на християните месечният доход на члено от домакинството е над средния за страната. Близо 3 пъти по-малко са тези домакинства при мюсюлманите.

Основните източници на доходи, както и в останалите общини, са същите - постоянната трудова заетост, пенсиите, получавани от възрастните хора и месечните добавки за деца. Близо 14% от мюсюлманите получават доходи и от временна заетост, а 7% - от майчински. Делът на останалите източници на финансови средства е твърде малък.

Няма значими различия между материалния статус на представителите на двете етнически групи в общината. Пет и повече от луксозните стоки притежават 60% от християните и 59% от мюсюлманите.

ТАБЛИЦА 33. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	90,7	55,8	89,2	80,7	75,0	67,5
Радио	61,7	36,9	44,3	29,9	55,0	48,8
Касетофон	50,8	39,6	38,9	38,1	50,0	38,8
Видео	29,0	11,5	23,6	11,7	32,5	23,8
Сателитна антена	1,6	52,5	2,0	53,8	6,3	48,8
Мобилен телефон	55,2	44,2	62,1	68,0	65,0	60,0
Електрическа готварска печка	86,9	52,5	87,7	65,5	81,3	73,8
Печка на дърва и въглища	47,5	84,3	71,9	92,9	46,3	70,0
Електрически котлон	62,8	36,4	40,4	24,4	53,8	60,0
Хладилник	93,4	81,1	93,1	95,4	88,8	92,5
Цветен телевизор	87,4	84,8	93,1	93,4	97,5	96,3
Чернобял телевизор	6,0	8,8	4,9	4,6	2,5	5,0
Кабелна телевизия	65,6	31,3	78,3	36,0	70,0	52,5
Автоматична пералня	72,1	60,8	71,9	70,1	68,8	75,0
Легло за всеки член от домакинството	98,9	93,5	97,5	99,0	97,5	96,3
Холова гарнитура	85,8	56,7	83,3	65,5	82,5	75,0
Килим-мокет	96,2	77,4	94,1	88,8	92,5	98,8
Лек автомобил в движение	45,9	44,7	46,3	43,1	51,3	43,8
Течаща вода-чешми	96,2	85,7	99,0	99,0	95,0	100,0
Отходна канализация	97,8	49,8	91,6	45,7	96,3	100,0
Вътрешна тоалетна	98,4	71,9	97,0	55,3	91,3	87,5
Външна тоалетна	7,7	51,6	9,9	55,8	16,3	30,0
Електрически ток	98,9	97,2	99,0	99,5	97,5	100,0
Електромер	98,9	96,3	100,0	100,0	97,5	100,0
Водомер	98,9	86,6			97,5	100,0
Баня в жилището	97,3	71,4	99,5	95,9	97,5	97,5
Работещо улично осветление на Вашата улица	73,2	50,7	90,1	76,6	95,0	96,3
Не знае-Не отговорил	0,5	0,0	-	-	-	-

2. Достъп до образование

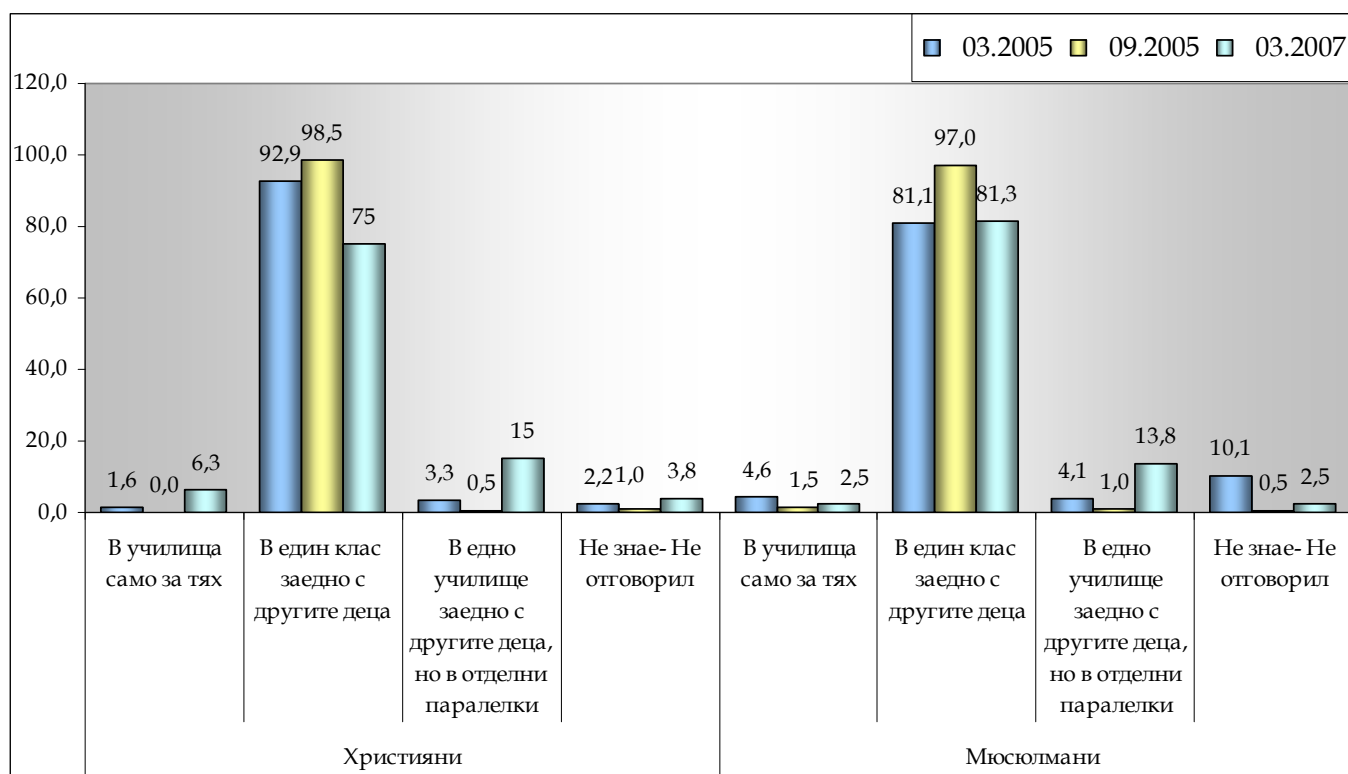
При предходните изследвания Момчилград беше една от общините в изследването с най-много привърженици на интегрираното обучение на децата от малцинствата в общи паралелки с другите деца. Към настоящия момент подкрепата не изглежда така категорична както от страна на християните, така и на мюсюлманите. Между 14 и 15% от двете групи застават на позицията децата от малцинствата да се обучават в едно училище с другите деца, но това да става в различни паралелки. Освен това, 6.3% от християните изказват и становища, че ще е по-добре тези деца да бъдат отделени в училища само за тях.

Голяма част от респондентите и от двете групи споделят възгледа, образованието е важно условие, за да може човек да си осигури подходяща и добра работа. Освен това, макар и да не го предопределя напълно, образованието оказва влияние върху успеха в живота на даден човек.

Мюсюлманите не подкрепят така ревностно идеята за включване в подготвителен клас на децата с различен от българския майчин език, както християните.

ГРАФИКА 22. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВОТА?

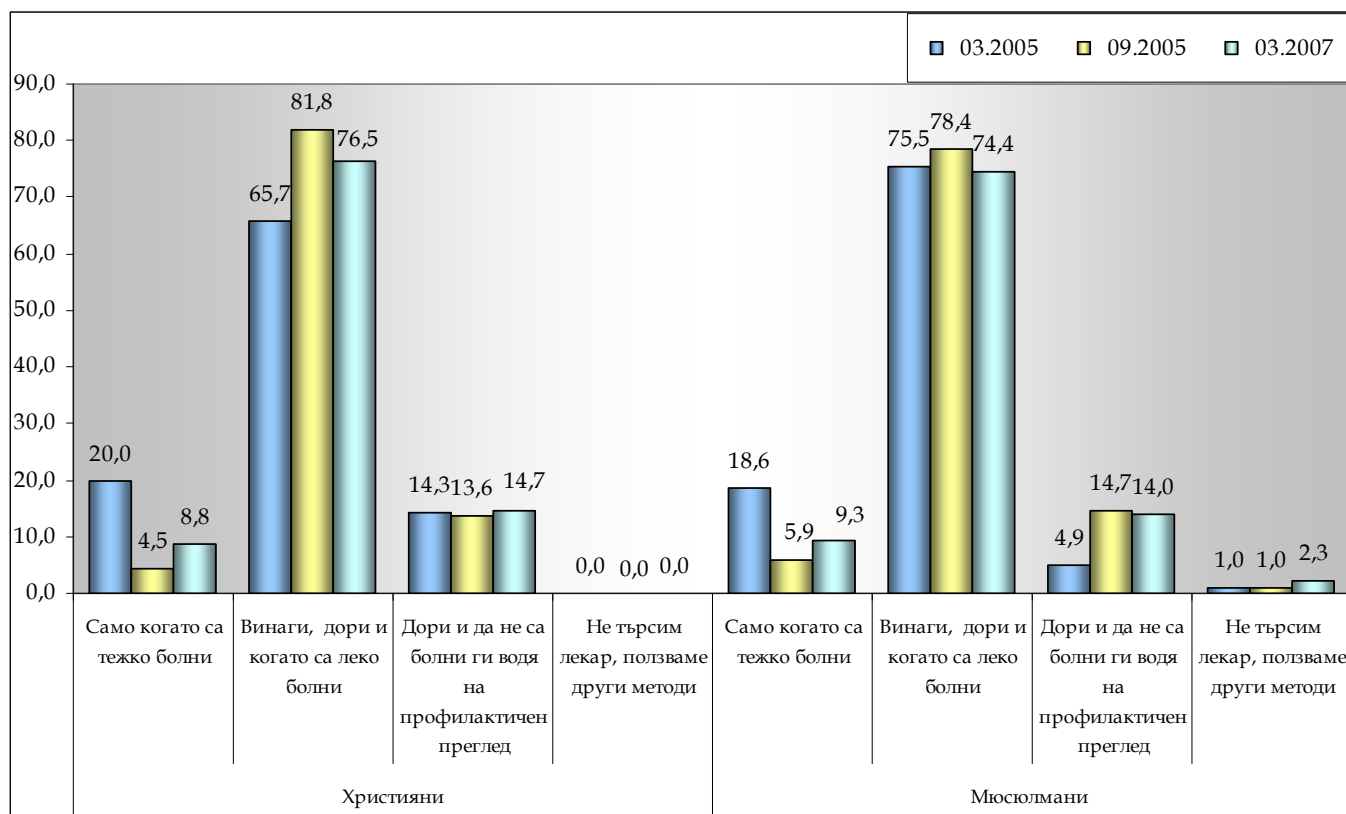

3. Достъп до здравни и социални услуги

Настоящото изследване отчита значително нарастване на дела на хората, имащи здравни осигуровки в двете целеви групи. Въпреки това, между 54 и 64% от българите и турците в община Момчилград посещават лекар само когато това е изключително необходимо. Подобно отношение към здравето на децата в домакинската на интервюираните лица обаче не се наблюдава – за тях не само се търси лекарска помощ и при леко заболяване, но около 14 - 15% от домакинствата водят децата си на профилактични прегледи. В над 95% от случаите не се прави компромис с финансовите средства и лекарствата, предписани на болните деца от лекаря.

Социалните помощи подпомагат финансово или в натура, под формата на материали за отопление, близо 9% от българските домакинство в общината. Помощи получават и 4% от турските семейства.

ГРАФИКА 23. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

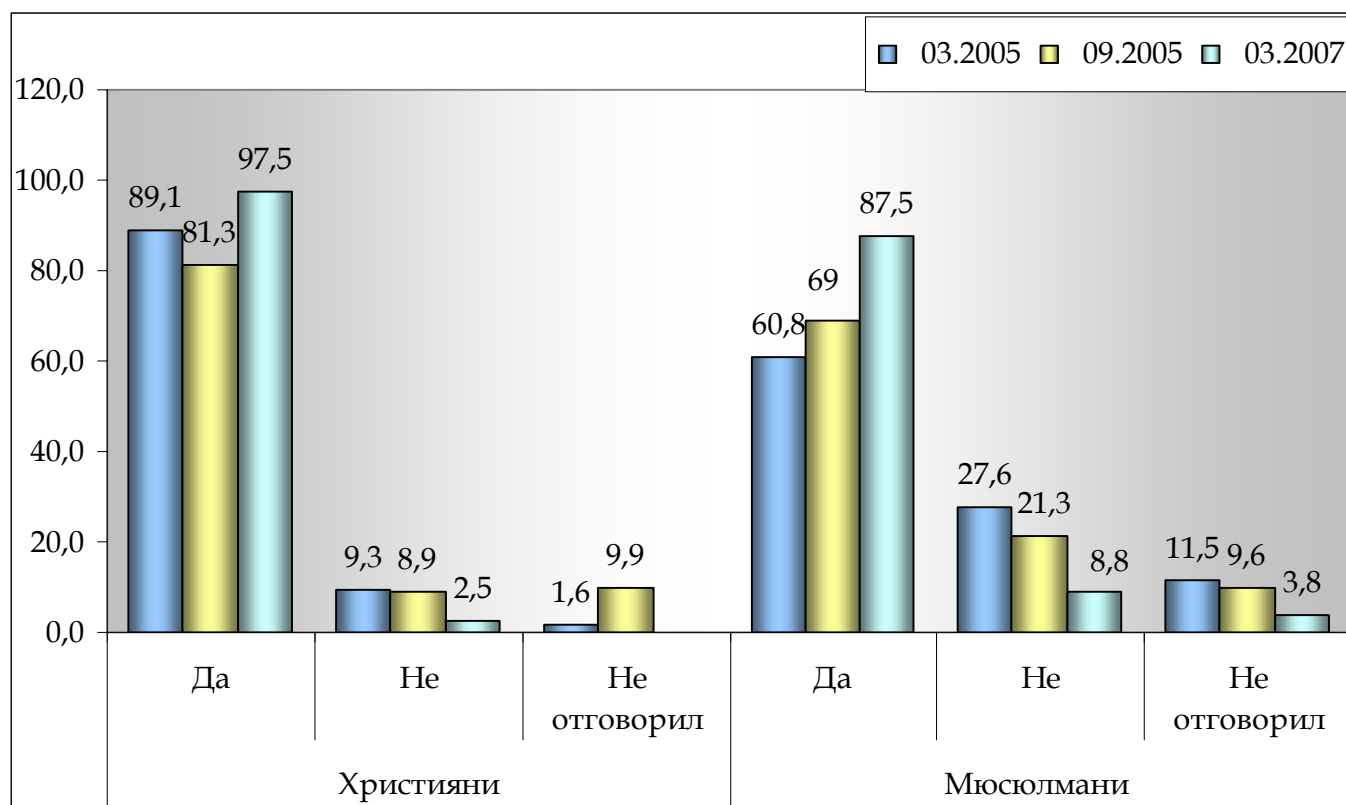

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 34. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ. Col %	Мюс. Col %	Христ. Col %	Мюс. Col %	Христ. Col %	Мюс. Col %
	1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	73,8	72,8	64,5	67,5	53,8
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	15,8	17,1	25,1	24,9	25,0	26,3
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	4,4	2,3	9,4	4,6	13,8	7,5
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	4,9	7,8	0,5	2,0	6,3	
9 Не знае-Не отговорил	1,1	0,0	0,5	1,0	1,3	2,5

ГРАФИКА 24. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

Даването на отговор за това, доколко мнението на хора като тях се зачита от правителството и местните неправителствени организации, а дори и от областната управа затруднява една голяма част от хората в общината, независимо от тяхната етническа принадлежност (между 55 и 78%). По свободно интервюираните лица споделят своите оценки за институциите на местно ниво като кмета на населеното място и общинския съвет. За тях най-вече преобладава убедеността, че тези органи взимат под внимание мнението на хора с техния социален и обществен статус, т.е. усещането и на двете групи за включеност в местната власт на тези нива е сравнително висока.

ТАБЛИЦА 35. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
		Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	27,9	45,6	20,7	36,0	40,0	40,0
	2 Не го зачитат	18,0	11,5	11,3	4,6	17,5	7,5
	9 Не мога да преценя	54,1	42,9	68,0	59,4	42,5	52,5
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	21,3	26,3	11,3	14,2	35,0	36,3
	2 Не го зачитат	21,9	9,2	11,8	3,6	20,0	6,3
	9 Не мога да преценя	56,8	64,5	76,8	82,2	45,0	57,5
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	5,5	10,1	2,0	0,5	16,3	15,0
	2 Не го зачитат	12,6	5,5	7,4	1,5	20,0	6,3
	9 Не мога да преценя	82,0	84,3	90,6	98,0	63,8	78,8
Правителството	1 Като цяло го зачитат	12,0	9,2	2,0	1,5	23,8	26,3
	2 Не го зачитат	34,4	15,7	27,1	13,7	21,3	10,0
	9 Не мога да преценя	53,6	75,1	70,9	84,8	55,0	63,8
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	4,9	5,1	-	-	11,3	15,0
	2 Не го зачитат	14,8	5,1	6,4	2,5	18,8	7,5
	9 Не мога да преценя	80,3	89,9	93,6	97,5	70,0	77,5

5. Отношения между етно-религиозните групи

Проведеното изследване показва много висока степен на толерантност и приемане между двете етнически групи – българи и турци, които от десетилетия съжителстват съвместно в община Момчилград. И двата етноса са готови да допуснат много близо до себе си хора от другата общност. Тук наблюдаваме и най-високата декларирана от страна на българите готовност за това да позволят на детето си да влезе в семейни отношения с човек от турската етническа група (30%). Детето им да сключи брак с българин биха приели 55% от турците в общината.

Значително по-различно е отношението към ромите. Близостта, до която повече от половината от интервюираните християни и мюсюлмани биха ги допуснали, се ограничава само в рамките на съвместното съжителство в един град и до посещаването на общо училище на децата на респондентите заедно ромски деца. Неприемане на ромската общност се открива и в оценките на интервюираните за добродетелите на този етнос. Едва 6% от българите и около 11% от турците успяват да посочат някаква положителна черта у ромите.

Най-общо животът в общината се характеризира със спокойствие и разбирателство между етническите групи. Това е и основното мнение на християни и мюсюлмани. За редки случаи на напрежение споменават само 9% от християните както и през март 2005 г.

ТАБЛИЦА 36. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Вероизповедание Март 2005		Вероизповедание Септември 2005		Вероизповедание Март 2007	
	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.	Христ.	Мюс.
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	90,7	71,9	94,6	99,0	90,0	98,8
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	8,7	0,0	4,4	1,0	8,8	
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	-	-	0,5	0,0		
Не знае - Не отговорил	0,5	28,1	0,5	0,0	1,3	1,3

За разлика от останалите общини, където основен признак за подбор на респондентите беше религиозната им принадлежност, в Асеновград, Търговище, Дупница и Самоков водещ критерий беше етническата принадлежност на интервюираните лица според тяхната етническа самоидентификация.

ОБЩИНА АСЕНОВГРАД

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Много близки в община Асеновград са данните за упражняващите трудова дейност българи и турци – 50%. Макар, че ромите остават по-изолираната от трудовия пазар група, те все пак значително нараства дялът на тези от тях, които имат работа. Към момента това се отнася за близо 44% от интервюираните роми. Дялът на безработните роми е най-голям – 30%. Интервюираните турци без трудова заетост към момента на провеждане на изследването са били 19%, а българите - само 6%.

Мнозинството от работещите представители и на трите етнически групи са ангажирани в частния сектор на икономика. Служещи на държавата са 15% от българите, 11% от ромите и 5% от турците в изследването.

Единствено ромите заявяват, че са срещали с дискриминация на пазара на труда поради своята етническа принадлежност. Според 15% от тях работа им е била отказана именно поради това, че са роми. Други причини, поради които най-често представители на общността не са били приемани на работа е това, че не притежават необходимите качества, изисквани за съответната работа, а също и поради липсата на образование.

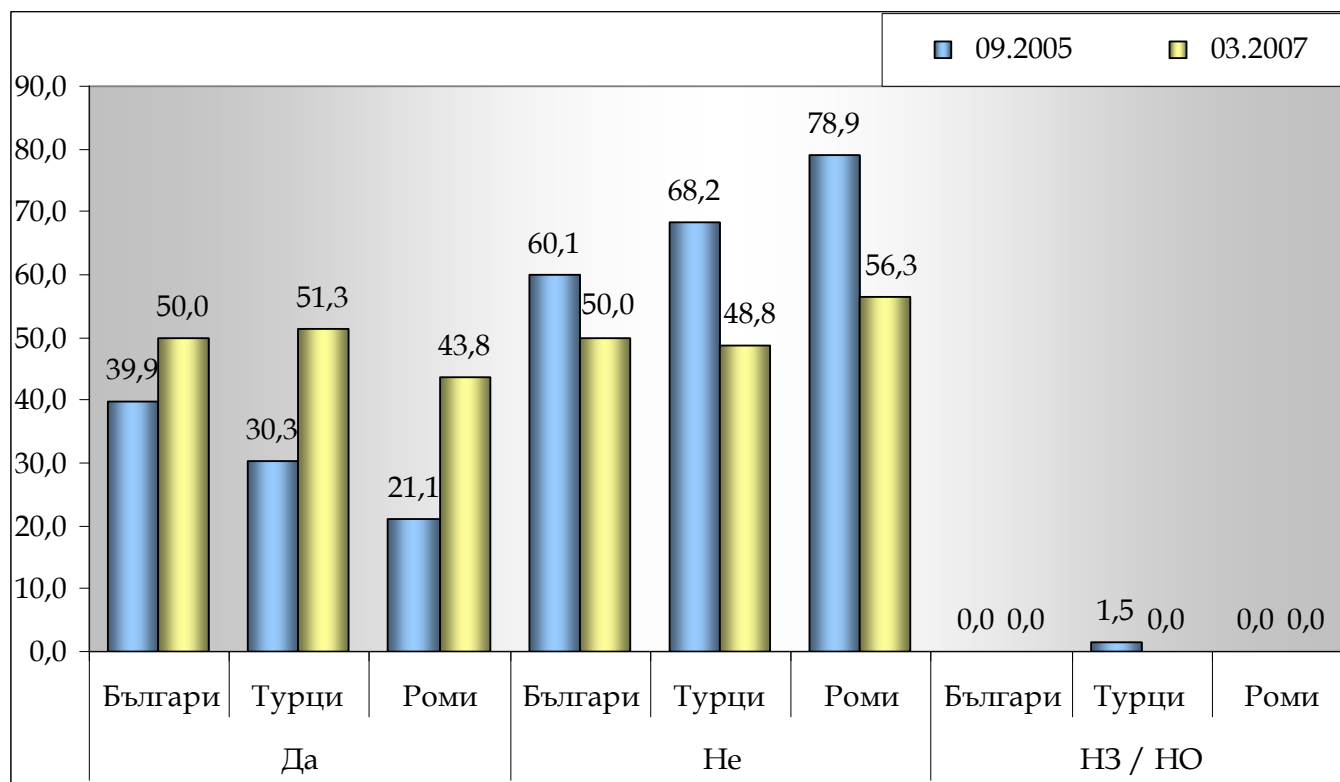
Работа е отказвана както на българите – най-вече поради липсата на квалификация и неподходяща възраст, така и на турците в общината, като основната причина за това е била липсата на опит, на необходими качества и заради възрастта.

Въпреки че, липсата на трудова заетост е значително по-сериозен проблем при роми и турци, нито един от всички анкетирани от тези етнически групи, не е предприел мерки за намиране на работа, чрез посещението на курсове за квалификация и преквалификация. Единствено 8% от българите са преминали такова обучение в миналото, като последващ успех за трудова реализация са имали 50% от преквалифициралите се.

ТАБЛИЦА 37. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	2,5	4,1	11,6	13,8	3,8	2,5
Липса на опит	2,5	1,0	6,5	5,0	8,8	3,8
Липса на образование	1,5	3,6	11,1	3,8	5,0	7,5
Заради етническия ми произход	0,0	3,1	25,6			15,0
Заради пола ми	0,5	0,0	0,5			
Заради възрастта ми	12,3	3,6	9,0	10,0	6,3	3,8
Не притежавах необходимите качества	2,5	1,0	3,0	2,5	6,3	11,3
Друго	3,0	3,1	4,5	1,3	2,5	
Не ми се е случвало да ми откажат	36,9	37,9	13,1	48,8	51,3	53,8
Не съм търсил работа досега	34,5	31,3	34,2	12,5	18,8	16,3
Не знае- Не отговорил	8,4	14,9	9,0	5,0	6,3	5,0

ГРАФИКА 25. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Разнообразни са източниците на доходи при ромското население в община Асеновград. За него това са преди всичко постоянната (56%) и временната (49%) заетост и месечните добавки за деца (48%). Социалните помощи, пенсиите за възрастни и търговията влизат в домакинския бюджет на 10-20% от интервюираните роми. За останалите две етнически групи, доходите най-вече идват от постоянна заетост, пенсии на възрастни хора и месечни добавки за деца. Последните се посочват в най-малка степен от българите (19%) и от една трета от турците. На месечните добавки за деца в най-голяма степен разчитат ромските домакинства в общината, докато на пенсиите за възрастни хора – най-вече българските.

Именно в структурата на източниците на доходи се крие и обяснението за месечните доходи на домакинствата от трите етноса. 31% от домакинствата на българите и 33% от тези на ромите, живеят с месечни доходи до 300 лева. Делът на турците в тази подоходна група е само 9%. Причината, поради която при роми и българи се регистрира сходен финансов статус е фактът, че значителна част от членовете на тези групи имат сравнително ниски доходи, каквито са пенсиите, месечните добавки за деца, социални помощи и пр. Доходът на домакинството като абсолютна величина може да бъде подвеждащ, ако не се има предвид и броя на членовете в него. Така след изчисляване на средния доход за човек от домакинството става ясно, че почти 100% от ромите живеят с доход под средния за страната и при тях случаите на домакинства с по-високи доходи са единични. В 20% от българските и 14% от турските домакинства всеки от членовете им живеят с повече от средните за страната 237 лева на месец.

Ромите се различават от другите две етнически групи в общината и по своя материален статус. Само 1.3% от всички тях притежават 6 от всичките 8 луксозни стоки. Еднакво е материалното положение на българи и турци – 57.6% е делът на тези от тях, които имат над половината от тези придобивки.

ТАБЛИЦА 38. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	73,4	41,0	1,5	78,8	64,9	1,3
Радио	58,6	35,4	9,5	32,5	9,1	5,0
Касетофон	56,7	42,1	27,1	32,5	63,6	28,8
Видео	27,6	16,9	1,5	21,3	24,7	3,8
Сателитна антена	2,5	45,6	7,0		3,9	21,3
Мобилен телефон	51,2	41,5	7,5	65,0	64,9	3,8
Електрическа готварска печка	84,7	60,0	16,1	91,3	92,5	27,5
Печка на дърва и въглища	51,7	85,1	93,0	23,8	42,5	96,3
Електрически котлон	30,5	46,2	37,2	67,5	67,5	70,0
Хладилник	95,6	86,7	43,7	97,5	98,8	87,5
Цветен телевизор	95,6	86,7	52,3	98,8	98,8	86,3
Чернобял телевизор	3,0	9,7	25,1		1,3	15,0
Кабелна телевизия	65,5	32,3	11,1	71,3	68,8	1,3
Автоматична пералня	72,9	51,8	3,5	71,3	73,8	3,8
Легло за всеки член от домакинството	97,5	94,9	51,8	100,0	98,8	76,3
Холова гарнитура	78,3	56,9	8,0	70,0	75,0	15,0
Килим-мокет	97,0	85,1	46,7	97,5	97,5	85,0
Лек автомобил в движение	37,9	41,0	4,0	32,5	50,0	7,5
Течаща вода-чешми	98,0	93,8	87,4	100,0	98,8	96,3
Отходна канализация	95,1	91,3	49,2	100,0	93,8	95,0
Вътрешна тоалетна	82,3	64,1	3,0	97,5	93,8	12,5
Външна тоалетна	27,1	66,7	90,5	1,3	10,0	95,0
Електрически ток	99,0	95,4	89,9	98,8	98,8	97,5
Електромер	99,5	95,4	91,0	98,8	98,8	100,0
Водомер	98,5	94,9	85,4	91,3	88,8	85,0
Баня в жилището	91,6	82,6	7,5	90,0	90,0	30,0
Работещо улично осветление на Вашата улица	87,2	76,9	35,7	96,3	95,0	2,5
Не знае-Не отговорил	0,5	4,1	1,0			

2. Достъп до образование

Многообразието от етнически групи в община Асеновград, различният бит, разбираня и ценности на вяска от тях, предопределят и различно отношение на респондентите към образованието. На фона на останалите общности, интересни изглеждат мненията дадени от ромите в изследването.

На първо място, една значителна част от представителите на тази етническа група са на мнение, че техните деца по принцип нямат равен старт в сравнение с децата на българи и турци. Именно поради тази причина 77% от тях заявяват, че дори и да учат техните деца имат по-малки шансове за успех в живота. За сравнение, 10% от турците и едва 4% от българите са на същата позиция.

На второ място, ромите в най-ниска степен подкрепят задължителното обучение на децата до 16 годишна възраст - само 30% от тях защитават тази практика. По-характерното за тях обаче е, че повече от половината роми не могат или отказват да вземат отношение по този въпрос.

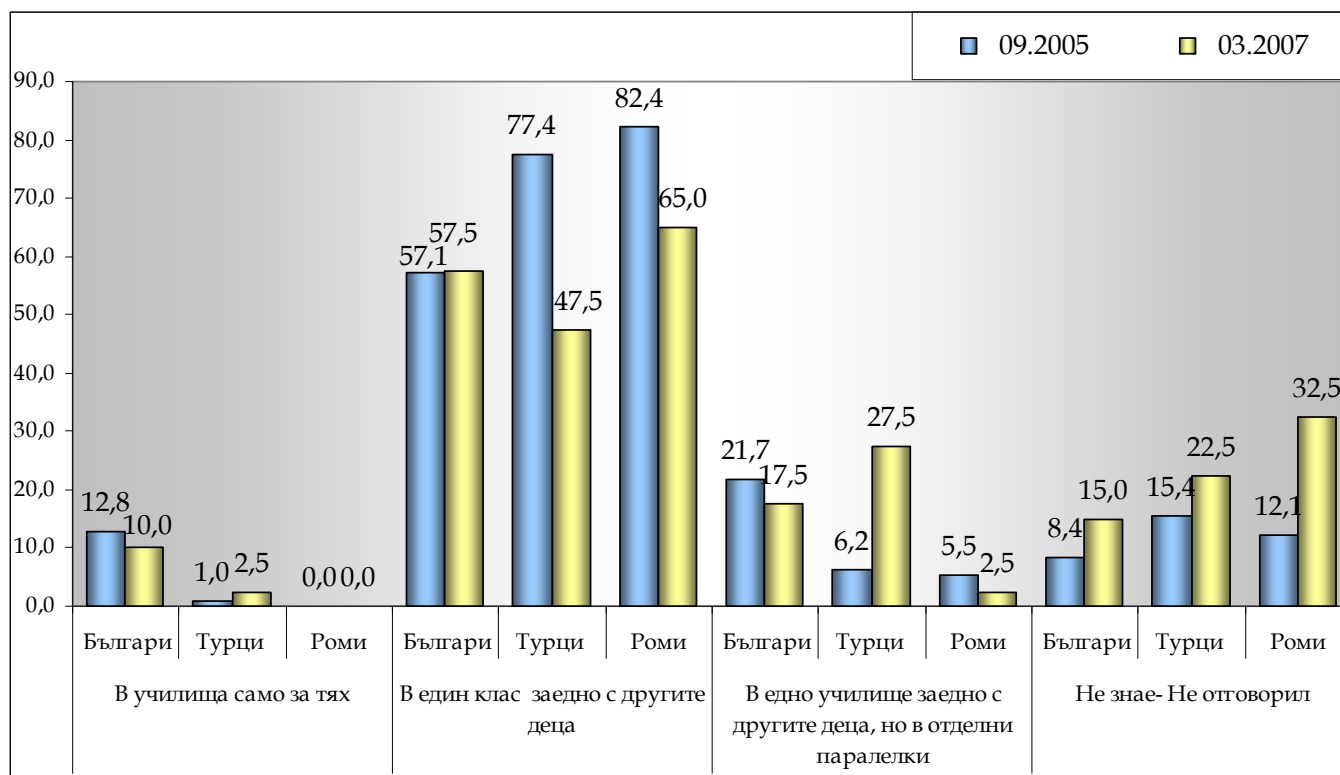
На трето място, според 40% от интервюираните роми, образованието само по себе си не е интересно на децата в училище. По принцип такива мнения изказват и някои представители на

другите две общности, но делът им се ограничава в рамките на 13-14%. Независимо от всичко обаче, ромите, както и останалите респонденти, потвърждават, че образованието „отваря повече врати“ и предоставя възможност на хората по-добре да се реализират на пазара на труда.

Най-силна е подкрепата за интегрирано обучение на децата от малцинствата от страна на ромите. И сред трите общности на най-много хора казват „за“ съвместното обучение в общи паралелки на всички деца независимо от малцинствената им група. Сред турците обаче, идеята намира най-малко подкрепа, като освен това една значителна част (28%) от тях се изказват за малко по-меката форма на сегрегация - отделяне на децата от малцинствата в отделни паралелки. 18% от българите изразяват същата позиция.

Проблемът с децата в училищна възраст, които не посещават училище, като правило е най-голям сред ромския етнос в страната. Ситуацията в община Асеновград също потвърждава това. Във всяко едно от десет семейства има дете, което би трябвало да ходи на училище, но в действителност не го прави.

ГРАФИКА 26. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВАТА?

3. Достъп до здравни и социални услуги

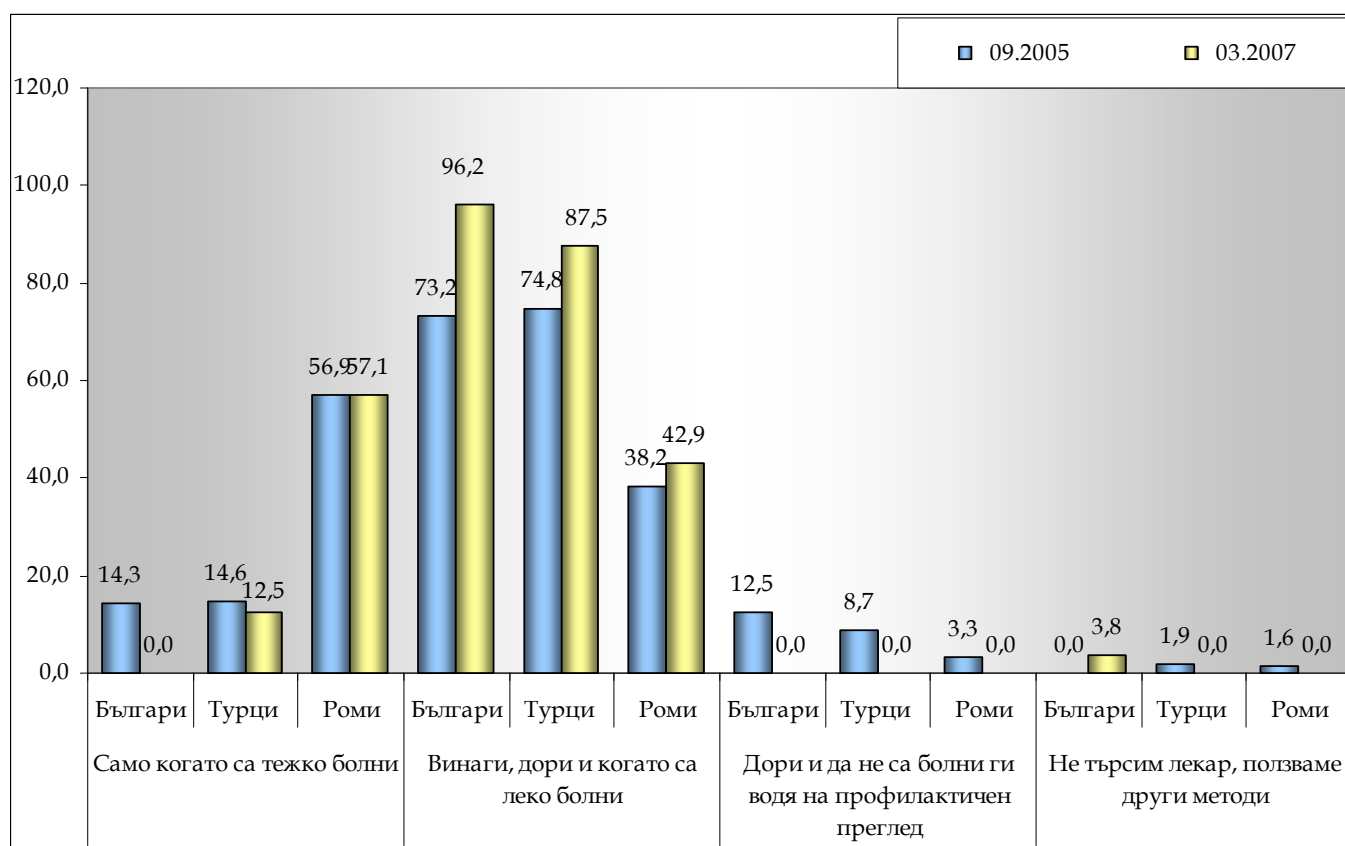
Към настоящия момент една много малка част от участвалите в изследването роми имат социални осигуровки. По-нисък в сравнение със септември 2005г. е и делът на турците, които посочват, че са осигурени. Липсата на здравно осигуряване до голяма степен предопределя и действията на интервюираните, когато става въпрос за тяхното собствено здраве. Те отлагат посещението на лекар само при тежки заболявания, а в част от случаите изобщо не ходят на лекар, а използват алтернативни методи за лечение. Преобладаващата част от българите и турците закупуват точно предписаните им лекарства, но около една трета от тях могат да си позволят само по евтини медикаменти. По същия начин действат и 54% от ромите, когато става въпрос за самите интервюирани лица.

Вниманието към децата и тяхното здраве е с много по-голям приоритет от това на възрастните в домакинството. Повечето българи и турци в община Асеновград водят на лекар своите деца дори и при леко заболяване. При ромите обаче нещата стоят малко по-различно - 57% посещават лекар

само в краен случай при тежко заболяване на детето. Други 43% осигуряват на децата си лекарска помощ винаги, когато им е нужна, дори и без да са здравно осигурени.

ГРАФИКА 27. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

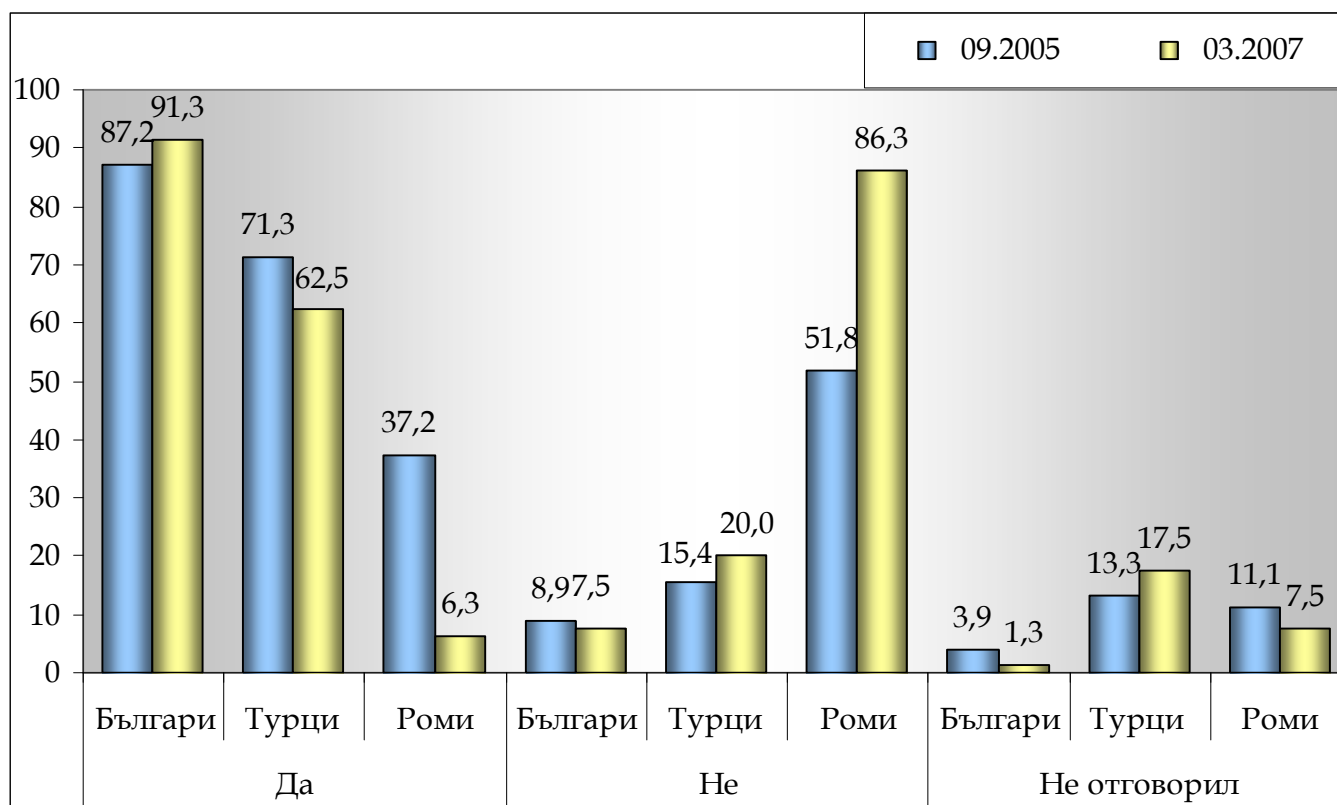

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 39. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	52,7	51,3	74,4	58,8	71,3	60,0
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	25,1	20,5	7,5	15,0	7,5	3,8
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	17,2	15,9	5,5	22,5	5,0	
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	3,9	10,3	9,5	3,8	16,3	33,8
9 Не знае-Не отговорил	1,0	2,1	3,0			2,5

ГРАФИКА 28. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

Голямо разочарование и липса на доверие се констатира у две от етническите групи в община Асеновград - българите и ромите. Въпреки, че една голяма част от тях не могат да преценят дали кметът на града, общинският съвет, областната управа, правителството и местните НПО зачитат мнението на хора като тях, доминират отрицателните оценки. На практика липсват роми, които да са на мнение, че някоя от институциите ги зачита. Единствено турците в общината считат, че мнението на хора като тях се взима под внимание от управниците на местно и национално ниво.

ТАБЛИЦА 40. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
		Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	34,0	30,8	24,1	7,5	36,3	
	2 Не го зачитат	26,1	17,9	26,6	31,3	17,5	81,3
	9 Не мога да преценя	39,9	51,3	49,2	61,3	46,3	18,8
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	14,8	20,5	11,1	5,0	35,0	
	2 Не го зачитат	28,1	17,9	21,1	33,8	17,5	82,5
	9 Не мога да преценя	57,1	61,5	67,8	61,3	47,5	17,5
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	9,4	12,3	5,5	3,8	32,5	
	2 Не го зачитат	27,1	14,9	18,1	33,8	17,5	82,5
	9 Не мога да преценя	63,5	72,8	76,4	62,5	50,0	17,5
Правителството	1 Като цяло го зачитат	6,4	7,7	4,0	5,0	30,0	
	2 Не го зачитат	38,9	23,6	32,7	38,8	21,3	82,5
	9 Не мога да преценя	54,7	68,7	63,3	56,3	48,8	17,5
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	3,4	3,1	3,0	3,8	23,8	
	2 Не го зачитат	16,7	10,3	12,6	37,5	18,8	77,5
	9 Не мога да преценя	79,8	86,7	84,4	58,8	57,5	22,5

5. Отношения между етно-религиозните групи

Най-маргинализираната група в общината – ромите, показват най-висока степен на толерантност по отношение на другите два етноса. Те са склонни да приемат и да допуснат в живота си независимо дали като приятел, колега, а дори и съпруг/а на детето си, човек от общността на българите или турците. Не така стоят нещата обаче с отношението на българите и турци към тях. Както във всички общини, в които има роми, останалите етноси не ги приемат. Оценките на турците са по-негативни - повече от половината от тях биха приели да живеят в един град с роми, но останалите аспекти на близост събират по-малко от една втора от гласовете им. Българите се оказват по-добронамерени към ромския етнос. Над 50% от тях са съгласни да живеят в един град с роми, детето им да учи заедно с ромски деца и да имат за колега ром.

Приемането на българите и турците помежду им е значително по-голямо. Около 23-24% от представителите на двете групи дори са склонни децата им да създадат семейство с представител на другия етнос.

Според преобладаващите мнения, макар и мултиетническа, обстановката в общината се запазва мирна и спокойна, без особени конфликти между съжителстващите в нея общности. За рядко случващи се проблеми споменават 8% от българите и съвсем малък дял от турците и ромите.

ТАБЛИЦА 41. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	78,3	91,8	94,5	87,5	93,8	97,5
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	11,8	1,0	1,0	7,5	2,5	1,3
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	3,0	0,5	0,5			
Не знае - Не отговорил	6,9	6,7	4,0	5,0	3,8	1,3

ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

За периода септември 2005 – март 2007г. в община Търговище се регистрира нарастване на заетостта сред всички етнически групи. Разликата в дяловете на работещите българи и турци е в рамките само на 5%, докато макар и увеличила се, трудовата ангажираност сред ромите в общината все още е доста ниска. Преобладаващата част от работещите българи и турци са заети в частния сектор, докато ромите, които упражняват трудова дейност, почти по равно са разпределени в частни и държавни предприятия и ведомства.

Освен ромите, близо 40% от които заявяват, че са били дискриминирани на пазара на труда поради етническата им принадлежност, нито един представител от другите общности не съобщава това да му се е случвало при търсенето на работа. Други причини за ненаемане от работодателите на ромите са ниското им образование и квалификация и по-рядко – неподходяща възраст. Респондентите от другите две етнически групи също са получавали отказ да бъдат наети на работа поради същите причини, но техният дял е много по-нисък – до 10%.

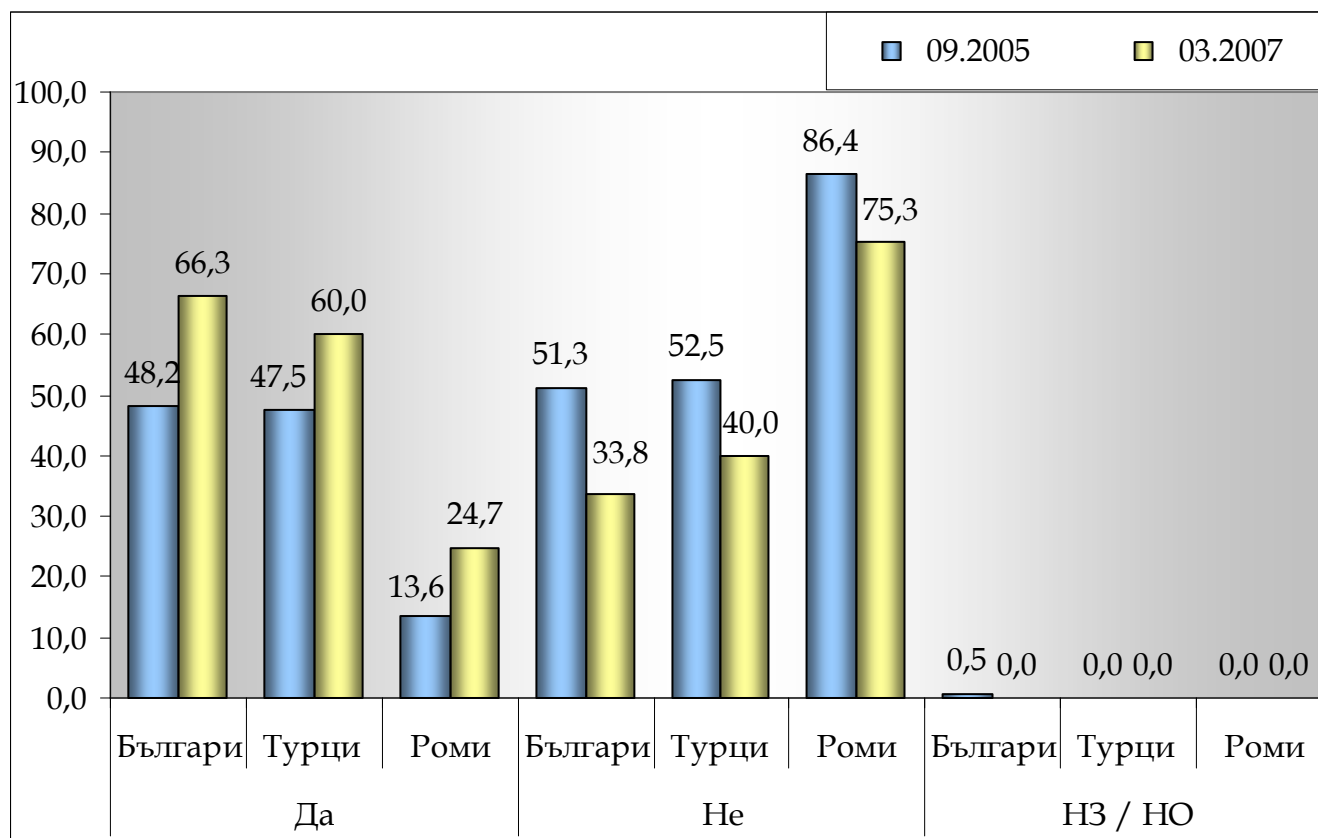
Очаквано най-висок е и дялът на безработните сред ромите - лицата, които към момента не упражняват трудова дейност са 49%. Сред представителите на другите два етноса той е значително по-нисък – респективно 11% са безработните сред българите и 19% сред турците.

Въпреки традиционно високата безработица в община Търговище, малка част от интервюираните лица са посещавали курсове за квалификация и преквалификация – 6% от българите, 1% от турците и 3% от ромите.

ТАБЛИЦА 42. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	6,1	4,5	19,2	3,8	6,3	32,1
Липса на опит	7,6	3,5	5,6	5,0	3,8	7,4
Липса на образование	5,1	4,0	23,2	10,0	8,8	48,1
Заради етническия ми произход	2,0	2,5	16,7			39,5
Заради пола ми	0,5	1,0	0,0			
Заради възрастта ми	10,2	7,9	10,6	5,0	7,5	18,5
Не притежавах необходимите качества	5,1	5,9	7,6	1,3	2,5	6,2
Друго	3,6	3,0	4,5			1,2
Не ми се е случвало да ми откажат	34,0	31,2	17,7	62,5	55	7,4
Не съм търсил работа досега	26,4	27,7	15,2	12,5	18,8	7,4
Не знае- Не отговорил	15,2	18,8	18,7		1,3	

ГРАФИКА 29. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Ромският етнос в община Търговище се намира в най-лошо финансово състояние - 56% от домакинствата живеят с доход до 200 лева, а общо три четвърти от всички - с доход до 300 лева месечно. Сравнението между другите две етнически групи показва на пръв поглед по-голямо финансово благополучие на турците в общината. В действителност обаче, българите разполагат с повече финансови средства на човек от домакинството - 30% получават месечен доход на човек от домакинството над средния за страната. Същото се отнася за 17% от турците и едва за 1.3% от ромите.

Основните източници на доходи на всички разглеждани групи са едни и същи - това са заплатите от постоянна заетост и месечните добавки за деца. Ромските домакинства формират доходите си и от временна заетост (16%), социални помощи (10%), майчински (10%), детски добавки - 15%.

На фона на останалите две етнически групи в Търговище, материалния статус на ромите е нисък - 17% от тях притежават 5 и повече луксозни стоки. За разлика от ромите, над 80% от българите и притежават повечето от тези статусни стоки.

ТАБЛИЦА 43. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	74,6	47,5	12,6	58,8	56,3	12,3
Радио	49,7	34,2	20,7	38,8	31,3	1,2
Касетофон	46,2	55,9	46,5	63,8	75,0	16,0
Видео	24,4	22,3	3,5	35,0	55,0	2,5
Сателитна антена	1,0	45,5	21,7		45,0	29,6
Мобилен телефон	48,7	57,4	24,2	93,8	92,5	37,0
Електрическа готварска печка	84,3	74,8	22,7	97,5	96,3	23,5
Печка на дърва и въглища	67,5	85,6	95,5	80,0	88,8	87,7
Електрически котлон	37,6	30,7	31,8	56,3	41,3	17,3
Хладилник	84,8	76,7	32,8	96,3	98,8	42,0
Цветен телевизор	95,9	96,0	72,2	100,0	98,8	84,0
Чернобял телевизор	6,6	7,9	20,2			8,6
Кабелна телевизия	59,9	43,6	5,6	87,5	57,5	19,8
Автоматична пералня	56,9	55,4	8,1	82,5	80,0	21,0
Легло за всеки член от домакинството	97,0	93,6	76,8	100,0	100,0	90,1
Холова гарнитура	68,0	55,9	9,6	97,5	96,3	25,9
Килим-мокет	86,8	84,2	43,9	98,8	97,5	66,7
Лек автомобил в движение	41,1	32,7	4,5	56,3	57,5	4,9
Течаща вода-чешми	99,0	99,5	99,0	100,0	96,3	91,4
Отходна канализация	74,1	69,8	58,1	100,0	100,0	93,8
Вътрешна тоалетна	73,1	63,4	18,2	98,8	98,8	30,9
Външна тоалетна	29,4	42,6	87,4	3,8	3,8	71,6
Електрически ток	98,0	98,5	99,5	100,0	98,8	96,3
Електромер	99,5	99,0	99,0	100,0	100,0	96,3
Водомер	99,5	99,5	78,8	100,0	98,8	74,1
Баня в жилището	78,7	73,3	22,7	100,0	98,8	22,2
Работещо улично осветление на Вашата улица	83,8	81,7	54,5	72,5	61,3	81,5
Не знае-Не отговорил	-	-	-			

2. Достъп до образование

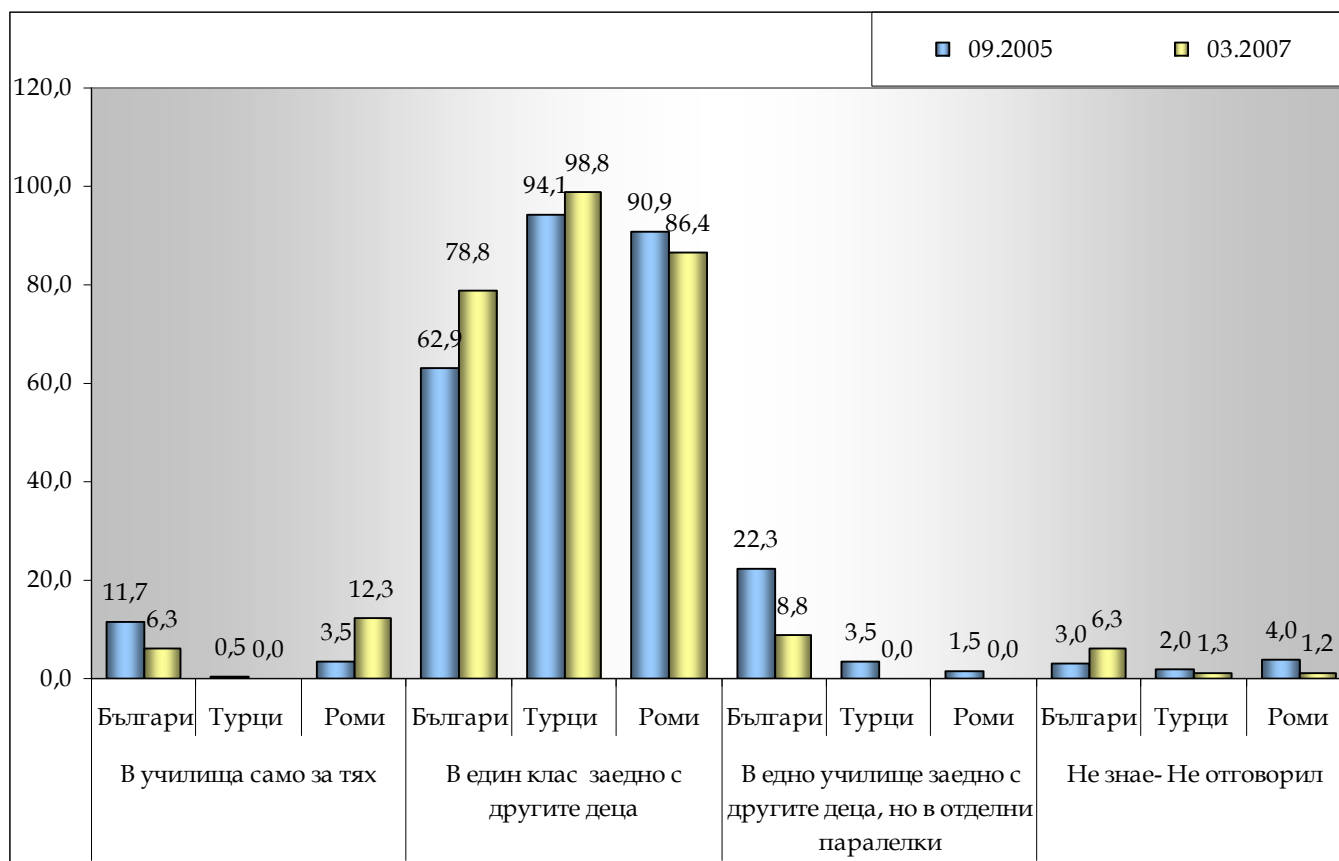
Единодушно всички изследвани етнически общности в община Търговище изказват мнение, че образованието е едно голямо предимство при търсенето на работа. Задължителното образование за децата до 16 години намира одобрение сред мнозинството българи, турци и роми. Освен еднаквите мнения и оценки обаче, по отношение на други аспекти на образованието се констатират различия и специфики в становищата на всяка група. Така например, опасения за своите деца изказват 67% от ромите, според които дискриминация към техния етнос съществува и децата им дори и да се учат добре в училище, ще имат по-малки шансове за развитие в живота, отколкото децата на останалите етнически групи. Сред същите, по-често отколкото при останалите групи, битува схващането, че училището и преподаваният материал не са интересни за децата, но като цяло те се изказват и в най-голяма подкрепа за това децата, които говорят друг майчин език, да посещават подготвителен клас (68%). Въпреки че проблемът с езика е валиден и за турските деца, по-малко от една трета от турците одобряват такава предварителна подготовка.

В положителна посока е променено отношението към сегрегацията и десегрегацията на децата от малцинствата при българи и турци. Сред първите е намалял е делът на хората, които смятат, че тези деца трябва да се учат отделно в други паралелки или в други училища, а при турците

поддръжници на такива мерки де факто липсват. Промяната в мненията на ромите в сравнение с предходното изследване обаче е в обратната посока - 12% от тях се изказват в полза на сегрегацията и обучението на децата от малцинствата в отделни училища.

За деца в домакинството, които не посещават училище, въпреки че са в училищна възраст споделят 19% от интервюираните роми. Такива деца има и в 9% от турските семейства и почти липсват при българите.

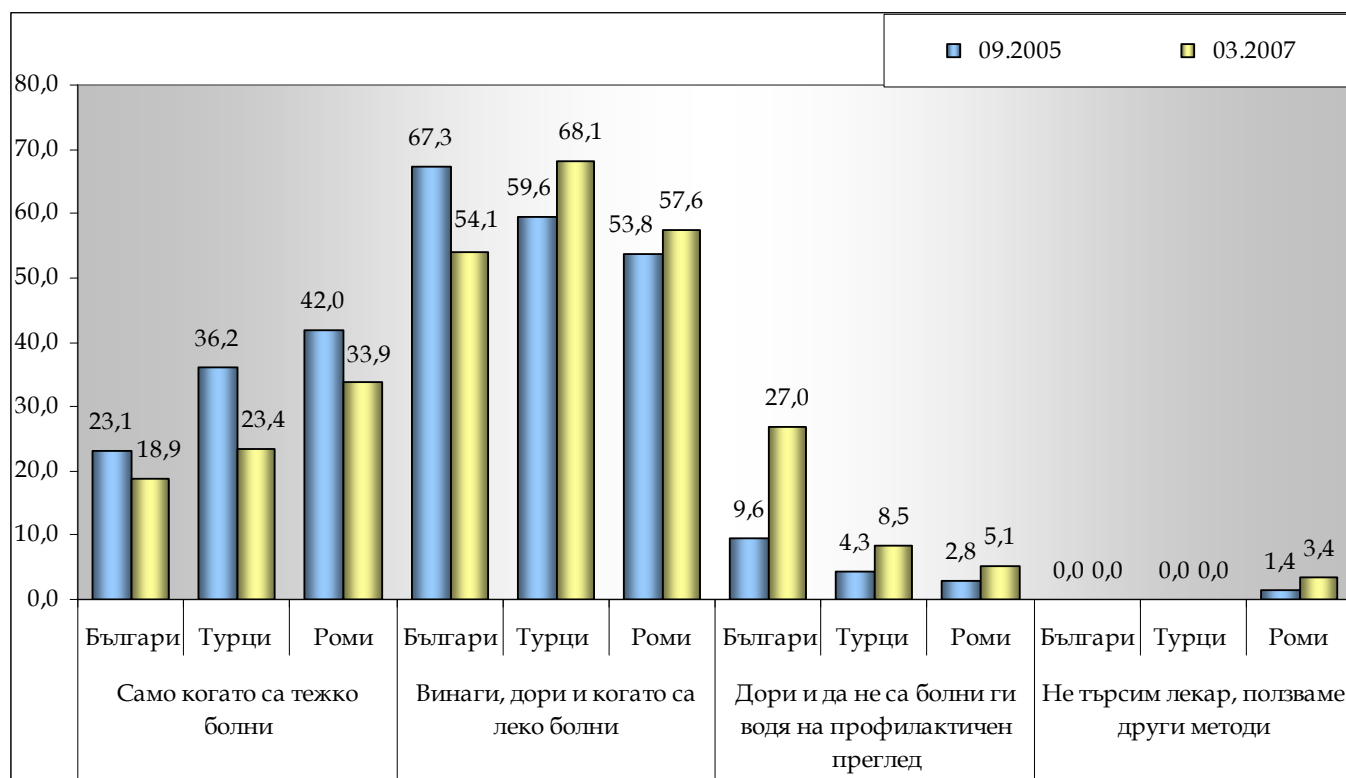
ГРАФИКА 30. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВАТА?

3. Достъп до здравни и социални услуги

Делът на здравно осигурените лица в община Търговище остава относително непроменен и макар и малко по-висок в настоящото изследване, стойностите са в рамките на статистическата грешка. Сред неосигурените обаче, се откриват значителен дял роми - 38%. Липсата на здравна осигуровка и необходимостта да заплащат пълната цена на лечението предопределя и поредките посещения при лекар сред ромите. Когато става въпрос за тяхното собствено здраве, в 63% от случаите те търсят помощ само при тежко заболяване. Един и същ дял - 59% от българите и турците също ходят на лекар, когато положението със здравето им е критично. По-голяма загриженост за своето здраве, на фона на останалите етноси, все пак показват българите, 15% от които си правят профилактични прегледи. За сравнение, делът на постъпващите по този начин турци и роми е два пъти по-нисък. Българите се отличават и със своето отношение към здравето на децата си, които в 27% от домакинствата с деца, са водени на профилактичен преглед. Значително по-рядко правят това турците (9%) и ромите (5%). Преобладаващо обаче в действията на всички етноси е на здравето на децата да се обръща по-голямо внимание. За тях към точно предписаните лекарства от лекаря се придържат почти всички български и турски семейства, докато ромите в 48% от случаите купуват препоръчаните от лекаря лекарства, а в други 42% - купуват по-евтини заместители.

ГРАФИКА 31. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

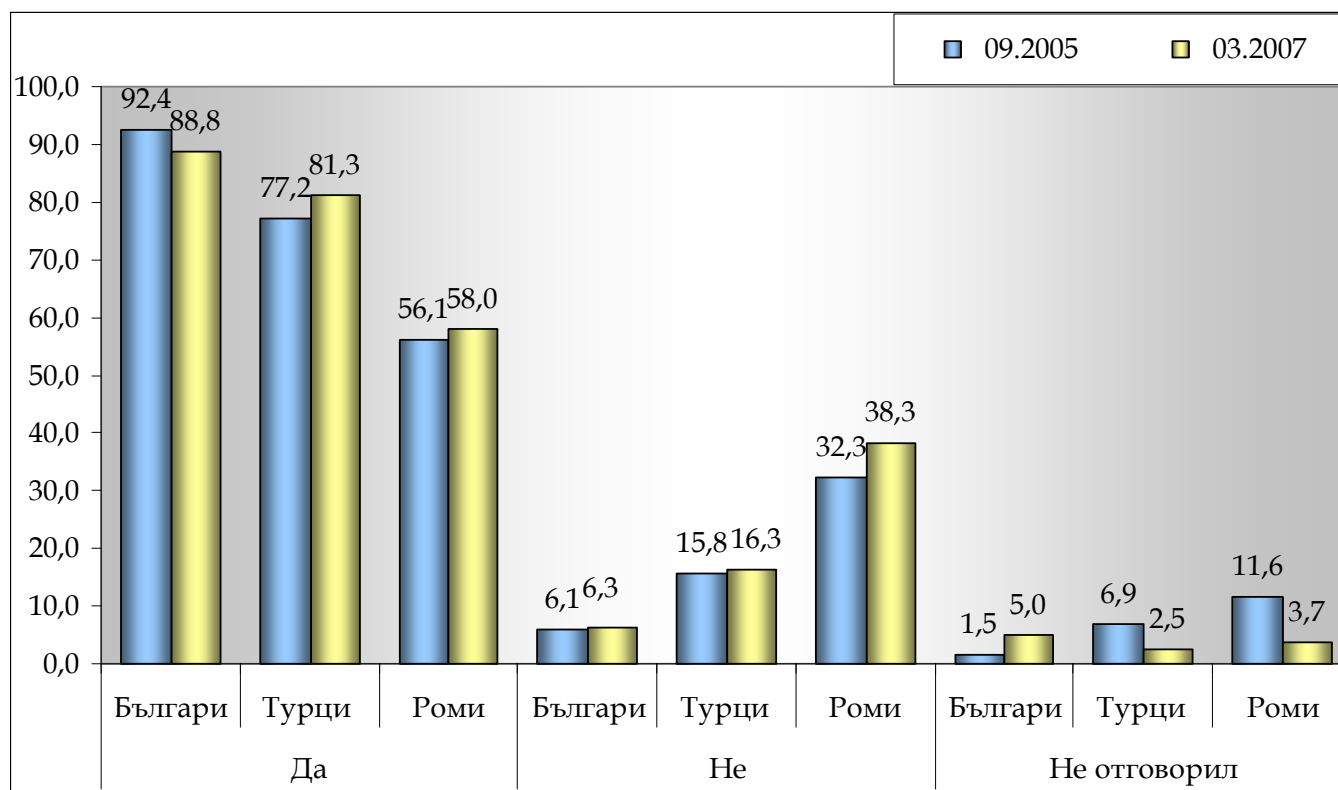
База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 44. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	65,5	75,7	66,2	58,8	58,8	63,0
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	24,4	15,8	22,2	25,0	35,0	24,7
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	7,6	4,5	4,5	15,0	6,3	7,4
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	2,5	3,5	7,1	1,3		1,2
9 Не знае-Не отговорил	0,0	0,5	0,0			3,7

ГРАФИКА 32. Вие лично имате ли здравна осигуровка?

4. Включеност в местната власт

Както в повечето от разгледаните общини, голяма част от хората се затрудняват да дадат своята преценка дали местната или централна власт зачита мнението на хора като тях. Това основно се забелязва като проблем при турците, при които между 60% и 90% не дават отговори на този въпрос. Въпреки това обаче, като цяло турският етнос смята себе си за включен в местната власт в по-голяма степен от българите и ромите. В сравнение с останалите етнически груп, делът на турците, които смятат че както кметът, така и общинският съвет и областната управа вземат предвид техните искания и се вслушват в гласа им, е по-голям.

ТАБЛИЦА 45. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
		Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
		Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	22,8	17,8	12,6	6,3	25,0	13,6
	2 Не го зачитат	41,1	24,8	56,6	56,3	12,5	63,0
	9 Не мога да преценя	36,0	57,4	30,8	37,5	62,5	23,5
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	7,1	5,4	3,0	1,3	13,8	6,2
	2 Не го зачитат	43,7	22,8	55,6	40,0	10,0	54,3
	9 Не мога да преценя	49,2	71,8	41,4	58,8	76,3	39,5
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	5,1	5,4	2,0	2,5	16,3	
	2 Не го зачитат	43,7	23,3	57,1	42,5	17,5	64,2
	9 Не мога да преценя	51,3	71,3	40,9	55,0	66,3	35,8
Правителството	1 Като цяло го зачитат	8,1	1,5	0,5	1,3	5,0	
	2 Не го зачитат	42,1	25,7	56,6	71,3	22,5	75,3
	9 Не мога да преценя	49,7	72,8	42,9	27,5	72,5	24,7
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	21,8	14,9	4,5	15,0	7,5	6,2
	2 Не го зачитат	6,6	6,9	39,4	20,0	1,3	49,4
	9 Не мога да преценя	71,6	78,2	56,1	65,0	91,3	44,4

5. Отношения между етно-религиозните групи

Най-голяма толерантност помежду си декларират българите и турците в община Търговище. Висока степен на приемане на тези две общности, показват и ромите. Те са готови да допуснат българи и турци много близо в живота и обкръжението си. 32% от тях дори са готови детето им да се ожени или омъжи за българин, а около 27% от тях биха приели нов член на семейството им да бъде човек от турския етнос.

За разлика от относително по-доброто отношение на ромите към останалите две групи, последните не показват такава голяма търпимост към ромския етнос. Турците в общината са дори по-малко толерантни от българите. Повече от 50% от представителите на българския и турския етнос биха приели само съжителството с роми в рамките на един град и детето им да посещава едно училище заедно с ромски деца. Във всички останали аспекти, другостта се толерира от по-малко от половината респонденти.

Когато става въпрос за ромите, на българите и турците им е много по-трудно да намерят положителни черти, описващи ги добре. Все пак малко по-голяма подкрепа намират твърденията, че ромите са трудолюбиви и се опитват да поддържат добра хигиена.

В сравнение със септември 2005 г. се констатира напредък в развитието на живота в Търговище към по-малко конфликти и проблеми между етническите групи. В момента 5% от българите посочват, че проблеми макар и рядко съществуват, а на същото мнение са два пъти по-висок дял роми. За турците животът в общината е спокоен и мирен.

ТАБЛИЦА 46. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Етнически произход Септември 2005			Етнически произход Март 2007		
	Българи	Турци	Роми	Българи	Турци	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	85,3	84,2	72,7	91,3	100,0	85,2
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	9,1	10,9	18,7	5,0		9,9
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	2,0	0,5	3,0			2,5
Не знае - Не отговорил	3,6	4,5	5,6	3,8		2,5

ОБЩИНА ДУПНИЦА

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Проблемът с безработицата сред ромите в община Дупница се очертава като много голям. Работещите роми са 21%, докато безработните са 60% от всички интервюирани в това изследване. Половината от българите в общината работят, а делът на безработните е 9% от всички респонденти. Частният сектор в Дупница е осигурил заетост на близо две трети от българите и на 82% от работещите роми.

Конкретно за отказана работа заради етническия им произход съобщават 41% от ромите. Липсата на образование, квалификация и опит се очертават като другите причини, поради които ромите в общината не могат да си намерят работа.

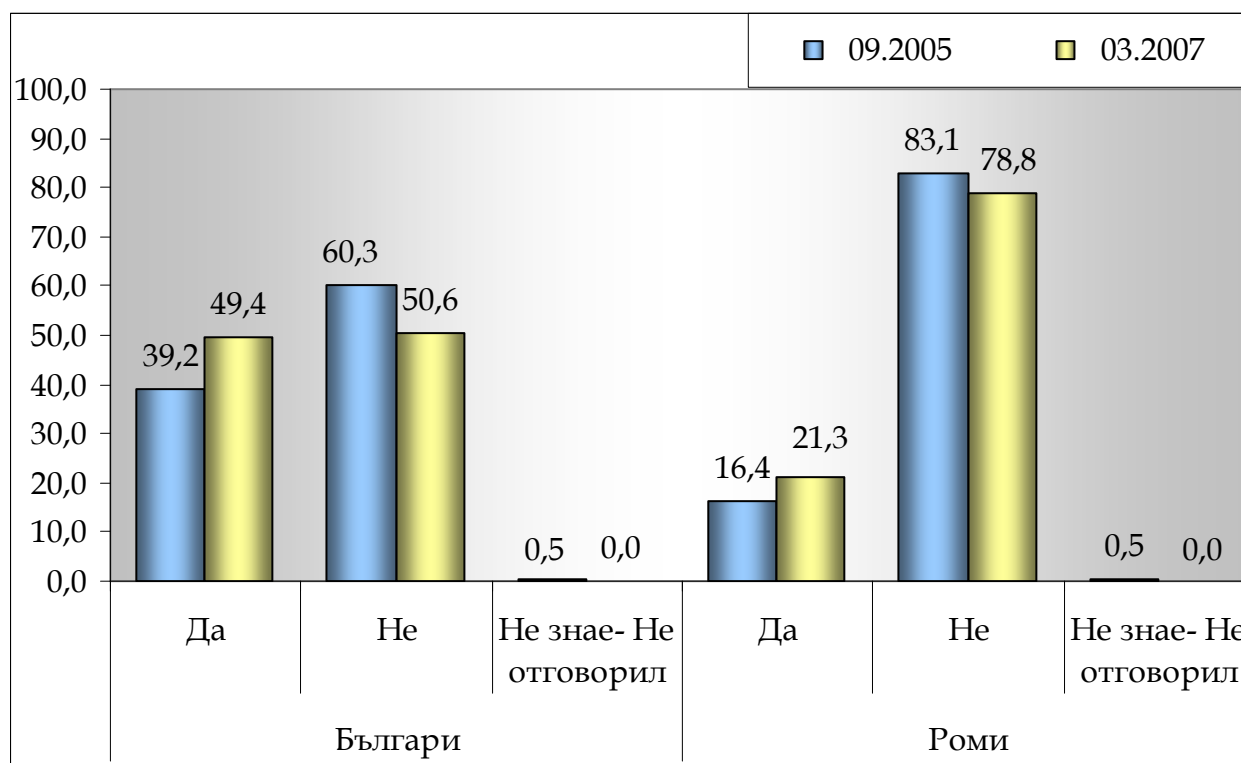
Българите също са се сблъскали с проблеми при кандидатстването за дадена позиция. Основната пречка за 13% от тях е била възрастта и в по-малко случаи (9%) - липса на подходящо образование и квалификация.

Въпреки значителната безработица сред ромите в общината, само 5% от тях са предприели стъпка към добиването на някаква квалификация или към преквалифициране. Три пъти по-висок е делът на българите направили това. Негативното в случая с тези курсове обаче е, че те поради една или друга причина са се оказали ефикасни само за малка част от посетилите ги - 25% от ромите и 15% от българите.

ТАБЛИЦА 47. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	5,5	14,4	8,9	18,8
Липса на опит	6,5	8,5	2,5	11,3
Липса на образование	5,0	15,9	8,9	27,5
Заради етническия ми произход	0,0	20,9	1,3	41,3
Заради пола ми	2,0	2,5	1,3	2,5
Заради възрастта ми	9,5	11,4	12,7	8,8
Не притежавах необходимите качества	2,5	7,0	1,3	2,5
Друго	1,5	0,0		
Не ми се е случвало да ми откажат	51,8	14,9	49,4	21,3
Не съм търсил работа досега	17,1	43,3	22,8	20,0
Не знае- Не отговорил	6,0	4,5		2,5

ГРАФИКА 33. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Като цяло община Дупница се характеризира с голямо разнообразие от източници на финансови средства, както сред българското, така и сред ромското население. На месечните добавки за деца разчитат най-много ромски домакинства в общината (31%). Освен тях, други източници на парични средства са работната заплата от постоянна работа (29%), възнаграждения получени от временна заетост (29%) и социални помощи – 28%. Други 18% си изкарват прехраната със събирането и предаването на вторични суровини.

Българските домакинства в общината живеят предимно със средства получени от постоянната работа на един или няколко членове на домакинството, пенсиите на възрастни хора и месечните добавки за деца. Характерно за тази община е получаването на средства от чужбина – към доходите на 13% от българските домакинства се вливат такива помощи.

Близо 40% от ромските домакинства живеят с месечен доход до 200 лева. За сравнение, делът на българските домакинства, разполагащи с такава сума, е 11%. Само 8.5% от ромите живеят с доход на член от домакинството по-висок от средния за страната. Три пъти повече са българските респонденти, които имат такива доходи.

Разликите в материалното състояние между двете групи в общината също са съществени. Победно и скромно живеят ромите, само 8% от които притежават повече от 4 луксозни вещи в домакинството си. В сравнение с тях, 26% от българите притежават 5 или повече от 8-те стоки, показващи по-висок материален статус.

ТАБЛИЦА 48. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	68,8	4,5	59,5	6,3
Радио	49,2	12,4	48,1	27,5
Касетофон	48,7	15,9	34,2	20,0
Видео	31,7	5,0	26,6	8,8
Сателитна антена	2,0	1,0	8,9	2,5
Мобилен телефон	52,8	18,9	64,6	28,8
Електрическа готварска печка	94,0	40,3	50,6	31,3
Печка на дърва и въглища	71,4	87,6	73,4	81,3
Електрически котлон	56,3	26,9	53,2	31,3
Хладилник	98,5	48,8	89,9	55,0
Цветен телевизор	91,5	58,2	75,9	58,8
Чернобял телевизор	13,1	23,4	25,3	33,8
Кабелна телевизия	75,4	14,4	72,2	17,5
Автоматична пералня	83,9	14,9	81,0	27,5
Легло за всеки член от домакинството	97,0	66,2	93,7	73,8
Холова гарнитура	76,9	11,4	68,4	15,0
Килим-мокет	95,5	66,2	83,5	27,5
Лек автомобил в движение	49,7	6,5	48,1	11,3
Течаща вода-чешми	99,5	77,1	97,5	87,5
Отходна канализация	97,5	51,7	92,4	66,3
Вътрешна тоалетна	94,5	19,9	79,7	21,3
Външна тоалетна	24,1	78,1	29,1	80,0
Електрически ток	99,5	85,6	96,2	86,3
Електромер	99,5	80,1	92,4	61,3
Водомер	98,0	46,8	91,1	41,3
Баня в жилището	93,5	14,9	83,5	18,8
Работещо улично осветление на Вашата улица	82,9	23,9	87,3	37,5
Не знае-Не отговорил	0,0	2,0	1,3	1,3

2. Достъп до образование

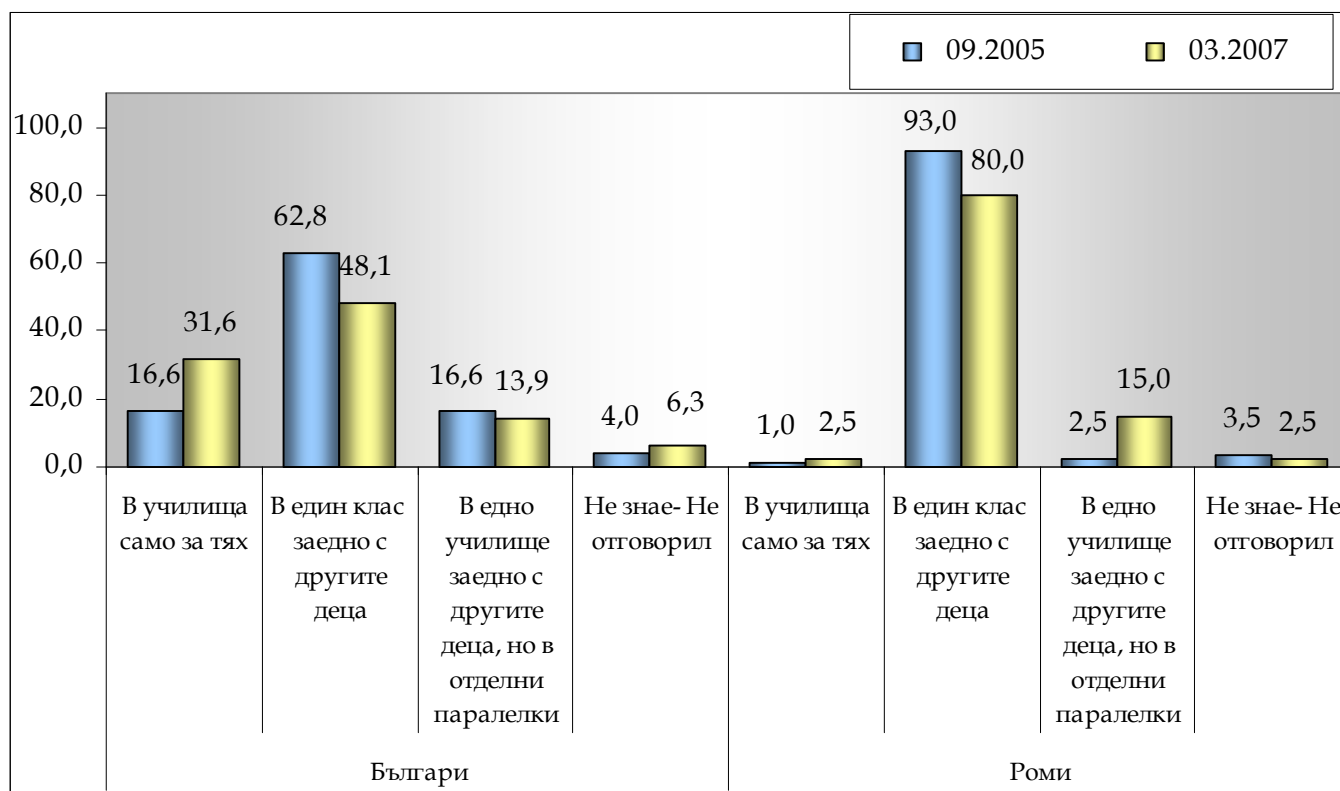
Много близки са мненията на изследваните групи в община Дупница за някои аспекти, засягащи образованието на децата. И българи, и роми в еднаква степен подкрепят задължителните подготвителни класове за децата, чиито майчин език не е български (46%), както и това в училищата да се изучава повече културата на етносите, живеещи в България (38-41%).

Сред ромите е значително по-малък дялът на тези, които подкрепят задължителното обучение на децата до 16 годишна възраст – 54%. С близо 20% повече са българите, съгласни с това. Сред хората от двете общности, подкрепили твърдението „дори и да учат, моите деца имат по-малки шансове“, няма фразиращи разлики (40% от ромите и 32% от българите). Факт е обаче, че сред българите в общината, нараства дялът на подкрепящите сегрегираното обучение на децата от малцинствата. Близо една трета от тях считат, че тези деца трябва да посещават отделни училища само за тях.

От своя страна, 14-15% и от ромите, и от българите изказват мнение, че може би по-подходящо би било, ако тези деца се отделят в обособени паралелки, но все пак всички да се обучават в едно училище.

Значителен дял на отпаднали от училище деца във възрастта за задължително обучение се откриват сред ромската общност в община Дупница. В 16% от домакинствата на тези интервюирани лица има такива деца.

ГРАФИКА 34. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВОТА?

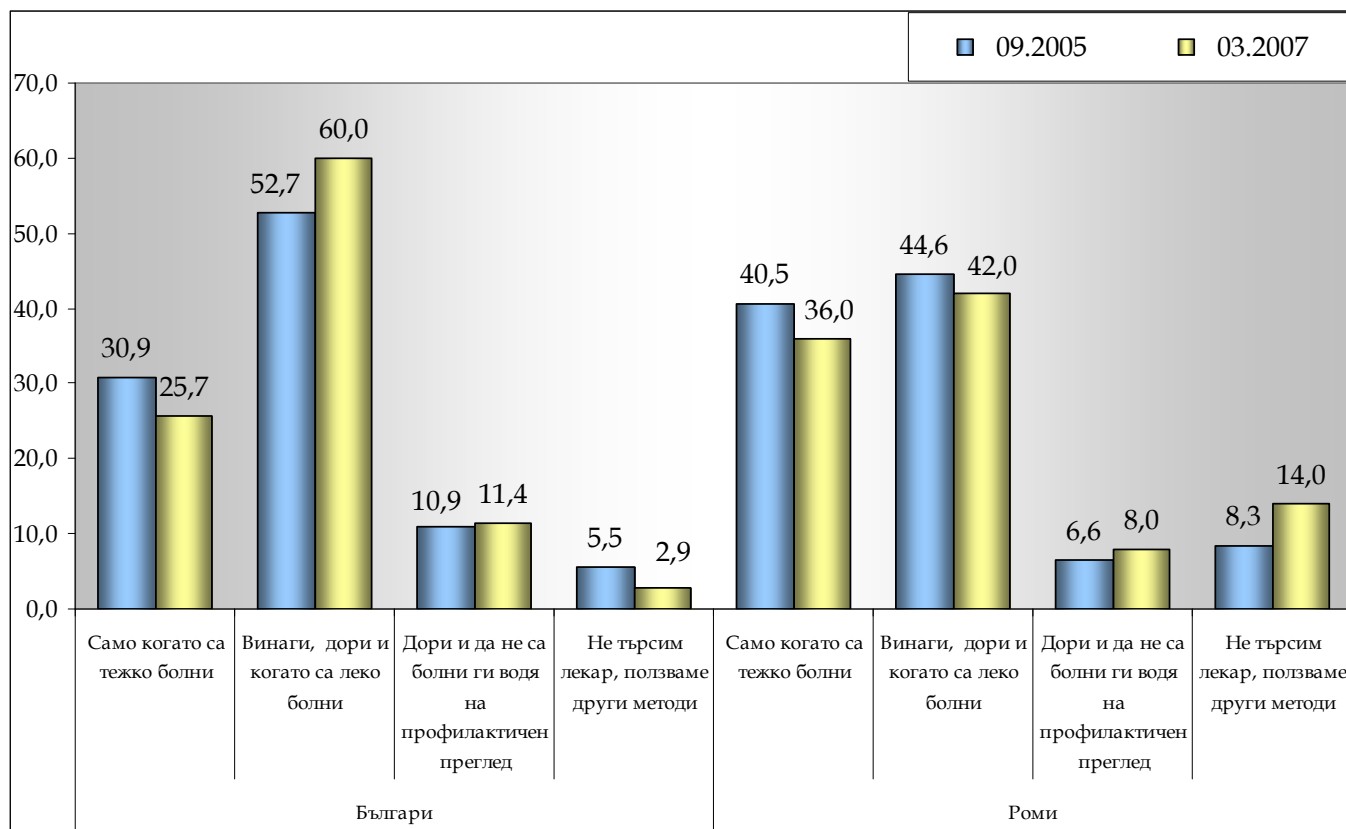

3. Достъп до здравни и социални услуги

В сравнение със септември 2005 г., в настоящото изследване са попаднали по-малко роми, които имат здравни осигуровки, докато в дела на здравно осигурените българи почти няма промени. Много малко са тези представители на двете групи, които посещават лекар при леко заболяване, а единици са хората, които се преглеждат профилактично. Мнозинството от респондентите отлагат търсенето на лекарска помощ само за сериозни случаи, а част от ромите дори изобщо не посещават лекар, а прилагат методи на алтернативната медицина.

Вниманието към здравето на децата в домакинството е по-голямо и те най-често биват водени на лекар и при леко заболяване. Българските деца са в по-благоприятно състояние отколкото ромските. 36% от ромските домакинства водят децата си на преглед само при тежко заболяване, за 53% от тях се купуват по-евтини лекарства, а лечението на други 23% от тях не се извършва с традиционни методи.

ГРАФИКА 35. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

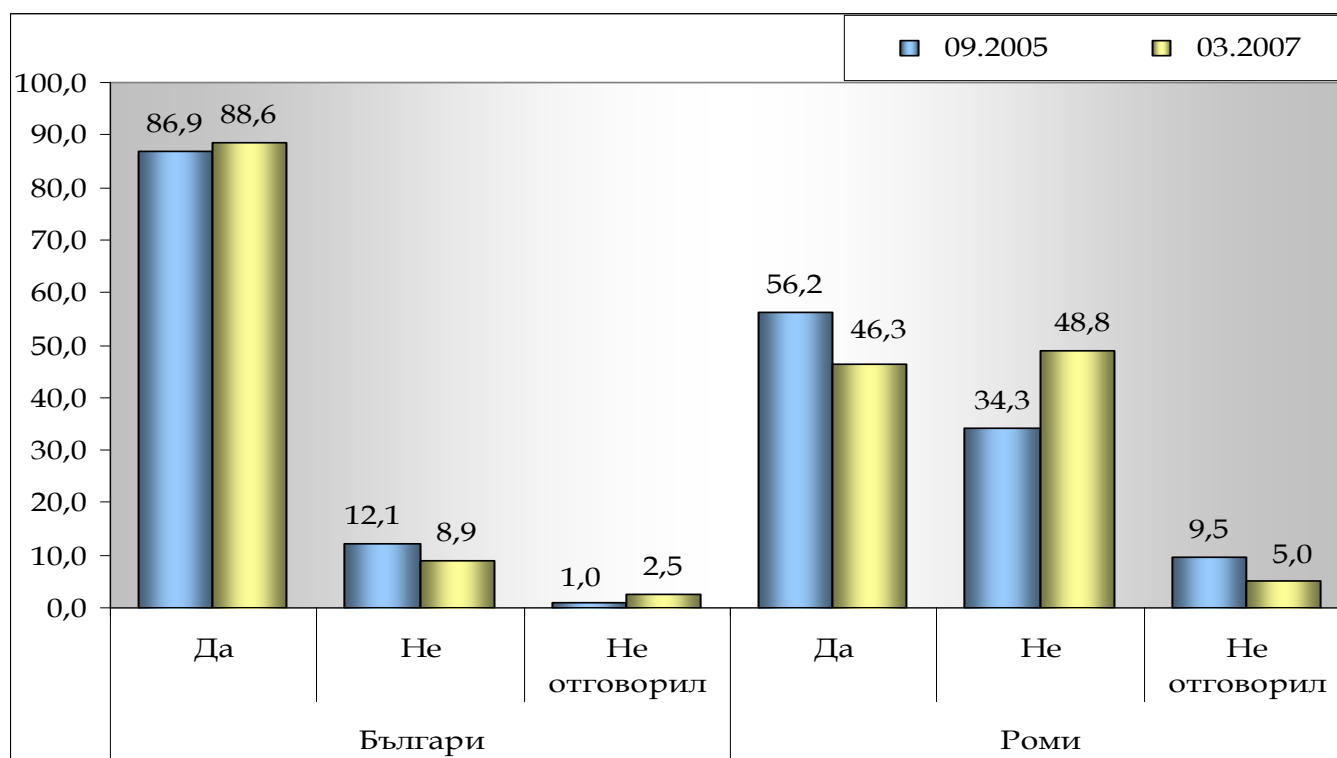

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 49. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	57,8	69,2	75,9	62,5
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	12,1	7,5	16,5	15,0
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	18,6	4,5	2,5	1,3
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	11,6	16,4	3,8	21,3
9 Не знае-Не отговорил	0,0	2,5	1,3	

ГРАФИКА 36. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

Данните от това проучване показват много слабо усещане за включеност в различните нива на местно и национално управление сред двете етнически групи. На първо място, голяма част от хората не могат да преценят дали мнението на хора като тях се чува от управляващите. Все пак най-лесно за респондентите се оказва да говорят за местните органи - кмет и общински съвет. Тези институции обаче акумулират основно негативно отношение от страна на интервюираните. Или с други думи, нито на местно общинско или областно, нито на национално ниво, хората от община Дупница се чувстват зачитани от управляващите.

ТАБЛИЦА 50. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
		Българи	Роми	Българи	Роми
		Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	26,6	8,0	21,5	15,0
	2 Не го зачитат	17,6	48,3	31,6	40,0
	9 Не мога да преценя	55,8	43,8	46,8	45,0
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	8,0	5,0	8,9	10,0
	2 Не го зачитат	17,6	45,3	34,2	45,0
	9 Не мога да преценя	74,4	49,8	57,0	45,0
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	4,0	2,0	3,8	6,3
	2 Не го зачитат	14,1	31,8	25,3	41,3
	9 Не мога да преценя	81,9	66,2	70,9	52,5
Правителството	1 Като цяло го зачитат	7,0	3,5	7,6	7,5
	2 Не го зачитат	25,6	45,3	32,9	36,3
	9 Не мога да преценя	67,3	51,2	59,5	56,3
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	4,0	7,0	3,8	6,3
	2 Не го зачитат	15,6	43,3	21,5	35,0
	9 Не мога да преценя	80,4	49,8	74,7	58,8

5. Отношения между етно-религиозните групи

Отговорите на роми и българи на въпросите за толерантност към другите етнически групи като цяло, очертаха следната картина:

Ромите, както и в останалите общини, където тази група беше изследвана, показват най-висока степен на готовност за приемане в живота си както на хора от българския, така и на такива от турския етнос.

Българите от своя страна се по-малко толерантни към живота с други етноси, като те с по-голяма охота са склонни да живеят с роми, отколкото с турци. Въпреки, че българите признават доста от положителните черти на турския етнос, те все пак са една по-скоро непозната за тях общност и в случая изказват предпочитанията си към живот в позната среда.

За разлика от предходното изследване, по-голяма част от българското население днес е склонно да признае наличието на проблеми между етническите групи в общината, макар и те да се случват сравнително рядко. Повече този път са и ромите, които споделят това мнение, а според 6% от тях проблеми се наблюдават и по-често.

ТАБЛИЦА 51. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	69,8	80,6	41,8	62,5
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	18,6	14,4	46,8	30,0
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	2,5	1,0	3,8	6,3
Не знае - Не отговорил	9,0	4,0	7,6	1,3

ОБЩИНА САМОКОВ

1.Заетост и безработица. Жизнен стандарт.

Заетост и безработица

Безработицата сред ромите в община Самоков все още изглежда сериозен проблем – 48% от всички изследвани представители на тази етническа група не работят и само 10% е делът на безработните сред българите. Много близки спрямо септември 2005г. са данните за заетостта сред българи и роми. Наблюдаваните изменения към повече работещи са в рамките на статистическата грешка. Повече от половината от интервюираните лица, които работят са заети в държавния сектор в общината - 55% от българите и 60% от ромите.

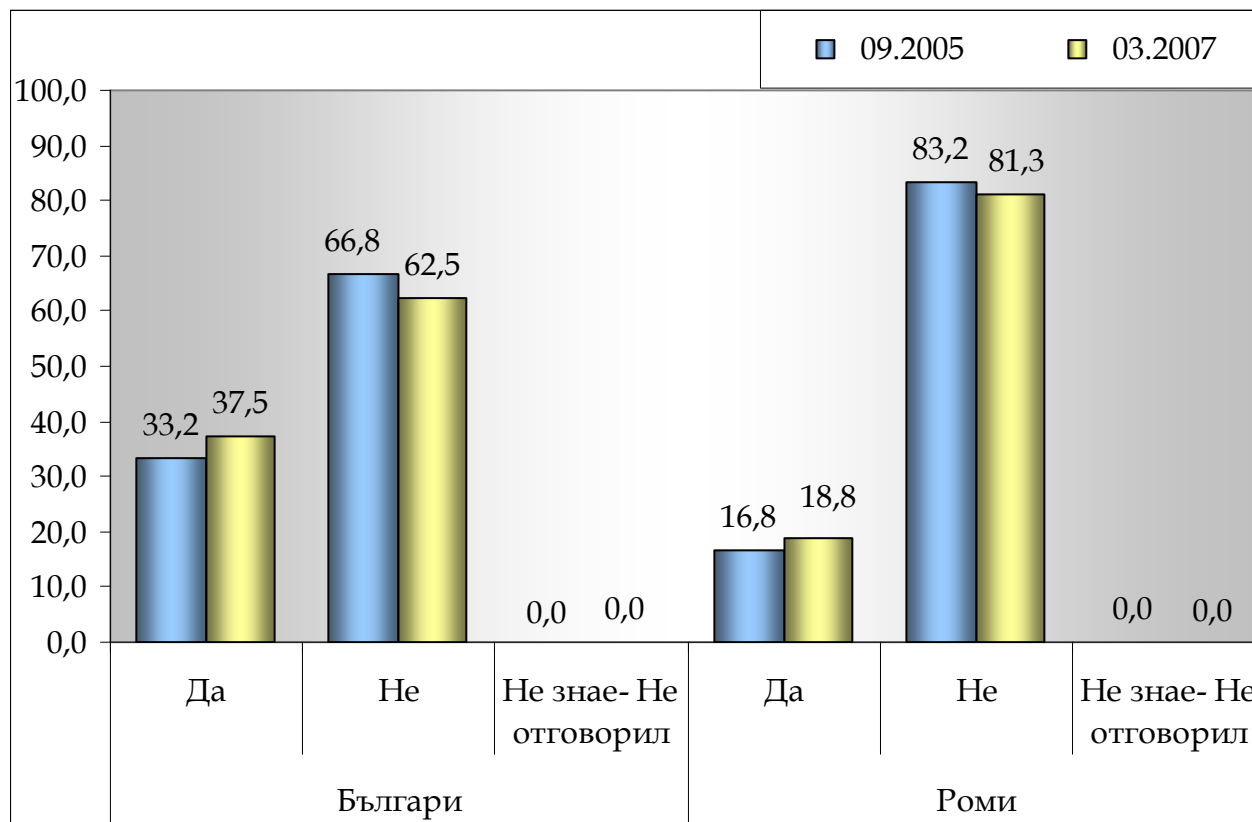
Основната трудност, поради която ромите в общината не могат да си намерят работа, произтича от липсата на образование. Малко над половината от интервюираните роми не са получили работно място именно поради това, че не са достатъчно образовани. На следващо място, най-често на ромите е отказвана работа поради липса на квалификация, и по-рядко - заради това, че не притежават необходимите качества, опит и поради етническия им произход.

Въпреки значителната част роми, на които им е отказвана работа поради липсата на квалификация, не голяма част от тях са предприели нещо в тази посока. Един на всеки десет от тях е посещавал курсове за квалификация или преквалификация. След завършването на подобни курсове работа са успели да си намерят една четвърт от посетилите ги роми.

ТАБЛИЦА 52. СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДОСЕГА ДА ВИ ОТКАЖАТ РАБОТА ПО НЯКОЯ ОТ СЛЕДНИТЕ ПРИЧИНИ?

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
Липса на квалификация	4,5	58,7		42,5
Липса на опит	4,5	51,0		20,0
Липса на образование	3,0	55,1		51,3
Заради етническия ми произход	0,0	21,4		18,8
Заради пола ми	0,0	0,5		
Заради възрастта ми	3,5	3,1	1,3	28,8
Не притежавах необходимите качества	3,0	44,9		12,5
Друго	0,5	0,0	6,3	2,5
Не ми се е случвало да ми откажат	85,6	24,0	2,5	
Не съм търсил работа досега	2,0	2,0	90,0	15
Не знае- Не отговорил	2,5	7,7		3,8

ГРАФИКА 37. РАБОТИТЕ ЛИ В МОМЕНТА?

Жизнен стандарт

Временната заетост и месечните добавки за деца са основните източници на доходи за ромите в община Самоков. Домакинствата, разчитащи на финансови средства от тях, са 40% от интервюираните. За разлика от другите общини, в които живеят роми, в Самоков разнообразието от начини за получаване на финансови средства сред ромите не е толкова голямо. Те се ограничават главно до доходи от постоянна и временна заетост, както и добавки за деца и пенсии за възрастни хора, получавани от по 8% от тези домакинства. За българите доходите имат за източник основно пенсии, месечни детски надбавки и заплащане за постоянна заетост.

Финансовите средства, с които разполагат ромските домакинства, не са особено големи - 80% от тях преживяват месеца с брутен доход до 200 лева и само 15% разполагат с домакински бюджет в рамките на 300 лева. За бедността сред ромите в общината говори и това, че всички домакинства са с доход на човек по-малък от средния за България.

Доходите на българите са значително по-добри - 60% от домакинствата на интервюираните в изследването лица живеят с над 300 лева на месец, освен това членовете на едно от всеки 10 домакинства разполага с повече от 237 лева месечно.

Сравнително висок материален статус имат две трети от българските и една десета от ромските домакинства в общината. Всички те са посочили, че притежават повече от 5 луксозни стоки.

ТАБЛИЦА 53. МАТЕРИАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТО

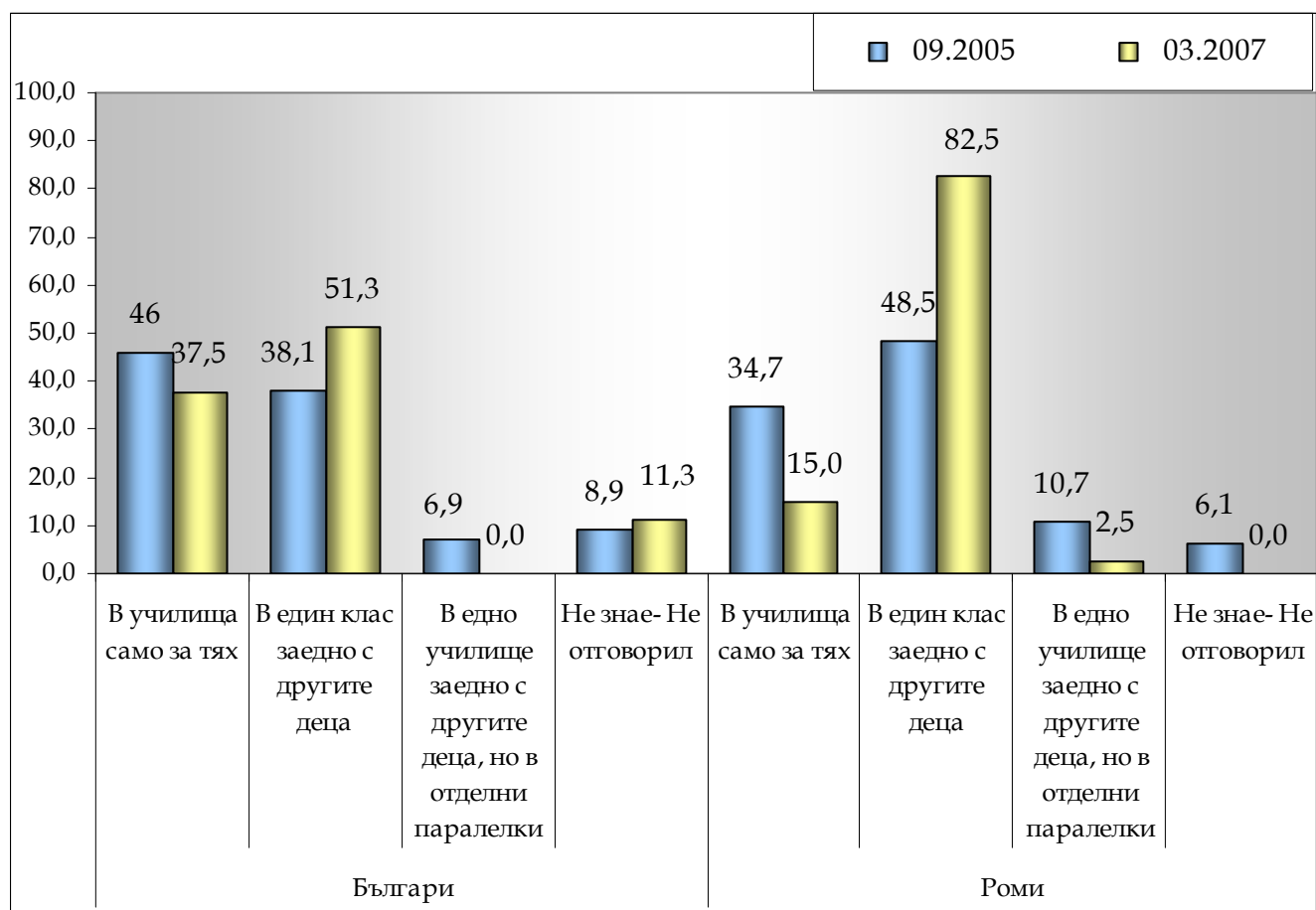
	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
Телефон	75,2	2,6	80,8	8,2
Радио	40,1	7,1	32,9	8,2
Касетофон	26,7	13,3	34,2	40,8
Видео	12,9	2,0	27,6	2,0
Сателитна антена	2,5	0,5	17,1	58,0
Мобилен телефон	16,8	6,1	65,8	32,0
Електрическа готварска печка	76,7	11,7	92,2	21,6
Печка на дърва и въглища	90,6	87,2	89,9	92,0
Електрически котлон	41,6	5,6	91,0	16,9
Хладилник	94,1	27,6	96,2	20,3
Цветен телевизор	87,6	57,7	98,7	69,4
Чернобял телевизор	10,9	27,0	1,3	36,9
Кабелна телевизия	49,0	8,7	80,5	16,7
Автоматична пералня	68,8	13,3	82,1	20,0
Легло за всеки член от домакинството	95,5	89,8	100,0	97,4
Холова гарнитура	47,0	15,3	90,0	16,4
Килим-мокет	85,1	40,3	100,0	89,3
Лек автомобил в движение	34,7	11,2	56,3	10,8
Течаща вода-чешми	98,5	91,8	98,8	70,3
Отходна канализация	85,1	66,3	100,0	51,4
Вътрешна тоалетна	75,7	25,5	98,8	13,5
Външна тоалетна	34,2	59,7	16,3	87,5
Електрически ток	95,0	89,3	98,8	88,2
Електромер	98,5	63,8	100,0	16,9
Водомер	98,5	49,5	100,0	18,6
Баня в жилището	89,6	25,0	100,0	16,9
Работещо улично осветление на Вашата улица	89,1	19,4	95,0	18,6
Не знае-Не отговорил	1,0	0,5		

2. Достъп до образование

Ромите в община Самоков в преобладаващата си част (76%), заедно с повечето българи, подкрепят твърдението, че образованието дава възможност човек не само да си намери работа, но и тя да е по-добра. Мнозинството и двете етнически групи счита, образованието трябва да бъде задължително за всички деца до 16 години. Във 11% от ромските домакинства обаче има деца, които би трябвало да ходят на училище, но не го правят.

Само една четвърт от ромите смятат, че ако децата им учат добре, биха имали по-малки шансове в живота в сравнение със своите връстници, т.е. чувството за несправедливост и липсата на равен шанс не е така изразен, както при ромите в други общини. Повечето роми считат, че общото интегрирано обучение на деца от всички етнически групи би било най-добрият вариант. Българите не са така категорични в подкрепа на десегрегацията. Близо 40% от тях все още заемат твърде позицията, че децата от малцинствата трябва да учат в отделни училища от другите деца. Подкрепящи тази идея наблюдаваме и сред ромите, но техният дял е по-малък - 15%.

ГРАФИКА 38. В КАКВИ УЧИЛИЩА ТРЯБВА ДА УЧАТ ДЕЦАТА ОТ МАЛЦИНСТВОТА?

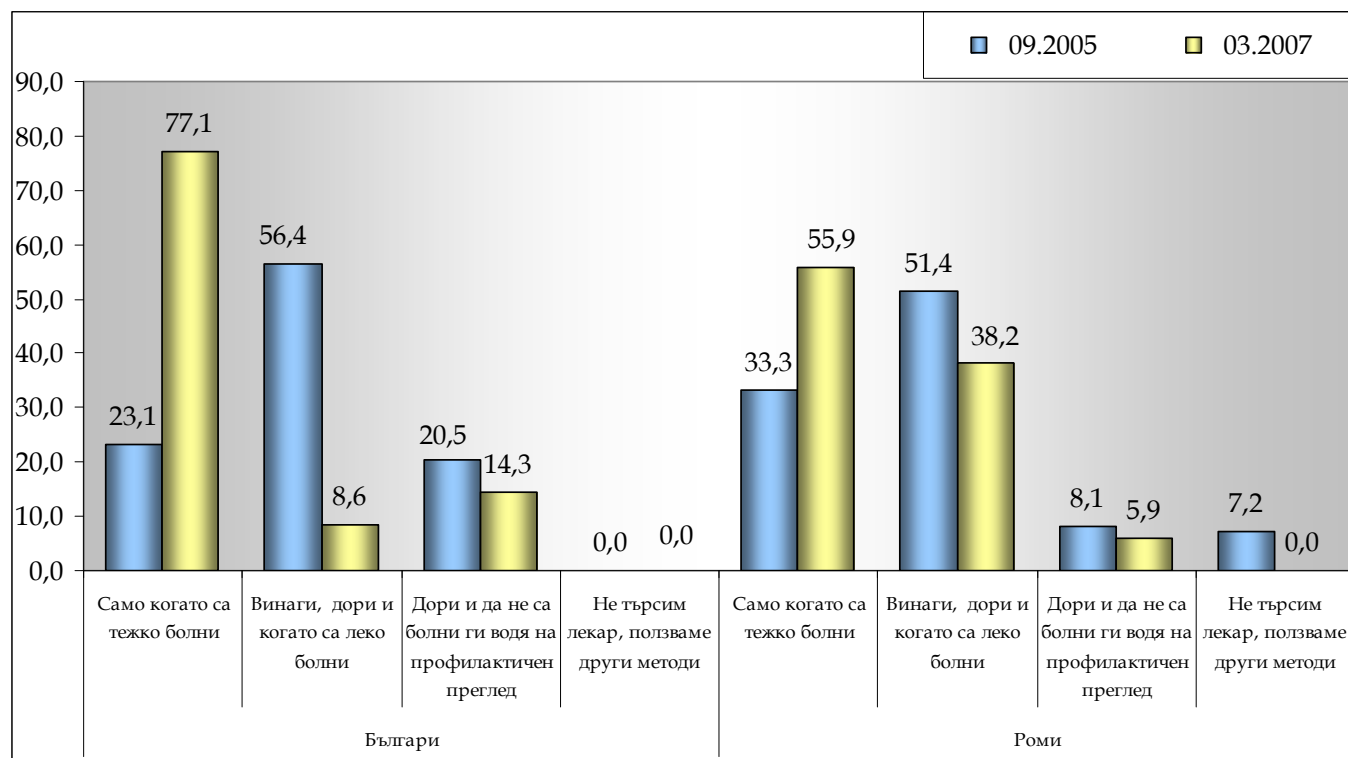

3. Достъп до здравни и социални услуги

Отново в Самоков се регистрира най-голям дял на здравно осигуряваните роми в сравнение с тези в другите общини с компактно ромско население. Над 80% от всички интервюирани заявяват, че са осигурени. Нараства и делът на осигурените българи в сравнение със септември 2005 г. като се доближава до максималната си стойност. Въпреки това, значителна част от българите ходят на лекар само при тежко заболяване. По-подобен начин постъпват те и когато става въпрос за здравето на децата в домакинството. Отношението към собственото здраве сред респондентите роми е подобно на това при българите – над 70% от тях отлагат посещението при лекар само за най-тежки случаи. Ромите обаче показват по-голяма загриженост за здравето на своите деца, като ги водят на преглед и при по-леко заболяване.

Независимо от честотата на случаите, в които се ходи на лекар, двата етноса отделят средства и намират начин да закупят точно лекарствата предписани за техните деца.

ГРАФИКА 39. ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ТЪРСИТЕ ЛЕКАРСКА ПОМОЩ ЗА ДЕЦАТА В ДОМАКИНСТВОТО?

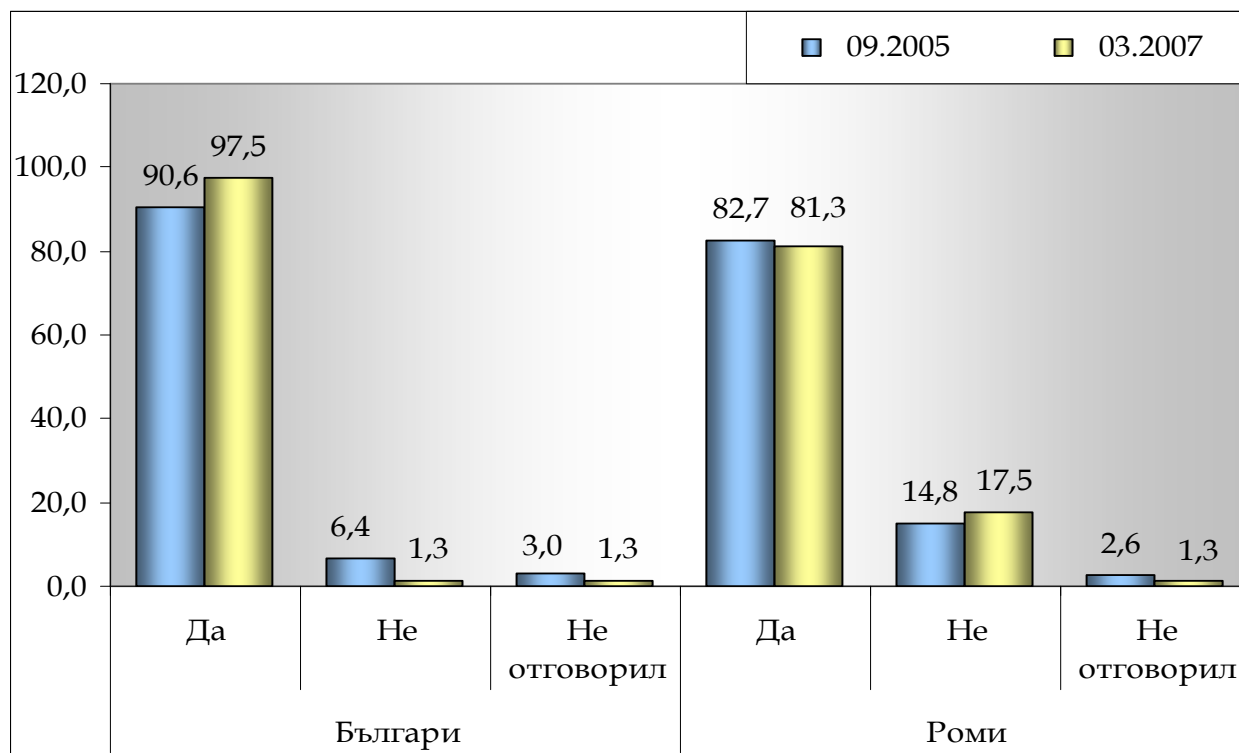

База – само домакинствата, в които има деца

ТАБЛИЦА 54. ВИЕ ЛИЧНО, ПРИ КАКВИ СЛУЧАИ ХОДИТЕ НА ЛЕКАР?

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
1 Ходя на лекар само когато съм тежко болен	46,5	48,5	82,5	73,8
2 Ходя на лекар, дори и когато съм леко болен	30,2	40,8		21,3
3 Дори и да не съм болен, ходя на профилактичен преглед	13,9	1,5	17,5	5,0
4 Не ходя на лекар, ползвам други методи	7,4	7,1		
9 Не знае-Не отговорил	2,0	2,0		

ГРАФИКА 40. ВИЕ ЛИЧНО ИМАТЕ ЛИ ЗДРАВНА ОСИГУРОВКА?

4. Включеност в местната власт

За разлика от предходното изследване, когато респондентите по-категорично дават отговор на въпроса, дали изброените от нас институции чуват гласа на хора като тях, то към момента хората, които не могат да дадат преценка за това са много повече. Такива затруднения има в по-голяма степен сред българите в общината и по-малко сред ромите. Като цяло обаче, населението не чувства, че неговият глас се чува и зачита от хората на ръководни позиции. Негативните мнения преобладават както за управляващите населеното място и общината, така и за областната управа и парламента.

ТАБЛИЦА 55. ДОКОЛКО ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗАЧИТА МНЕНИЕТО НА ХОРА КАТО ВАС?

		Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
		Българи	Роми	Българи	Роми
		Col %	Col %	Col %	Col %
Кмета на населено място	1 Като цяло го зачитат	32,7	57,7	7,5	11,3
	2 Не го зачитат	58,9	33,7	17,5	48,8
	9 Не мога да преценя	8,4	8,7	75,0	40,0
Общинския съвет	1 Като цяло го зачитат	25,2	49,5	8,8	11,3
	2 Не го зачитат	63,9	40,3	11,3	46,3
	9 Не мога да преценя	10,9	10,2	80,0	42,5
Областната управа	1 Като цяло го зачитат	23,3	32,7	3,8	8,8
	2 Не го зачитат	65,3	44,9	18,8	40,0
	9 Не мога да преценя	11,4	22,4	77,5	51,3
Правителството	1 Като цяло го зачитат	17,3	26,0	3,8	1,3
	2 Не го зачитат	69,8	46,9	13,8	41,3
	9 Не мога да преценя	12,9	27,0	82,5	57,5
НПО в региона	1 Като цяло го зачитат	13,9	12,2	5,0	1,3
	2 Не го зачитат	8,9	16,8	12,5	40,0
	9 Не мога да преценя	77,2	70,9	82,5	58,8

5. Отношения между етно-религиозните групи

Община Самоков се характеризира с ниска степен на търпимост и толерантност от страна на българите към ромите. Липсват хора, които биха приели дори да живеят в един град с роми, а да не говорим за това да ги допуснат по-близо в живота си. Негативно отношение и неприемане на тази общност косвено се открива и в мненията за положителните им черти. Единици са случаите, в които някой от българите вижда добродетел у представителите на ромите. Отношението към турците е почти същото и като цяло българите в община Самоков се проявяват като нетолерантни към етноси, различни от техния.

Ромите пък, както и в останалите разгледани общини, показват висока степен на толерантност към българите, но негативно отношение към турците и нежелание да живеят заедно с тях под никаква форма. И българи, и роми почти не споделят положителни черти у турците.

Въпреки високата степен на нетърпимост най-вече от страна на българите към другата основна общност в Самоков, в сравнение със септември 2005г. настоящото изследване отчита, че средата в общината е по-слабо конфликтна. За по-чести проблеми между етническите групи съобщават 10% от българите и нито един ром. Ако има такива, то те се случват по-рядко и като цяло, според мненията на 64% от ромите и 78% от българите, обстановката в общината е сравнително спокойна и мирна.

ТАБЛИЦА 56. НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТИ

	Етнически произход Септември 2005		Етнически произход Март 2007	
	Българи	Роми	Българи	Роми
	Col %	Col %	Col %	Col %
В нашето населено място отделните етнически групи съжителстват добре	44,1	82,7	77,5	63,8
В нашето населено място, макар и рядко, има проблеми между етническите групи	12,9	7,7	6,3	25,0
В нашето населено място много често има проблеми между етническите групи	39,6	6,1	10,0	
Не знае - Не отговорил	3,5	3,6	6,3	11,3